

Патрік Сенекаль

Пасажир

Кілька хвилин тому чоловік із сердитим і водночас стурбованим поглядом зійшов з утоптаной стежки й заглибився в гущу дерев. Він часто зупинявся, щоб прокричати ім'я свого сина, але, якщо не зважати на кілька перегуків птахів-пересмішників, тиша була єдиною відповіддю на його заклики. Попри щільну рослинність, було помітно прим'яту траву, зламані гілки, наче там багато ходили. Чоловік ішов ледь помітною стежкою, з кожним кроком усе більше нервуючи.

Нарешті він почув голос, який одразу впізнав, — голос свого сина. Він долинав із-за велетенського куща саме перед ним. Чоловік зупинився на мить і почув, як його син сказав комусь:

— Ти маєш рацію. Зараз воно того варте!

Чоловік стиснув кулаки. Стурбованість злетіла з його обличчя, поступившись місцем люті. Він кинувся до куща, стрімко оминаючи його, й крикнув:

— Так ось ти де! Ти ще...

Він раптово зупинився, і його очі розширилися. Впродовж кількох секунд він, відкривши рота, спостерігав у повній тиші те, що йому відкрилось.

— Господи... — нарешті прошепотів він.

Вуж тягнеться до мене язиком.

— Насилля, жах, містерія... Вічне захоплення, долучайся.

Я відводжу очі від малюнка й повертаю голову до Поля. Він розглядає мене зі своєю пустотливою усмішечкою, яка видавалася мені досить бентежною ще зі студентських часів; але я любив його спокійний голос, його ідеальну дикцію. Нині йому трохи за шістдесят, і йому важко згадати мене. Звичайно, минуло вже скільки там часу, та все ж молодий чоловік, якому сьогодні двадцять вісім років, не дуже відрізняється від студента коледжу, яким я був тоді: такий самий на зріст, такий самий шатен із короткою зачіскою, такі самі маленькі карі очі... Можливо, трохи більше жирку.

— Особисто мене ніколи не приваблювало все те, що має риси насильства, — так я йому й кажу.

Він скептично здійсмає підборіддя, а потім сідає перед моїм столом.

— В усякому разі підлітки шаліють від цього. Ти знаєш, що це один із додаткових курсів, який справно працює?

— Це мене дивує. Зазвичай курси з літератури ніколи не були популярними.

— Однак «Фантастична література» — зовсім інше! Вона притягує! Сам ти десять років тому теж її слухав, незважаючи на свою показну незацікавленість.

— Ні, — терпляче виправляю. — Ні, це був курс із дев'ятнадцятого сторіччя, що ти тоді читав.

— Хіба?... Ах, і правда...

Та я йому про це вже казав нещодавно, коли зайшов у відділ. Я починаю розуміти, чому він змушений пере-рвати викладання. Пенсія вже певно близько. Та й деякі прикмети не брешуть, а брати лікарняний посеред триместру є напевне одним із них, особливо, якщо немає ніякої справжньої хвороби...

Він копірсається кілька хвилин у своїх паперах. Я стою біля нього і роззираюся. Відділ майже порожній. Тільки одна викладачка сидить за столом у кінці кімнати. Досить молода жінка, вона точно тут не працювала, коли я був студентом. Треба бачити її сконцентроване обличчя, схилене над листком, вона, напевне, править особливо складну роботу. За кілька днів у мене буде такий самий вираз.

Поль усе ще копірсається в паперах і щось нерозбірливо бурмоче. Я користуюся цим, щоб і далі вивчати малюнок, причеплений до нижньої полиці на його столі. Це щось на зразок скупчення різних шматків металу, звідки вислизає вуж, який — а зображено реально — спрямовує свого роздвоєного язика на глядача. Я не вперше бачу подібні ілюстрації на столі свого колишнього викладача. Ще коли він мене навчав, то вже захоплювався незвичними малюнками. Однак цей мене особливо заінтригував.

Поль нарешті задоволено вигукує й простягає мені листок:

— Це список літератури на сесію.

Я читаю назви: «Портрет Доріана Грея» Оскара Вайлда, «Середні Ваштар» Сакі, «Падіння дому Ашерів» По, а ще «Сяйво» Стефена Кінґа.

— Сакі й По — новели, — пояснює Поль. — Я їм даю копії. Два інших — романи, які вони повинні купити. До речі, вони вже прочитали Вайлда й закінчили працювати над ним. Ми почали Сакі. Ти вже читав щось із цього?

Я зізнаюся, що ні. Треба сказати, що в університеті, у відділі літературних студій, фантастику не дуже шанували, її часто зводили до простої споживацької літератури, яку ми зволили вивчати з явною поблажливістю. Імена По й Вайлда іноді зривалися з вуст деяких професорів, на відміну від імені Сакі, яке мені абсолютно нічого не говорило. Щодо Стефена Кінґа, то університетські швидше б дали відтяти собі руку, ніж тримати примірник цього «паралітератора». Та я не в тій ситуації, щоб іронізувати. Сам я завжди вважав такий жанр оповідок мало достойним якоїсь уваги. Упередженість інтелектуала? А це я перевірю впродовж наступних тижнів...

І знов я відчуваю цю суміш хвилювання й розчарування, якій піддався кілька днів тому. Хвилювання від усвідомлення, що я, нарешті, викладатиму в коледжі. Навантаження не повне – три групи замість чотирьох, та це все ж неабиякий початок у новому коледжі. Звичайно, те, що я тут колись навчався, було перевагою, але я сподіваюсь, що добре пройшов співбесіду. Після двох років роботи в старшій школі (два роки пекла! До речі, я навіть не зміг закінчити другий...) я був у захваті від ідеї викладати літературу, а не умовний нахил давно минулого часу.

Проте й трохи розчарувався, коли дізнався, що викладатиму курс фантастичної літератури. Мало того, що я ніколи нічого не читав із цього жанру, так ще й бачив усього три-чотири фільми жахів за все життя, до того ж поганих. Це мені нагадало моє дитинство, коли батьки тримали мене якнайдалі від читання всього темного й кривавого... Ну, частину мого дитинства, бо мої спогади починаються з дев'ятирічного віку. Дивно, та нічого не можу згадати з того, що трапилося до цього не такого й раннього віку... Тож мої батько й мати надзвичайно прискіпливо обирали книжки, які мали потрапити мені до рук, і забирали все, що мало хоч найменший натяк на насилля та смерть. Цей жорсткий контроль тривав до чотирнадцяти чи п'ятнадцяти років, що було перегином. Однак їхні зусилля дали результат – відтоді я зовсім не цікавлюся такими книжками. Тож-бо сьогодні, коли мрію викладати Мюссе й Золя, я збираюся відкривати для молоді книжки, яких сам не знаю. Я мав чотири дні, щоб виправити власне нещасття, але не задовольняюся цим. Як сказала сьогодні вранці Ніколь, інша викладачка: «Етьєне, ти став однією ногою, тепер...» Фраза сповнена приємних обіцянок. Тож романтики й натуралісти можуть трохи зачекати...

– Не варто тобі купувати все це, – каже Поль, повертаючись, щоб продовжити пошуки у своєму гармидері. – Я позичу тобі власні примірники.

Моя увага повертається до малюнка, причепленого до книжкової полиці. Вуж і далі фіксує на мені свій загрозливий погляд. Це залізничка, з якого вистромляється його голова, мене інтригує: безформна купа нечітких шматків металу, серед яких, мені здається, я розпізнаю ланцюги.

Нарешті Поль простягає мені чотири книжки й курсові записи. Нервово посміхаючись, я беру книжки й папери, дякую йому і кладу все до сумки.

– Чотири дні, щоб все прочитати й підготуватися до своєї першої лекції... Відчуваю, що проведу всі вихідні зачиненим у квартирі.

– Наступного тижня затримайся більше на новелі Сакі, вони мають прочитати її до найближчого уроку.

Я ще раз йому дякую, відчуючи, як всередині нарастає збудження.

– Ти зразу ж повертаєшся до Монреалю, чи вечеряєш у Друмонвілі?

Оце найбільша незручність. Потрібно буде подорожувати з Монреалю в Друмонвіль, туди й назад, тричі на тиждень. Якщо я отримаю постійне місце, то, можливо, й переберуся сюди. Та якщо чесно, це мені зовсім не усміхається. Я живу в мегаполісі вже десять років, там усі мої друзі, я звик до кінотеатрів, книгарень, строкатої фауни. Повернутися жити до

білого, спокійного, правильного Друмонвіля прирівнювалося б до свого роду паломництва в пустелю.

— Я вечеряю в батьків й увечері повертаюся до Монреаля.

Він відсувається на стільці й схрещує руки. Господи, як він постарів за ці десять років... Я навіть питаю себе, чи повернеться він після свят. Можливо й ні... Тоді в мене знову буде робота. Хоч я й уважаю негідним про це думати, та все ж не можу уникнути, щоб не побажати собі самому... Чому б і ні? Поль утомився, це ясно, і він заслуговує на пенсію. І наче на підтвердження моїх думок (і тим самим позбавляючи мене почуття провини) він кидає:

— У будь-якому разі ми раді, що ти з нами, Етьєне. Молода кров — добре для відділу! Ти будеш єдиним викладачем, кому ще не виповнилося тридцяти, ти знав про це?

Викладачка, що була у відділі, відриває на мить носа від роботи й протестує усміхаючись: їй двадцять дев'ять років. Можливо, вона й занурилась у правки, та чує все, що відбувається навкруги.

— Правда твоя, Марі-Елен, я забув, — потішається Поль.

Марі-Елен повертається до своїх робіт. Я хвилю розглядаю її. Не потворна. Не така гарна, як Манон, але...

Годі. Справді не час думати про Манон!

Я повертаюся до Поля. Незважаючи на усмішку, смуток пропливає в його очах.

— Потроху старі йдуть...

Я почуваюся некомфортно й тому повертаю голову до малюнка на полиці. Поль перехоплює мій погляд.

— Гарний малюнок, еге ж? Я скопіював його з книжки, у якій саме і йдеться про фантастику.

— Справді, досить незвично. Вуж, що вислизає з купи ланцюгів...

Він дивується. Вуж? Слухай, а це ідея. Він завжди думав, що то змія, але чому б і не вуж? Він ближче підходить до малюнка й прижмурює стомлені очі.

— А щодо ланцюгів... Залізяччя, так, але де в біса ти бачиш ланцюги?

Я знову роздивляюся малюнок. Справді, це не так очевидно. Я знизую плечима, втративши інтерес до малюнка, й простягаю Полю руку:

— Гаразд! Іду до батьків! Відчуваю, що сьогодні мене вітатимуть!

* * *

Як і очікувалося, мої батько й мати приготували для мене королівську вечерю. Вони уважно ставляться до власного харчування, але цього вечора забули навіть про підрахунок калорій. Я завжди захоплювався тим, яку увагу вони приділяють власному здоров'ю, я ж переважно бачу життя як послідовність спокус, яких треба спробувати. А результати очевидні: мій батько, якому п'ятдесят два роки, худіший від мене, а моя сорокадев'ятирічна мати точно могла б спокусити багатьох із моїх друзів.

За вечерю, коли я поясню їм мій курс, на них чекає сюрприз: вони викладають це в коледжі?

— А чому ні? Це такий же літературний жанр, як і будь-який інший...

Я стаю на його захист: а чи не була в мене самого така сама реакція, коли мені пояснювали мій курс?

— Але ж ти нічого з того не знаєш, Етьєне, — зауважила моя мати, щоб тільки наполягти на своєму. — Ти ж нічого з того не читав.

— У мене чотири дні, щоб надолужити.

І додаю, ехидно посміхаючись:

— Звичайно, якщо ви не вважаєте мене замалим для читання книжок такого жанру.

Батько сміється з повним ротом. Мати ж серйозна: вона не любить, коли я збиткуюся з її педагогіки.

— Можливо, ми трохи перестаралися, та робили це для твого ж добра. Ти був дуже чутливою, дуже вразливою дитиною.

І щоразу, коли я сміюся з її поведінки квочки, вона швидко міняє тему й робить це надзвичайно легко та хитро:

— А який у тебе розклад?

Я їм поясню: три групи на тиждень, заняття три години, завжди зранку. В понеділок о дев'ятій, в середу о восьмій і в п'ятницю о дев'ятій.

— Дві групи складаються зі студентів, які взяли курс як додатковий, а група в середу — обов'язковий курс для студентів факультету мистецтва й словесності. З ними я зможу собі дозволити піти трохи далі...

— О восьмій ранку, в середу... З Монреалю треба виїжджати досить рано, — зауважує моя мати. — Ти міг би у вівторок ночувати тут, будемо тільки раді.

— Непогана ідея, дякую за запрошення.

— Ти міг би ночувати тут і частіше, якщо захочеш, — додає батько. — Тепер, коли Манон уже немає, ти...

— Один раз на тиждень — просто прекрасно.

Я відповідаю стриманіше, ніж того хочу, і присоромлені, вони знов беруться за їжу. Та моя мати не може встояти, щоб пошепки не додати, ріжучи м'ясо з неправдиво природним виглядом:

— Яюсь недобре, що ти живеш сам у великій квартирі в Монреалі.

Я їм мовчки. Це ще один привід, чому я не хочу тут ночувати більше як один раз на тиждень. Не маю наміру терпіти їхні спроби повернути мене у Друмонвіль. Вони мене завжди аж занадто опікали. І мені потрібно було багато часу, щоб розірвати ту пуповину... Правда й те, що після того, як Манон пішла, я вперше живу сам у квартирі. Але це ще й нагода показати моїм батькам, що мені вже двадцять вісім років, і я можу бути самостійним.

— Гарзд, домовилися. Ночуй тут тільки щовівторка, — здалася мати. — Але ти можеш приходити їсти, коли захочеш. Якщо зголоднієш після своїх занять, перш ніж добиратися до Монреалю...

Я подякував їй усмішкою, цього разу без кпин. А батько додав, поклавши руку на моє плече:

— І знову браво стосовно твоєї нової роботи, чоловіче. Ми пишаємося тобою.

Я дивлюсь на них обох. Я вже забув про їхні невеличкі недоліки. Я їх люблю.

* * *

Відрізок Друмонвіль — Монреаль по двадцятій дорозі гідний посісти перше місце в списку найнудніших маршрутів планети: майже весь прямий, через рівнинні поля, іноді трохи лісу, посічений багатьма виходами до невеликих нецікавих містечок. Гори Сент-Ілер і Сен-Брюно так не пасують до цього прямого рельєфу, що здається, вони вибачаються за свою тривимірну невідповідність. Але треба до нього звикати: цей створений недолугим художнім директором декор відтепер часто потраплятиме мені на очі. Повертаючись до Монреалю, я не можу не читати назви на кожному з'їзді з траси: Сен-Жермен, Сен-Ожен, Сен-Назер, Сент-Елен, Сен-Валер'єн, Сен-Іацент... За два тижні я їх точно знатиму напам'ять.

Сьогодні 12 жовтня і, навіть незважаючи на те, що деякі дерева зробили собі осінні зачіски, надворі дуже тепло. Виходи продовжуються, незворушні у своїй регулярності: Сент-Маделен... Мон-Сент-Ілер... Бельой... Дев'ятнадцята година, вечоріє. Десь через тридцять хвилин я вже буду у своїй великій чотирикімнатній квартирі. Сам. Перспектива — так собі.

Навіть якщо я й не ділюся з батьками, останні три місяці були справді поганими. Після того як пішла Манон, я плачу майже щоночі. Я нічого не можу вдіяти: лягаю, трохи стривожений, засинаю хвилин за двадцять і через кілька годин просинаюся в сльозах. І знов засинаю тільки на світанку. Ну справжня італійська мелодрама. Однак тепер, коли я маю нову роботу, безсумнівно, буду дуже завантаженим, щоб киснути, і сподіваюсь, занадто втомленим, щоб упиватися нічним рюмсанням.

Ці блискучі раціональні доводи, переможені розмірами й мороком, зникли щойно я відкрив вхідні двері. Падаю проти власної волі в крісло і поринаю в похмурі та звичні роздуми, які загалом складаються із суміші каяття, невдоволення та нерозуміння. Навіть якщо Манон сказала, що кидає мене не заради іншого чоловіка, я не можу її уявити інакше, як такою, що кохається з типом, набагато гарнішим за мене, приємнішим і, головне, набагато кращим коханцем. Зрозуміло, що в моїх думках вона кричить від насолоди під цим невідомим тілом, вона відчуває насолоду, як ніколи не відчувала зі мною впродовж шести років спільного життя, вона марить від задоволення, і кожен із її численних оргазмів сильніший від попереднього, до того ж вона просить свого грецького бога цілувати її ще, і ще, і...

Я рвучко підводжуся. Не потрібно цього сьогодні ввечері! Занадто багато роботи. І відсуваю на пізніше сеанс мазохізму й відкриваю сумку. Я почну з новели Сакі «Середні Ваштар», тої, що повинні прочитати студенти до понеділка. Я дивлюся на книжку у своїх руках, антологія багатьох фантастичних новел. Що я відкрию у невідомому мені світі? Кровожерних монстрів? Вампірів? Перевертнів? Я усміхаюся, відкриваю книжку на потрібній сторінці й починаю читати.

Новела не налічує й десяти сторінок, тож я закінчую її за кілька хвилин. Після того як прочитав останній рядок, я деякий час не рухаюсь, а потім закриваю книжку. У квартирі повна тиша. Тільки гуготіння холодильника змушує легенько вібрувати повітря.

Я повинен визнати: ця маленька історія мене певним чином зачарувала.

До того ж зміст її досить простий: маленький десятирічний хлопчик – під опікою своєї тітки. Через те що вона повністю його контролює і не дає йому ніякої свободи, він швидко її зненавидів. Якимось дитина ловить тхора, ховає його в сараї й починає вважати його таким собі богом. Через деякий час тітка дізнається про таємницю хлопчика. Вона вирішує знайти тварину, щоб позбутися її. Дитина з вікна своєї спальні бачить, як тітка входить у сарай. Через кілька хвилин звідти виходить тхір і зникає серед природи. Але тітка не з'являється. Дитина задоволена відходить від вікна.

От і все. Нічого не пояснюється, але ми легко здогадуємось, що сталося: завдяки уяві дитини тхір справді став богом, богом-месником. Немає там нічого оригінального. Та все ж ця історія мене зачепила. Я кручу й верчу книжку в руках і намагаюся пояснити це враження.

Чи від наступних оповідань буде такий самий ефект?

Я читаю весь вечір. На завтра я також цілий день занурююсь у книжку. По суті, я дозволяю собі зупинитися в суботу ввечері близько двадцятої години. Прочитав новелу По і весь роман Кінга «Сяйво», такий собі томик на

п'ятсот сторінок. Вердикт: здорово. Кінг – невеликий стиліст, та він уміє розказувати історії. По, ну, просто жадливий. Але, незважаючи на моє здивування й задоволення, цих два автори мене не зачепили і не заворожили так, як Сакі. Не знаю чому. Можливо, тому що «Середні Ваштар» була першою новелою цього жанру, яку я відкрив. Та я впевнений, там – щось більше, навіть якщо не можу його визначити.

Задзвонив телефон. Це Луї. Як я й очікував, він пропонує відсвяткувати мій новий статус «функціонера від освіти». Навіть якщо в мене і є бажання, то мушу відмовитись: я дуже втомився, а завтра із самого ранку повинен готуватися до свого першого курсу. Луї розуміє й бере з мене обіцянку, що святкування тільки відкладається. Я обіцяю. Він мій найкращий друг, і буде першим, із ким я відсвяткую свою нову роботу.

У мене вистачає ще сил сходити за фільмом, але не додивитися його до кінця. О третій годині ранку я просинаюся, все ще в кріслі, неспокійний, а в голові – одна тільки Манон. Та на відміну від попередніх ночей я не плачу. І знов швидко засинаю. Отже, я мав рацію: робота стане чудовою отрутою для моїх «тарганів».

Недільний ранок, я починаю готувати мій курс. Звичайно, в мене є записи Поля, але вони написані так погано, так незрозуміло, що я швидко відмовляюся від них і вирішую підготувати свої власні. Аналізуючи новелу Сакі, я, думається, нарешті вловив, що мене так вразило у цій короткій історії: монстр у ній – це десятирічна дитина. Звичайно, тітку знищив тхір, але за волею дитяти. Тема така цікава, що я вирішив вибудувати свій перший курс навколо цієї ідеї.

Після обіду зателефонували Ален і Жюлі, щоб запросити мене на вечерю, і, як напередодні з Луї, я був змушений відмовитися.

Врешті-решт, близько вісімнадцятої години я закінчив мій курс. Я із задоволенням перечитую нотатки: ось і готовий до великого стрибка завтра. Щоб відсвяткувати, вирушаю поїсти до сусіднього ресторану. До речі, відтоді як пішла Манон, підходить будь-який привід, щоб туди зазирнути. Не те щоб я був нездатний готувати, та я уникаю їсти на самоті у цій великій квартирі. Луна від грукання посудом була для мене просто нестерпною.

Надворі похолодало, і небо стало похмурим. Я пробігаю 18-ту авеню до вулиці Массон, руки в кишенях, коли дитячий голос пронизливо кричить мені «обережно, мосьє!», якраз позад мене. Інстинктивно я стрибаю в бік і повертаю голову. Мені тільки й вистачає часу, щоб побачити, як юний велосипедист, намагаючись мене об'їхати, втрачає контроль і врізається в білу загорожу навколо газону триквартирного будинку. Падіння було жорстким, але не надто небезпечним. Я підходжу до хлопчика, який сидить на землі, тре ногу й кривиться.

– Ти забився?

– Ні, ні, все добре, – шипить малий крізь зціплені зуби.

Я допомагаю йому підвестися й не можу втриматися від повчання. Яка ж бо ідея, їхати по тротуару, та ще й коли починає сутеніти! Хлопчина дев'яти

чи десяти років явно відверто глузує з моєї розсудливості. Він піднімає свій велосипед і бурчить зі злістю:

— От чорт, ланцюг злетів!

— Гаразд, гаразд, це не привід, щоб так виражатися! Тримай свого велика рівно, я поставлю ланцюг на місце.

Хлопчисько не в захваті від ідеї отримати допомогу від підстарка, але слухається без слів.

Я нагинаюсь і беру кінчиками пальців маленький ланцюг.

— Головне — не забруднити руки.

Я перевіряю ланцюг. Ніколи в житті я цього не робив, та воно не має бути таким уже й складним. Направду, в мене ніколи не було велосипеда з тої простої причини, що мені це ніколи не подобалося, навіть коли був ще хлопчиком. Десь у десять чи одинадцять років, коли побачив, що всі мої друзі їх мають, я теж захотів спробувати, але мене охопив такий жах, що я відмовився від цього. До речі, мої батьки ніколи не наполягали, щоб я поборов цей страх. От нещодавно, років два чи три тому, я вимер на велосипед Луї і був не в захваті від такого досвіду. Цікава фобія, навіть якщо...

Мабуть, я простояв кілька секунд нерухомо, тримаючи пальцями ланцюга, коли дитина висмикнула мене зі спогадів зауваженням:

— Ви не знаєте, як його полагодити?

Я заспокоюю його й досить легко чіпляю ланцюг на шестерню. Потім кажу хлопчині підняти заднє колесо, що він вправно і робить. Правицею починаю крутити педаль. Ланцюг спочатку видає металічний брязкіт, а потім щільно сідає на шестерню.

— Дякую, мосьє...

Я кручу педаль, очі прикуті до ланцюга. Він крутиться все швидше й швидше, видаючи тихий металічний звук, щось на зразок гіпнотичного «тікоготіг-готіг-котіг»...

— Усе, мосьє, думаю, все відремонтовано, он...

Я відпускаю педаль і рвучко підводжуся, наче мене спіймали на чомусь непристойному. Дивлюся на хлопчика й дурнувато посміхаюсь. Він нахабно розглядає мене.

— Дякую, — повторює він без ентузіазму.

— Нема за що...

У мене, мабуть, пришелепкуватий вигляд, бо він розглядає мене ще кілька секунд, перш ніж поїхати. Я ще довго дивлюся йому услід і тру руки одна об

одну, відчуваючи незручність. Я правда багато працював упродовж цих вихідних...

Я йду далі до ресторану.

* * *

Мій перший курс проходить надзвичайно вдало. І хоч спочатку студенти зустріли мене з насторогою, що більш-менш нормально: я все ж прийшов на заміну викладача, якого вони знають уже вісім тижнів, і мені відомо, що Поля студенти дуже шанують. До того ж викладача оцінюють упродовж перших десяти хвилин курсу. Якщо він помиляється на початку, то йому кінець на всю сесію. Тому я починаю обережно, природно, не пробую зіграти такого собі «друзяку-який-розуміє-молодь», і чим далі триває заняття, тим більше я відчував, як вони розслабляються, що навіть моя власна напруга (яку я старанно приховував) майже повністю зникає до кінця першого періоду.

Після перерви ми говоримо про новелу Сакі, яку всі студенти повинні були прочитати на сьогодні.

— На вашу думку, як працює страх у цій історії?

Як і очікувалося, ніхто не відповідає. Непросто змусити клас брати участь в обговоренні: дехто підсміюється, дехто занадто сором'язливий, інші ж просто не знають, що відповісти... Я трохи наполягаю, і двоє-трийко сміливців пропонують теми для обговорення.

— Руйнування наших основоположних цінностей — спосіб викликати страх. Тут жорсткому випробуванню піддаються цінності, які закладаються в дитинстві, тобто чистота й невинність. Ми не хочемо вірити, що діти можуть бути відповідальними, до того ж свідомо, за звірства. Тобто історія, яка стверджує протилежне, як у Сакі, може тільки вселяти жах.

— До такого засобу часто вдаються, — кидає жіночий голос.

Ця студентка ще не сказала жодного слова, але, мені видається, уважно стежить за всім із початку заняття. Я прошу її пояснити, що вона й робить із певною гордістю.

— Письменники, які пишуть твори жахів, часто так чинять: роблять дітей причетними до страшних історій... Це — дієвий спосіб. В усякому разі я... воно мене пробирає.

Кілька смішків. Я трохи похолов усередині: я не сумнівався, що тема дитинства розроблена фантастикою. Але не хотілося показувати власні вади, особливо на першій лекції. Тому я зрадив, коли інший студент підтвердив: «Так, так, точно», — тупо трусячи головою. І тут раптом, майже не усвідомлюючи, я додаю абсолютно упевненим голосом:

— До речі, впродовж наступних тижнів ми познайомимося з іншими творами на цю тему, якщо ви не проти...

Ось куди завів мене мій ентузіазм! Та задоволений вигляд багатьох студентів підтверджує доречність моєї ідеї.

Лишається тільки знайти відповідні твори!

* * *

Після лекції я підіймаюсь у відділ і обідаю зі своїми новими колегами, які цікавляться в мене, як пройшло моє перше заняття. Вони симпатичні й не надто змучені. Серед них двоє мене колись вчили. Вони вважають, я був прикладом і надзвичайно здібним. Підозрюю, що вони перебільшують.

Я працюю добрих дві години за своїм столом, а потім телефоную Полю. Після запевнень, що урок пройшов добре, я питаю, чи не міг би він знайти кілька фантастичних оповідань про дітей.

— Про дітей?

— Це цікава тема, хіба ні? Я маю намір розвинути її на наступній лекції.

Можливо, це трохи змінить твій базовий курс, але...

Поль видає свій маленький дивний смішок.

— Що, тебе вже вкусило, га? Пристрасть до фантастики тебе вже тримає у своїх тенетах! У своїх тенетах? Що я несу: у своїх пазурах!

Усміхаючись кутиками губ, щоб зробити йому приємне, я кажу йому, що він справді має рацію. Він обіцяє за два-три дні знайти кілька назв і принести мені в коледж.

Я вирішую заїхати до батьків, бо вони неодмінно хотіли дізнатися про мій перший курс. Звичайно, вони наполягають, щоб я повечеряв з ними, і я легко даю себе вмовити. Коли я нарешті вирушаю на Монреаль о двадцятій годині, то почуваюся добре, задоволеним і майже таким радісним, що не дуже й думаю про порожню й гнітючу велику квартиру, що чекає на мене.

Насправді я думаю про розважливе зауваження Поля, що мене вкусила фантастика. Він, очевидно, поспішає, але не можу заперечити певну зацікавленість зі свого боку. Я міг би задовольнитися тим, що обережно слідував би програмі, вже підготовленій Полем, а замість цього скеровую курс на конкретну тему, яку сам вибрав. Непогано, як для профана...

Уже зовсім стемніло. Менш ніж за два тижні переведемо годинники, і ніч наставатиме ще раніше — ця думка мене засмучує. Я їду хвилин п'ятнадцять,

перш ніж зауважую, що бак майже порожній. Мені потрібно звикати до далеких відстаней...

Я виходжу на першому ж з'їзді, що мені трапляється: Сен-Назер. До річч, я ніколи там не бував. Можливо, там навіть гарно.

Я проїжджаю через міст над трасою.

Сен-Назер.

Я їду довгою спокійною дорогою, добре освітленою численними вуличними ліхтарями. Село має бути за кілька кілометрів.

Сен-Назер.

Ні, ця назва точно не для мене. Скажімо, код, що містить таємний знак, який я маю розуміти, але навіть не здогадуюся.

Попереду світлофор безупинно підморгує мені червоним і попереджає про перехрестя. Я зупиняюся. Переді мною вибір: їхати прямо чи звернути направо. Направо — тільки поля, морок, і не видно жодного будинку. Якщо коротко, то це поганий вибір для шукача заправки.

Та саме туди мені хочеться поїхати.

Я вже навіть почав повертати, коли натиснув на гальма. Чого мені треба? Чи я справді вірю, що знайду заправку на цьому путівці. Найбільше — пару ферм і кілька велосипедів.

Кілька велосипедів?

Кілька сигналів клаксона позаду змусили мене підскочити. Нетерпелива машина. Я нервово тисну на акселератор, і моє авто продовжує рух, розпочатий кілька секунд перед цим: воно повертає на правий путівець.

Кермуючи, я називаю себе ідіотом. Я нізачо не знайду тут пального — ясно як день. І на підтвердження того, що я маю рацію, вистава, що відбувається обабіч моєї машини, обмежується ніччю, полями і, тримайся! фермою, яку я швидко минаю. Жодної машини назустріч. І дорога попереду врізається в ніщо.

Через одну чи дві хвилини я зітхаю й зупиняю авто. Немає сенсу й далі гаяти таким чином свій час. Зараз розвернусь і...

Чується слабкий металевий скрегіт. Я нашорошую вуха. Він долинає ззовні. Щось із двигуном?

Упевнююсь, що немає жодної машини ні позаду, ні попереду, і виходжу. Здається, я знову його почув, але трохи далі. Я міг би махнути на все рукою, сказати собі, на якого біса він мені здався, цей скрегіт. Та мені кортить дізнатися, що це. І я вимикаю двигун свого авто й знову вибираюся назовні.

Вітер досить холодний, і тілом прокочується легке тремтіння. Фари світять десь на метрів п'ятдесят, а далі — повний морок. Усепоглинувший. І мовчазний. Бо скрегіт зник. Я повертаюся на пів оберту круг себе. Вдалині — маленька червона цятка, не більша від головки шпильки, то з'являється, то зникає, безупинно. Миготливий сигнал на перехресті.

Я роззираюся довкола, руки на стегнах. Сільська місцевість. Ніч. Порожня дорога. І тиша. Ніякого металічного скреготу.

І чого мене сюди занесло?

Сердитий на самого себе, я відкриваю дверцята машини. В ту саму мить скрегіт повторюється, вдалині. Я зупиняюсь й уважно слухаю. Як звичайна механіка, але погано доглянута, звук, який я нещодавно чув...

Тікоготіг-готіг-котіг...

Зробивши кілька кроків уперед, я опинився у світлі фар. Скрегіт чутно знову, але дуже здалеку. Попереду я бачу тільки ніч і чекаю, що побачу, як виникає... А справді, що?

Звук поступово стихає. Повернення в тишу.

До дідька! Чи я так стомився, що банальний скрегіт, який може виникнути звідки завгодно, так вплинув на мене? Я бурчу й повертаюся в авто, різко розвертаюся і мчу на повній швидкості до світлофора, що блимає. Мені здається, я почув смішок Поля в голові: Вона на тебе діє сильніше, ніж ти думаєш, фантастика, еге ж, Етьєне? Я посміхаюся, зупиняючись на перехресті. Еге ж, Полю, еге ж...

Я повертаю направо, до села, і вмикаю радіо.

* * *

Лягаю спати близько двадцять другої години. І мені сниться цікавий сон.

Погожий сонячний день, я йду лісом. Дерев, під ногами невеличка утоптана стежка — все це мені неясно знайоме. Я йду без усякої мети, навіть не запитую себе, що шукаю.

Щось на землі. Серед трав і мертвих гілок. Між моїми ногами повзе вуж. У мене немає відрази, я нахиляюся, щоб спіймати його, коли якийсь рух змушує підвести голову. Попереду, де стежка завертає, з'являється велосипед, білий дитячий велосипед. Він їде без водія, та мене це зовсім не дивує. Він просувається повільно, прямо, під супровід брязкання свого старого ланцюга.

...тікоготіг-готіг-котіг...

Він проїжджає повз мене й зникає за наступним поворотом. Я знову нахиляюся до землі, та вуж, звичайно, вже зник.

Чується квиління, квиління дитини. Вдалині, між деревами, я бачу, як біжить із запаморочливою швидкістю маленька фігурка, вся в чорному, бо раптом настає ніч. Маленька фігурка тікає, квилячи, а я підводжу голову до чорнильного неба, з якого неквапно падають вужі... Вони падають десятками, сотнями, тисячами, в той час як квиління дитини стає нестерпним...

Я прокидаюся, ні, не наляканий, швидше спантеличений. Мій будильник показує третю ранку. Час, звичайний для мого нічного неспокою. Цього разу я ледве згадую Манон. Мій сон мене заінтригував.

Та втома виявилася сильнішою, і я знову швидко засинаю.

* * *

Назавтра мені телефонує Луї і питає, чи я вільний увечері. Я пояснюю йому, що відтепер ночуватиму щовівторка в Друмонвілі, щоб не підводитися занадто рано щосереди. Домовляємося зустрітися у четвер.

У певний момент я збираюся поїхати раніше, аби повечеряти з батьками, та даю собі уявного копняка під зад: що з тобою, Етьєне, досить! Треба перемогти себе раз і назавжди! Тому я сам готую собі поїсти, чи не вперше після того як пішла Манон, виходить досить непогано. Ніякої депресії, ніяких чорних думок. Моя мати, незважаючи ні на що, має рацію: єдиний лікар – час. Банальність, кліше, але правда.

О дев'ятнадцятій годині я залишаю Монреаль і виїжджаю на двадцяту дорогу. Шукаю хорошу радіостанцію, кажу собі, що, мабуть, треба було б купити програвач дисків: якщо зважити на кількість годин, упродовж яких я кермуватиму цією нудною дорогою, – інвестиція буде виправданою.

Я вже їду хвилин п'ятдесят, коли перед з'їздом на Сен-Валерьєн помічаю фігуру під ліхтарем, рука витягнута. Один із тих, хто голосує. Минаючи його, я кидаю на нього оком: хлопець у червоній куртці. Десь років тридцяти, але на такій швидкості важко сказати. У ретровізорі бачу в центрі освітленого ліхтарем кола, як він зменшується, великий палець вказує напрямом.

Я ніколи в житті не голосував. І не пам'ятаю, щоб колись узяв когось у свою машину, щоб підвезти. Мабуть, треба було зупинитися й узяти цього. Дорога була б веселішою. Хоча мені лишається їхати всього двадцять хвилин...

Мої батьки мені завжди радили ніколи не брати незнайомців у машину. «Серед них є грабіжники й убивці!» – пояснював батько.

Неймовірно, як мої батьки ще й досі впливають на моє життя... А я, замість того, щоб дистанціюватися, ночуватиму в них раз на тиждень! Хороша незалежність!

Коли мене зустрічають із перебільшеною радістю, через двадцять хвилин я не можу нічого вдіяти із собою й іронічно посміхаюся.

— Ти смієшся з нас, чи як? — питає моя мати.

— Ні... Із себе.

* * *

Коли я приїхав у коледж за двадцять восьма, на моєму столі мене чекав приймний сюрприз: стосик фотокопій і записка: «Привіт, новий учню Дивного! Тут кілька оповідань, у яких ідеться про дітей, досить... специфічних. Доброго читання! І гарних дрижаків!»

Фотокопії виявилися чотирма новелами: «Місс Есмерсон» Огеста Делета; «Солодощі для красуні» Роберта Блоха; «Діти Кукурудзи» Стефена Кінга (знову він? Поль, видно, його прихильник...) і «Мосье Рам» Жана Рея. Я пообіцяв собі зателефонувати Полю після курсу, щоб подякувати.

Зміст мого сьогоднішнього курсу такий самий, як і понеділкового, але, враховуючи, що це група словесників, я можу просунутися трохи далі у своєму аналізі. Заняття пройшло добре, і пізніше, під час обіду, я ділюся своїм ентузіазмом і задоволенням із колегами. Марі-Елен, молода викладачка двадцяти дев'яти років, уважно слухає й часто мені усміхається. Чи треба сприймати це як певний сигнал? Можливо, там є куди рухатись, але я не впевнений, що тіло й душа лежать до цього.

Після обіду я zostаюся у відділі, щоб почитати скопійовані Полем новели.

* * *

— ...і вони мені справді сподобались, Луї! Чотири довбаних хороших оповідання!

Сидячи переді мною, мій друг спостерігає за мною з посмішкою, напівздивованою, напівнасмішкуватою.

— Ти ж ніколи не цікавився цим літературним жанром...

— Та знаю, але ж я даю цей курс, треба прочитати.

— І тобі насправду подобається?

— Зізнаюсь, так. Головним чином тема, над якою я нині працюю, діти в оповіданнях жахів. Це справді... захоплює.

Він знизує плечима, я його не переконав. У барі десь близько десяти людей і заголосно грає музика. Луї робить ковток пива й кидає:

— Це далеко від справжньої літератури...

Як і я, він ніколи не цікавився цим літературним жанром. Він клянеться лише Камю, Гарі, Стейнбеком чи Дюшармом. Думаю, саме це мене в ньому приваблює, коли ми зустрілися чотири роки тому на конференції, присвяченій квебекській літературі після референдуму: коп, який читає Альберта Камю! Упередженість чи ні, я сказав собі, що це не таке вже й пересічне явище. По-перше, фізично Луї Берар більше схожий на інтелектуала, ніж на представника силових структур, із тендітними руками, коротким гладеньким волоссям, зачесаним набік, й окулярами а ля Джон Леннон. Неможливо уявити, як він надіває кайданки на бандита. А от із жінками стриманий інтелектуал перетворюється на таран, не лише сміливий, а й неймовірно ефективний, що виходить за межі мого розуміння. Я вже давно перестав лічити його перемоги, які ніколи не виходили за стадію коханця на вихідні.

— Ти ставишся упереджено, Луї...

— Та ти й сам, мені здається, ніколи не цікавився такими історіями.

— Але ж не через зневагу, — я мляво захищаюсь, — а через незнання.

— Справді, є речі, яких краще не знати, — каже він, трохи схиляючи підборіддя вліво.

Я повертаю голову. Гарненька дівчина проходить біля нашого столу. Луї захоплено дивиться на неї кілька секунд, очі на животі, доволі симпатичному.

— Ох, ці штанці із заниженою талією! — зітхає Луї. — Найкраща придумка з часу винаходу друкування.

— Ага. Бачу, незабаром у мене не стане співрозмовника.

— Чому? Ти ж знову у грі, ні? Чи ти втямив, що це вперше з часу нашого знайомства, що ми гулятимемо разом як холостяки?

Конкуренція буде жорсткою.

Я усміхаюсь. Гарненька дівчина виходить із туалету й повертається на своє місце.

— Вона сама. Це боже провидіння. Ходімо: хто з нею заговорить першим?

— Стій, Луї, — кажу я зі сміхом.

— Що значить: стій? Треба бути дурнем, щоб залишити такого пупка одного!

Він якось мить розглядає мене, чіпляє на носа свої окуляри й довірливо бурмоче:

— Якби ти трохи менше думав про Манон...

— Залиш Манон...

— Уже три місяці минуло, як-не-як...

— Три місяці — не надто багато після шести років. Окрім того, я справляюся набагато краще, ніж ти собі уявляєш. Я стільки працюю, що мало про неї думаю.

— Тим краще.

— І ще, як доказ того, що я не став тибетським монахом, я примітив одну викладачку в коледжі, досить нічогеньку, і мені здається, що я теж їй подобаюсь.

Він трясє головою й копилить губи.

— Ні, ні, тільки не там, де працюєш. Вона прив'яжеться, захоче говорити з тобою весь час, запрошувати на побачення між заняттями...

Я вивчаю його кілька секунд, не знаючи, що й думати. Він глузує з мене, чи каже серйозно? Не можна бути певним, коли маєш із ним до діла. Інша риса його характеру, яка завжди мені подобалася.

— Не до жартів, Луї, я саме відкриваю надзвичайно цікавий всесвіт. Я не кажу, що мені неодмінно подобатимуться всі фантастичні романи, але тема дитинства — це напевно захоплює. Думаю, навіть тобі, навіть ти здивувався б.

Він і далі скептично копилить губи, безупинно стріляючи очима в Пупка.

Я допиваю своє пиво й кажу йому, що маю йти. У мене курс починається завтра о дев'ятій ранку, а вже двадцять друга тридцять.

— Слабак! — зітхає він.

— Ти забуваєш, що мені ще годину десять туди добиратися! Давай, у тебе вільне поле дій із твоєю заниженою талією, он там...

— Тим гірше для тебе. Я певен, вона фантазує на тебе прямо зараз...

Ми гигочемо. Справжні два недоумки, як справжні друзі.

* * *

Моя лекція вранці в п'ятницю проходить так само добре, як і дві попередніх, і о тринадцятій п'ятнадцять я кермую на Монреаль, повністю задоволений цим першим тижнем, який, як на мене, повністю вдався. Думаю, що викладання в коледжі мені подобатиметься: сам факт, що мені більше не треба опікуватися дисципліною, уже неабияка перевага. Я починаю мріяти про можливість мати повне навантаження вже взимку. Якщо це станеться, то чи переїду я в Друмонвіль? Я ризикую там знудитися... але не так, як на цій чортовій двадцятій дорозі.

Тужливо окидаю оком плаский декор, що пропливає переді мною. Попереду показується вихід Сен-Ожен... і на обочині голосувальник із витягнутим великим пальцем. На повній швидкості я проскакую повз нього й упізнаю хлопця, що бачив у вівторок увечері. Останнього разу він був на виході Сен-Валер'єн, чи не так? Можливо, він їздить з одного села до іншого кілька разів на тиждень...

Я знову зосереджуюся на дорозі, довгій, прямій, ніякій... Вмикаю радіо, не знаходжу жодної цікавої музики. Зітхаю.

Тоді кажу собі більш-менш серйозно: якщо ще раз побачу цього голосувальника, то візьму його, щоб урізноманітнити цю нудну дорогу.

А п'ять хвилин потому я вже й не думав про голосувальника.

* * *

Наступної ночі я бачив той самий дивний сон, але в похмуріших варіаціях.

Я — в тому вже трохи знайомому лісі. Повільно йду, і між моїми ступнями ковзає вже не один, а п'ять вужів. Сонце зникло з неба, але ще досить видно, щоб я побачив маленький білий велосипед, який виникає на стежці й рухається в мій бік, і знову без водія.

...тікоготіг-готіг-котіг...

Він розвертається навколо себе, перш ніж завалитися на бік. Я наближаюсь і підіймаю його. Ланцюг зіскочив із шестерні. Автоматично, вже звичним жестом, беру його пальцями.

Важливо не забруднити долоні.

Між вказівним і великим пальцями я відчуваю щось вологе. Відпускаю ланцюг, щоб подивитися на руку, очікуючи побачити сліди мастила.

Мої пальці заплямовані свіжою кров'ю.

Майже не здивований, я переводжу погляд на ланцюг, з якого раптово починає крапати, і терпляче надіваю його на шестерню. Потім підіймаю заднє колесо й починаю крутити педаль. Ланцюг рухається все швидше й швидше, аж доки вся кров, якою він вкритий, не розлітається навсібіч дрібнесенькими краплинками, рясно скроплюючи мою долоню, моє тіло, моє обличчя...

І доки ланцюг крутиться, між деревами з'являється дитяча фігурка, коротка й квиляча... і гротескні вужі знов починають падати дощем із неба....

Я прокидаюсь, цього разу нічого мене не схвилювало.

Я знаю, що великі зміни в житті можуть збурювати нашу підсвідомість, але не можу встановити зв'язок із цими абсурдними й похмурими снами. Ні, неправда, зв'язок є, і до того ж досить очевидний: я читаю історії жаків уперше у своєму житті й проковтнув десяток уже першого тижня. Та мені все-таки не десять років, я вже не маю бути таким вразливим. І чому велосипед? І вужі?

Довго не можу знову заснути. Манон крадькома проникає в мої думки.

* * *

Ми з Луї і ще парюю друзів ідемо розважатися. Я багато веселюсь і навіть трохи фліртую з такою собі Надею (чи то була Надін?), тоді як Луї займається своєю подругою Франс. О другій ранку дві вертихвістки нас кинули, та зізнаюсь, зрадив: думка про те, щоб спати з новою дівчиною після шести років вірності Манон, змушувала мене трохи панікувати. У власному ліжку я все-таки почуваюся задоволеним: якщо я починаю цікавитися панянками, то це добрий знак, правда ж?

У доброму гуморі я вдруге зустрічаюся зі своєю вранішньою понеділковою групою. Роздаю їм копії чотирьох новел, які запропонував Поль, і ми разом читаємо «Солодоші для красуні» Роберта Блоха. В ній ідеться про історію дівчинки, яка за допомогою ляльки вуду змушує страждати свого батька й врешті-решт убиває його. Студентам наче подобається, і впродовж заняття ми аналізуємо різні аспекти твору. Мова досить бідна (до того ж коли йдеться про переклад), але тематика багата.

— До наступного тижня, — оголошую я в кінці, — я хочу, щоб ви прочитали друге оповідання — «Місс Есперсон». Ви зробите для мене такий самий аналіз, як ми щойно робили з новелою Блоха. П'ятсот слів. До наступного тижня.

Перш ніж повернутися до Монреалю, я йду в бібліотеку й беру дві книжки з фантастичними новелами. З хвилюванням очікую на вечір за книжкою.

* * *

Наступного дня я залишаю Монреаль близько дев'ятнадцятої години, як і минулого вівторка. Доки їду, згадую вісім чи дев'ять новел, які прочитав учора ввечері. В них йшлося про вампірів, привидів, невідомих монстрів, фантомів, чаклування... і все це було радше нудно.

Очевидно, я в захопленні не від фантастики, як такої, а від теми дитинства. Спостерігаючи за дорогою попереду, я думаю, що знайшов пояснення: дитинство мене захоплює, бо в мене немає жодного спогаду про власне. Батьки мені пояснили, що, коли мені було вісім років, мій батько через необачність ударив мене по голові дверцятами машини, коли відкривав їх. Я навіть кілька днів пролежав у госпіталі. Повернувся я звідти здоровим фізично, але з повною амнезією. Не відразу, але поволі, один за одним, спогади про події, що передували травмі, почали зникати з моєї пам'яті, включно із самою пригодою. Сьогодні найвіддаленішим моїм спогадом є Різдво, на яке я отримав повну колекцію Asterix. За два місяці перед цим мені виповнилося дев'ять років. Це стало звичним жартом у нашій сім'ї: тепер, якщо я забуваю щось незначуще, то звинувачую свого батька, що веселить мою матір.

Мене ж самого таке пояснення не задовольняє. Я впевнений, що є ще щось за моїм незвичним зацікавленням такими історіями...

Дев'ятнадцята п'ятдесят. Радісна музика вирує в гучномовцях. Вдалині освітлений ліхтарем видніється вихід на Сен-Валерьєн... і голосувальник із минулого тижня. Ще перед тим, як чітко його побачити, я здогадуюся, що це він. Зі сміхом думаю, якщо в нас буде теперішній розклад, то я ризикую бачити його щовівторка ввечері та щоп'ятниці після обіду.

А чи не я казав собі минулого разу, що підвезу його, якщо побачу ще раз?

Секунду я сумніваюсь, у той час як його силует усе збільшується. А чому б і ні? Раптом я чую голос моїх батьків, які радять мені ніколи не брати голосувальників... і цього достатньо, щоб я вирішив зупинитися на обочині, метрів за тридцять від голосувальника.

У ретровізорі я бачу, як хлопець рушає у напрямку до машини, виходить із кола світла й розчиняється в темряві. Авто, що наближається ззаду, бомбардує його світлом фар і на кілька секунд розділяє силует так, що здається, наче таємнича сутність з'являється з мороку. Я навіть раптово кажу собі, що це було помилкою, і треба якнайшвидше забиратися звідси... Та щойно він відчиняє дверцята й схиляє своє усміхнене обличчя всередину, ця сміховинна думка випаровується, як сніг на сонці.

— Дякую!

— Нема за що, — кажу я і, своєю чергою, усміхаюсь.

Він сідає і, доки я вирулюю на дорогу, каже:

— Мені не дуже далеко.

Кучеряве чорне волосся, коротке; може трохи більший за мене. Врешті-решт, я даю йому менше тридцяти років. Десь мого віку.

— Сен-Ожен?— питаю.

Він розглядає мене з комічним здивуванням. У нього очі великі й чорні, з дуже глибокою чорнотою.

— А звідки ти знаєш?

Гордий таким ефектом, поясню. Він посміхається, веселиться своєю чергою, і я помічаю на його зубах металевий відблиск. Брекетти. Вони дивно вирізняються на цьому гармонійному гладенькому обличчі.

— Непогано. Ще щось із дедукції?

Голос розслаблений, ні нотки стурбованості. Це мені подобається. Тож я поясню йому свою теорію: щовівторка ввечері він їде до Сен-Ожен, а повертається в Сен-Валер'єн щоп'ятниці після обіду.

— Місця визначено правильно, але не час. Я їжджу туди й назад щодня.

Він живе в Сен-Ожен і працює в Сен-Валер'єн у господарському магазині свого дядька, прямо на в'їзді в село. У відділі фарб. Почав місяць тому.

— Ти отак голосуєш щодня? — я дуже здивований.

— А що робити, я працюю щодня. З дев'ятої до шостої з понеділка по середу, і з другої до дев'ятої у четвер і п'ятницю. Перші три дні я вечеряю в Сен-Валер'єн, а потім їду на двадцятку.

— І ти ніколи не запізнюєшся на роботу?

— Ні. Люди славні, вони швидко мене підбирають. Найдовше я чекав пів години, але таке трапляється справді зрідка.

— А чи не простіше купити машину?

Він відповідає не відразу, і я кидаю на нього погляд. Він чухає потилицю, дещо стурбований. Нарешті каже, що два роки не працював, тож із боку фінансів — мало радості. Але помітно його нерішучість, наче має ще щось додати. Дивлячись байдуже назовні, він кидає:

— А ще в мене проблема з машинами. Тобто з тим, щоб ними керувати.

Я не надто розумію. Він повертає до мене голову й натягнуто посміхається.

— Скажімо, я більше пасажир, ніж водій.

Думаю, нарешті я зрозумів: він втратив свої права. Я не наполягаю, почуваюся трішки незручно. Та він додає:

— Мабуть, тому я добрий провідник.

— Ти хочеш сказати: вести людей, щоб кудись дійти?

— Щоб вести.

Він не уточнює, дивлячись перед собою на дорогу з тією самою спокійною посмішкою. Я саме питаю себе, що він має на увазі, коли каже про «вести», як він питає:

— А ти, ти куди прямуєш, е-е-е... е-е-е...

— Етьєн.

— Ти куди їдеш, Етьєне?

— До Друмонвіля.

Я пояснюю йому свою ситуацію, і він заходиться сміхом, дуже природно й дуже відкрито.

— Їздити тричі на тиждень із Монреаля до Друмонвіля, думаю, не краще, ніж щодня голосувати, щоб дістатися із Сен-Ожана до Сен-Валер'єна.

Він потішається з мене, але по-доброму. Так, хлопчина мені справді симпатичний. Вітаю себе з тим, що взяв його. Я підхоплю гру й захищаюся в тому самому тоні: так я ж усього три дні, а не щодня.

— Скільки в тебе забирає часу маршрут Друмонвіль — Монреаль?

— Гм... Годину десять...

— А в мене менше! — тріумфує він. — П'ятнадцять хвилин, щоб дійти до траси; десять хвилин, щоб голосувати, іноді менше; десять хвилин їзди; і ще п'ятнадцять хвилин пішки, щоб дійти до дядькового магазину. П'ятдесят хвилин! І жодного цента на пальне.

А як тоді комфорт? Дощ, холод? Він торкає свій анорак і стверджує, що з таким захистом може боротися з будь-якою хурделицею.

— Ти ж у сорок років станеш товстим! А я зостануся в хорошій формі!

Я й далі посміхаюся, підшукуючи аргументи.

— Але ти наражаєшся на небезпеку! — кидаю.

— На небезпеку?

— На небезпеку, що сядеш до якогось хворого на голову, і він переріже тобі горло за твій гаманець.

— Правда, але може ж бути й навпаки, хіба ні?

Його голос став таким серйозним, що я невпевнено повертаю до нього голову. Хлопець пильно дивиться на мене, і його чорні очі раптово стають схожими

на два шматочки ебенового дерева. На якусь мить батьківська порада зринула в мозку, та мій пасажир підморгує мені, перш ніж залитися своїм щирим сміхом. Я, хихикаючи, повертаюся до дороги.

— Та я переїду до Сен-Валер'єна в грудні.

— Думається, це полегшить твоє життя.

Трохи мовчимо, але без дискомфорту й без незручності. Просто звичайна перерва в приємній розмові. За хвилину він питає, що я викладаю в Друмонвілі, і я поясню. Розказую йому про свої курси, не заглиблюючись надто в деталі, щоб не здаватися занудю. Він уважно слухає, і не із ввічливості, а зі справжньої цікавості; щонайменше, він справляє таке враження.

— Насправді мене в усіх тих історіях захоплює не так фантастичне, як тема дитинства, що розглядається в деяких із них...

— Розумію...

Мені здається, що він розвиватиме свій коментар, але ні, він замовкає. Після короткого мовчання він питає, чи я знав Друмонвіль до того, як почати працювати там. Він ставить багато запитань, та це мене не бентежить. Відчуваю в ньому справжню зацікавленість людьми, а не спосіб закрити діру.

— Навіть дуже добре! Я провів там перші двадцять років свого життя!

— Справді? Я там теж колись жив! Недовго, всього кілька років...

— Світ тісний.

Краєм ока бачу, як він замислився.

— Етьєн, а твоє прізвище?

— Сеґен.

Він не каже нічого. Раптом його погляд стає пильним, а вигляд замисленим.

— А як звати тебе? — питаю своєю чергою.

— Обережно, ти проїдеш мій вихід!

Справді, Сен-Ожен зовсім близько. Обидва села так близько, що я й гадки не мав. Коли я зупиняюся, він полегшено зітхає й тисне мені руку в знак подяки. Коли вийшов, востаннє схиляється до машини:

— Бувай, Етьєн Сеґен.

Він робить наголос на моєму імені, розглядає мене кілька секунд, а тоді зачиняє дверцята. Виїхавши на трасу, дивлюся в ретровізор: бачу, як мій голосувальник крокує по з'їзду на Сен-Ожен, освітленому ліхтарями. Вітаю себе з тим, що взяв його. Трохи загадковий, із громоподібним сміхом й

іноді настирливим поглядом, але загалом симпатичний. Є в ньому щось дружнє, майже ріднє, що викликало бажання говорити з ним і йому довіритися... Є такі люди, які наче притягують усіх довкола.

Та не варто про це говорити батькам: так ще й уникну моралізаторської проповіді, без якої можу обійтися.

Коли вдалині замаячив вихід на центр міста в Друмонвілі, я зрозумів, що так і не дізнався, як звати мого пасажира.

* * *

Післяобідня пора п'ятниці, двадцята траса, напрямок на Монреаль. Щоб зробити дорогу радіснішою, холодний дощ розмиває тужливий пейзаж.

Біля Сен-Ожена бачу свого автостопера, такого ж непорушного, з великим пальцем, піднятим на висоті стегон. Тільки тепер він відрізняється тим, що натягнув на голову капюшон. Дивлюся на годинник: тринадцята двадцять, як і минулого тижня. Справді, він пунктуальний. Я, між іншим, теж. А, може, підсвідомо шукав зустрічі з ним?

Уже радіючи, що наступні десять хвилин говоритиму з ним, зупиняюся на обочині. Коли він сідає поряд зі мною, зовсім промоклий, то кидає на мене здивований і водночас задоволений погляд.

— О... здається, я тебе вже бачив, еге ж? — кидає він, знімаючи капюшон.

Я протягую йому руку.

— Дивно, але в мене таке саме враження.

Він усміхається, потискаючи мені лапу, в доброму гуморі, він справді радий, що потрапив на мене, я ж визнаю, що мені це якось по-дурному приємно.

Виїжджаю на трасу. Мій пасажир, зітхаючи, відкидає капюшон. Кілька хвилин скаржитися на холодний осінній дощ, та я бачу, що він йому насправді не дошкуляє. Просто таке враження, що він може витримати будь-які негаразди.

— Дякую, що вдруге мене підвозиш, Етьєне.

Він пам'ятає, як мене звуть. Я користуюся нагодою, щоб запитати його ім'я.

— Справді, я тобі не сказав...

Коротка пауза, потім чую, як він каже:

— Алекс. Алекс Сальвай.

Відчуваю, що він дивиться на мене й повертаю голову. Так і є. Алекс уважно дивиться на мене, обличчя спокійне, але погляд особливо проникливий.

— Це тобі про щось говорить? — питає він.

— Ні... а має?

— Думаю, так...

Я думаю, дивлячись на дорогу. Алекс Сальвай... Чи не провокує це ім'я якийсь відгомін у моїй пам'яті? Чи я просто хочу переконати себе що чув його?

— Ні... Нічого такого...

— Це голосувальник, якого ти підвозив минулого вівторка...

Він заходиться оглушливим сміхом, здатним спантеличити, але чесним. Я, задоволений, повертаюся до дороги.

Одну-дві хвилини говоримо про щось незначне, а потім він повертається до мого викладання:

— Твій курс із літератури, горор, ти...

— Фантастики.

— Ага, фантастики. Твоїм студентам подобається?

Пояснюю, що молоді студенти в сімнадцять років ніколи не мали наплив ентузіазму, але має вигляд, що вони оцінили, особливо та моя група, що спеціалізується на літературі й мистецтві, у середу вранці.

— Алексе, тебе цікавить фантастична література?

— Мене?

Він чхає, витирає носа носовичком.

— Я не дуже читаю. Я не великий інтелектуал... Та думаю, що це має бути цікавим.

— Надзвичайно цікаво.

— Минулого разу ти казав, що цікавишся в першу чергу, гм... дітьми, здається?

Я погоджуюсь і знову пояснюю, наскільки вважаю цю тему глибокою. Він питає чому. Відчувається його увага й зацікавленість. Насправді, я ще ніколи не говорив із кимось про те, що знаю так мало.

— Контраст між невинністю й горором, — відповідаю. — Намагаюся показати своїм студентам, що така суперечність може бути захопливою.

— Невинність?

— Так. Дитина сама по собі є символом невинності.

— Справді?

Він вимовляє це зі сумнівом у голосі. Я кидаю на нього швидкий погляд. Він дивиться на мене іронічно, й раптом у моїй голові спливає якийсь відгомін, ні, не через його ім'я — через його обличчя, через оцей глузливий вираз.

— Ти справді думаєш, що діти — втілення невинності?

Відповідаю, що так. Чи не є дитина формою чистого ідеалу, доки не починає псуватися дорослішаючи?

— Ні, я не згоден.

Він каже це лагідно, але з такою впевненістю, що я не можу заперечити.

— Діти жорстокі, Етьєне. Дуже жорстокі.

Таке пояснення не видається мені надто переконливим. Звичайно, діти — вони егоїстичні, войовничі, вони змагаються одне з одним, але все це досить безпечно, хіба ні?

— Я не про це кажу. Я про справжню жорстокість.

Я чекаю продовження. Всі сліди сміху зникли з голосу Алекса, він став серйозним.

— Діти цікаві від природи, і деякі готові зайти досить далеко, щоб задовольнити свою цікавість. Як вважаєш, що є найзахопливішим для дитини?

Я вдивляюся в дорогу, наче відповідь з'явиться посеред шосе. Дивна ситуація. Хоч викладач я, та здається, що саме Алекс читає мені лекцію. Це трохи зачіпає мене, і я шукаю розумну відповідь.

— Смерть?

Він видає протяжне гикання, і це мені не подобається. Та я хочу продовжити цю розмову, навіть якщо вона пошкрябає мою викладацьку гордість.

— Не смерть як така, — чую у відповідь. — Це одержимість дорослих.

Коротка пауза, а потім він веде далі:

— Найбільшим джерелом цікавості для дітей є зло. Вони весь час тільки й чують, як про нього говорять.

Його голос змінюється, він починає карикатурно говорити в ніс. Я розумію, що він наслідує тип батьків, які хочуть усе контролювати:

— «Не чіпай цього, воно погане! Не ходи туди, зробиш собі зле! Не кажи так, це недобре, так погані кажуть! Не роби зла друзям! Це злий мосьє, він робить тільки злі вчинки!»

Я пирскаю, розвеселений його імітацією. Чую, як він продовжує нормальним голосом:

— Сказати дитині, що щось погане — найкращий спосіб розбуркати її цікавість.

— Це всім відомо, — зауважую.

— Так, але всі однаково так роблять. А коли дитина вирішує спробувати щось заборонене, щоб самому справді переконатися, що ж там поганого...

Він чхає, дістає носовичок.

— ...от тоді вона може стати жорстокою.

Він сякається. А його думка не така й уже шизанута. Алекс може й не інтелектуал, та він думає, навіть якщо його теорія більш, скажімо, ... інтуїтивна, ніж ... наукова.

— Та більшість дітей не заходять далеко у своїй жорстокості, — відчуваю необхідність уточнити. — Їхній досвід зазвичай залишається на рівні розчленування мухи, що саме собою не є тривожним.

— Так, це правда для більшості дітей. Але то не вони самі вирішують зупинитися. Це навколишній світ, дорослі, громадськість, врешті-решт беруться за них, кажучи, що вони мають припинити їхні маленькі жорстокі ігри й стати відповідальними. А діти, припиняючи свою розвідку зла, помалу стають спокійними дорослими конформістами.

О, це він уже далеко заходить. Я навіть відкриваю рота, щоб йому це сказати, але він провадить на одному диханні:

— Саме тому й уважається, що діти чисті. Бо у них немає часу зайти далеко у своїх жорстоких іграх. А оті історії горору, які ти так любиш, у них ідеться про дітей, які заходять далі, ніж інші.

Питаю, чи він це серйозно, чи справді думає так, як щойно сказав. Він запевняє мене, що так.

— Я тобі навіть іще дещо скажу...

Я чую, як скрипить сидіння, наче він міняє позу, а коли знову починає говорити, його голос здається ближчим.

— Думаю, що психопати, маніяки, серійні вбивці — це дорослі, до яких повертається їхня дитяча цікавість. І тому, що вже немає батьків, які б їм завадили, вони продовжують свої забави звідти, де зупинилися ... і йдуть далі.

Я хочу засміятися, бо така думка видається мені екстравагантною, але не видаю жодного звуку. Алекс веде далі:

— Діти в історіях горору заворожують тому, що нагадують нам нас такими, якими ми колись були... Хоча, радше, якими ми могли б стати...

У мене зникло бажання сміятися, і я повертаю голову до Алекса, дещо зніяковілий. Та коли бачу його широку посмішку, схрещені на колінах руки, веселий погляд, уся незручність ураз зникає.

— Що ти з цього приводу думаєш? — гордо питає він.

— Думаю, що саме ти мав би викладати мій курс, студенти захворіли б від страху.

Він регоче, і я із задоволенням слухаю його громовий сміх. Він запевняє, що був би поганим викладачем: надто поверховий, надто неорганізований, надто нетерплячий.

— І ти ніколи не читав фантастики? — дивуюся. — Важко повірити після того, що ти тут наговорив.

— Я бачив кілька фільмів горору, які виводили на перший план дітей.

А тоді, після паузи, він вибачається, що був таким говірким. Може, навіть зарозумілим. Я запевняю його, що ні, і не лукавлю: я вже на нього не ображаюся за оту його нещодавню невеличку зверхність.

— Можливо, я використаю щось із того, що ти казав, у своєму курсі.

Його відповідь мене дивує. Я справді так думаю? Чи я насправді маю намір використати теорії свого пасажира, само собою цікаві, але дещо прищелепкуваті? Він сам наче був свідомим того, що я перебільшую, заперечує, що нема ніякої стрункості в усьому сказаному, просто його особиста думка.

За дві хвилини я зупиняюся біля з'їзду на Сен-Валер'єн.

— Ще раз дякую, Етьєне! Вже можна сказати, що ти майже мій водій!

Це зауваження наводить мене на думку, яку я хапаю на льоту, не маючи часу на роздуми. Якщо Алекс хоче, ми можемо продовжувати цей невеличкий ритуал двічі на тиждень, щовівторка ввечері й щоп'ятниці після обіду. Та маємо бути пунктуальними. Але не чекаємо один одного: якщо машина зупиняється раніше, ніж я під'їжджаю, він сідає. Якщо ж я проїжджаю, і його немає, то їду далі. Алекс трі підборіддя, можливо, зацікавлений.

— Попереджаю, я дуже пунктуальний.

— Я теж.

Ми схвильовано тиснемо один одному руки. У цьому потиску відчувається тепло, і Алекс посміхається, його зуби в недоречних брекетах. Він відчиняє дверцята. Дощ перестав.

— Тоді... до вечора вівторка?

— Точно!

Коли вже вийшов, схиляється до мене й каже:

— Щоб завершити нашу невеличку дискусію про жорстокість дітей... Подумай про своє дитинство. Що тебе могло зацікавити, тебе самого, коли тобі було сім чи вісім років?

Він здіймає вказівний палець і кладе собі на лоба.

— Коли втрутилися батьки, щоб припинити твої ігри?

Його вказівний палець відривається від його голови, долає невеличку відстань між нами і втикається в мого лоба. Я надто здивований, щоб реагувати. І коли його палець торкається мене, недавній відгомін повертається з новою силою. Алекс дивиться на мене своїми чорними пронизливими очима.

— Спробуй згадати.

Його палець кидає мого лоба й відгомін зникає. Він махає мені рукою, посміхаючись, а тоді зачинає дверцята. Розгублений, я неуважно махаю у відповідь і виїжджаю на трасу.

Отой відгомін, який сколихнув мої спогади, змушує замислитися. Він був особливо сильним, коли Алекс поклав свого пальця на мого лоба. Може, я вже бачив раніше цього хлопця?

Дивний тип... але цікавий і хороша компанія. В мене ніколи ні до кого ще так швидко не прокидалася симпатія. Та в нас і майже немає нічого спільного. Йому явно бракує освіти, не читає, працює в господарському магазині...

Я знову питаю себе, чи бачив його колись. Це хоча би пояснило, чому ми так швидко зішлись. А ще він перевіряв мене кілька разів, наче сам намагався пригадати...

Врешті-решт, якщо він колись жив у Друмонвілі, є шанс, що ми вже зустрічалися на роботі влітку чи на вечірці в когось зі спільних знайомих... Я з'ясую все на нашій наступній зустрічі.

А тоді чую останню пораду Алекса: згадати мої власні дитячі забави, коли мені було сім чи вісім років. Я зітхаю, сидячи за кермом. Важке завдання, коли наші вісім перших років викреслено з наших башків. Від цієї дитячої амнезії завжди відчував певний дискомфорт, та сьогодні ввечері вона видалася мені особливо неприємною.

Дивно, але я вперше за три дні думаю про Манон.

Поспішаю увімкнути фонову музику.

* * *

Наступної ночі — знову незвичний сон.

Я в тому самому лісі, але цього разу на білому велосипеді, який, незважаючи на свій невеличкий розмір, не створює дискомфорту для моїх довгих ніг. Я їду по утоптаній стежці, що простягається по прямій серед двох рядів темних дерев. Я, хто майже ні разу в житті не їздив на велосипеді, не дивуюся, що я тут. Усе видається мені цілком нормальним, звичним і навіть веселим.

Та стежка наче рухається, стікає. То вужі, які намагаються уникнути моїх коліс.

Попереду виникає силует в ночі, що народжується. З червоного пальта виринає рука, на рівні стегна, великий палець догори. Я починаю повільніше крутити педалі.

Силует усе ближче, не рухається й на міліметр. Його обличчя приховує тінь, але я знаю, що воно повернуте до мене. Один із вужів обвивається кругом його ноги, повільно видирається до стегна. Автостопер не робить ніяких рухів, щоб прогнати рептилію. Палець догори, він чекає. Чекає на мене. Чекає, доки я його посаджу. Наче...

Наче...

...наче наче наче наче...

Я прокидаюся.

Роздратований, я стрибаю з ліжка вниз і йду відлити, роздивляючись своє відображення в дзеркалі. Мене починають діставати ці дебільні сни. Ліс, велосипеди, вужі... а тепер ще до них додався й Алекс Сальвай! Що він забув у моїх снах, цей халамидник?

Я знав його. Тепер я цього певний.

Знову лягаю. Мені кортить в'яснити все наступного вівторка ввечері.

* * *

Ще залишається двадцять хвилин останнього періоду, а я пройшов по всьому матеріалу сьогоднішньої лекції. Вже думаю відпустити їх раніше, як раптом із подивом чую, як кажу їм:

— А на завершення — невеличке завдання. Спробуйте пригадати, чи були у вас в дитинстві маленькі жорстокі забави.

Здається, питання їх трохи спантеличило, та і сам я впродовж кількох секунд шкодую, що поставив його. Але тому, що вже почав, розтлумачую:

— Якщо фантастичні оповіді з дітьми нас так зачіпають, це не тільки завдяки контрасту з їхньою невинністю. Може, тому, що ми самі у віці сім чи вісім років мали певну часточку жорстокості в собі, чи хоча б цікавість до такої жорстокості. Як у тій історії, яку ви щойно аналізували — «Місс Есперсон»[1]. У цій історії убивця не дитина, а жінка. Але ж дитина захоплена цією нездоровою жінкою, і це захоплення стає для неї грою.

Усі студенти уважно слухають. Підбадьорений, я веду далі:

— Хіба у вас немає спогадів про якесь хворобливе зацікавлення, яке вас захоплювало?

Як і щоразу, коли я ставлю запитання, настає довгий момент нерішучості. Кажу собі, як завжди, то буде або Фредерік, чи Амелі, або ж Карін, хтось із них почне... та цього разу старт дав високий худий хлопчина, який сидить на задньому ряді. З виглядом людини, що передбачає майбутній ефект, він м'яко кидає:

— Коли мав вісім чи дев'ять років, я палив бджіл лупою.

Гигикання й кілька гримас насамперед від дівчат. Дехто киває, погоджуючись, що теж так чинив. Питаю у студентів, чому вони так вчиняли й одночасно запитую себе, куди б я дійшов, виконуючи таку вправу. Молодь стенає плечима.

— Не знаю. Я питав себе, чи, там, бджоли страждали, ну-у-у, коли я робив так.

Він підсміюється.

— А твої батьки? — питаю.

— Вони, їм не подобалося, від слова зовсім, мої такі витівки! Та насправді, то...

Він зупиняється, брови нахмурені, наче він уперше про це замислився. Час зупинився на його губах.

— Ну... то, бо то жалило в серце... думаю, то саме штовхало мене так робити, десь так...

Я повільно киваю й упродовж секунди перед очима з'являється обличчя Алекса з посмішкою, заповненою брекетами, і його чорним поглядом. Якби він бачив мене тепер, то реготав би, еге ж!

— Ми з пацанами відривали крильця мухам, — продовжує інший студент.

— А я, я відривала лапи в павуків, — додає одна з дівчат. — Одну за одною, так, так, так!

Увесь клас сміється. Раптом, пів класу хочуть висловитися, в першу чергу хлопці. За десять хвилин каталог дитячої жорстокості розгортається переді мною, і я їх слухаю, посміхаючись, задоволений і здивований. Усе нічого, коли вони так розказують, наче насправді повернулися в дитинство, та раптом питання спалахує в мозку.

Чи хтось із них пішов би далі у своїх забавах, якби не втрутилися дорослі?

Абсурд! То Алексова теорія! Занадто пришелепкувата, щоб...

— А ти Етьєне? — раптом питає Карін. — Що робив ти, коли був малим?

Двадцять п'ять пар очей жадібно повертаються до мене. Немає нічого захопливішого для студента, як викладач, що розповідає про пережите ним. Я відчуваю себе загнаним у пастку. Я мав би передбачити, що запитання повернеться до мене.

— Я? Господи, це здаватиметься для вас дурнею, та... я не пам'ятаю.

Протестний гамір упереміж зі сміхом заповнює клас. Вони насправді нервують, я їх ще ніколи такими не бачив.

— Присягаюсь, я не пам'ятаю, я... я не маю згадок про дитинство. То все через дурнувату аварію, незадовго до того, як мені виповнилося дев'ять...

Цього разу я відчуваю осуд. Вони не лише мені все ще не вірять, а й починають ображатися на мене. Я ухиляюся, на відміну від них, не граю у гру, і вони вбачають у цьому презирство з мого боку. Десь усередині мене продзвенів дзвіночок. Я не хочу втратити цю прекрасну енергію, що панує тут уже п'ятнадцять хвилин. І особливо не хочу втратити їхню довіру до кінця триместру. Знервований, змушую себе вигадати хоч щось, будь-що, і я кидаю:

— А, є! Пригадую: вужі! Ми з друзями, ми мучили вужів!

Вони на долю секунди замовкають, відкривши роти, а потім вибухають схвильованими вигуками. Я дурнуватو посміхаюся, сидячи на краєчку столу, відчуваючи жакливе полегшення.

Звідки я виловив оту історію з вужами? Хай вже мої дурнуваті сні прислужаться мені, витягуючи зі скрутного становища...

— Ага, ага, я теж так робив! — підтверджує один зі студентів. — Я розрубав їх напіл! Щоб побачити, чи зможуть вони повзти.

— Отож, — додаю я з найбільш можливим природним виглядом. — Ми робили так само.

Вони заходяться сміхом, захоплені картиною, як їхній викладач рубає напіл вужів. Доки вони не впіймали мене на викрутасах, я закінчую урок, пояснюючи домашнє завдання на наступне заняття, а потім бажаю гарного

тижня. Вони виходять, дискутуючи один з одним, із запалом, і майже всі радісно прощаються зі мною, навіть ті, від кого я ще не чув жодного слова.

Я підіймаюсь у департамент. Не знаю, чи корисний такий вид навчання з погляду отриманих знань, але він щойно підняв мій рейтинг на небувалу висоту. І я зобов'язаний цим Алексу...

Мучити вужів... Яка думка!

Я перетинаюся з Марі-Елен, яка тішить мене своєю чарівною посмішкою. Вона багато до мене посміхається, вже деякий час... Я маю якось реагувати?

В доброму настрої я розвертаюся, доганяю колегу й запрошую її пообідати. Вона радісно погоджується.

* * *

Луї запросив ще й Мішеля – спільного знайомого, і ми втрюх п'ємо пиво у вітальні. Луї каже, що в суботу забув перевести назад годинник і тому прибув у відділок на годину раніше. А Мішель цікавиться, як я почуваюся, і я розумію, що він говорить про емоційний бік мого життя. Я гордо кажу їм, що сьогодні обідав із гарненькою колегою. Луї питає, чи я добряче трахнув її на столі в ресторані, а я обзиваю його імбецилом, що його дуже тішить.

Мішель залишає нас досить рано. Коли остаємося самі, ми з Луї говоримо трохи про роботу. Він каже, що має їхати до Нью-Йорка у п'ятницю на конгрес фліків, який триватиме тиждень, і що він зробить навіть неможливе, щоб вирахувати Вуді Алена на вулицях Мангеттена. А потім стає серйознішим і питає:

– Тож Манон стає все більше спогадом?

– Спогадом, ні... Та, скажімо, вже тиждень у мене ні разу не траплявся напад хандри і... це добре.

Луї ще глибше всідається в кріслі, явно радий за мене. Кілька хвилин ми мовчки слухаємо музику Боріса Віана. Я підводжуся і йду поглянути на його бібліотеку, щоб побачити чотири чи п'ять нових романів, які він купив цього місяця.

– Новий примірник із Плеяди[2]!

То поліціянти зовсім непогано заробляють!

– Ти не думаєш, що це трохи задовго Монреаль – Друмонвіль тричі на тиждень?

Гортаючи книжку, я розповідаю йому про зустріч з Алексом і нашу домовленість щодо вівторків і п'ятниць.

— Тобі треба бути обережнішим, Етьєне.

— Га, флік, який грається в захисника!

— Я не читаю мораль, просто кажу бути обережнішим. Іноді хлопці з провінційної поліції розказують досить жахливі історії про деяких голосувальників. Вони далеко не ангели... А ще, дивно якось, він захотів сідати до тебе двічі на тиждень...

— Послухай, Луї, я підвозив його вже двічі. Якби він хотів напасти на мене, я був би вже мертвим, не думаєш?

Він секунду роздумує, погоджується, що я маю рацію.

— Так у мене буде компанія хоча б двічі на тиждень. На такій нудній дорозі — це боже благословення. Він хороший хлопець. Трохи дивакуватий іноді, але симпатичний.

— Як знаєш, — кидає мій товариш, підводячись, щоб піти ще за пивом. — Навіть якщо він відріже ножицями тобі яйця — не страшно: те, як ти ними послуговуєшся тепер...

— Справді, не знаю, що робив би без такого друга, як ти.

Коли годинаю пізніше виходжу з квартири, зауважую, що зорі біліють, як ніколи. Та то не вони інтенсивніше світять, то мій погляд прояснився.

Насвистуючи, я сідаю в машину.

* * *

Останній день жовтня. Дуже холодно. Пахне зимою.

Рівно дев'ятнадцята година сорок вісім хвилин, уже видно з'їзд на Сен-Валер'єн і я помічаю силует Алекса на узбіччі з відставленим великим пальцем. Відчуваю справжнє задоволення.

— Привіт, Джеймсе, — кидає він, сідаючи.

— Доброго вечора, бос.

Доки я виїжджаю на трасу, Алекс задоволено потирає руки.

— А вечорами не жарко! Визнаю, якби в мене щодня був такий водій, як ти, я б не скаржився!

Трохи говоримо про наші вихідні, і я ще раз переконуюся в нашому природному зв'язку.

— І досі захоплений своїм курсом? — запитує мій компаньйон.

— Повністю. До того ж ти впливаєш на мене!

Я розповідаю йому про гру, у яку зіграв зі своїми студентами. Алекс мовчки слухає, явно дуже уважно.

— У мене враження, що ти мав рацію щодо деяких речей, — закінчую я сміючись.

Коротка пауза, а потім чую:

— Ніхто з твоїх студентів не пішов далі?

— Що ти хочеш сказати?

— Ну, крім павучих лап і відривання крилець мухам, ніхто не розказав нічого конкретнішого?

Тон його перестав бути жартівливим, як до цього. Він пильно чекає на мою відповідь.

— Ні. Нічого «непристойного», якщо саме це ти маєш на увазі.

Він повертається поглядом до дороги зі скептичним виразом на обличчі.

— Дивно.

Що він собі думає, що всі діти безумовні садисти?

— Ні, ні, я впевнений, що на загал твої студенти не заходили далі, ніж розказали тобі... Та точно був один чи два, хто робив щось гірше, і вони не захотіли тобі казати...

— Чи просто забули.

Пауза, потім його голос знову стає безтурботним:

— А ти, Етьєне, що сказав їм ти?

— Ти про що?

— Ну а як же, студенти ж захотіли, щоб їхній викладач звірився їм теж!

Обана, знову маю пояснювати про дитячу амнезію. Повторивши все спочатку, я повертаю голову й питаю глузливо:

— Ти мені, мабуть, не віриш, еге ж?

Алекс суворо дивиться на мене.

— Я тобі повністю вірю.

Кажу йому, що студенти мені не повірили, і мені довелося вигадувати, щоб не образити їх.

— Я сказав їм, що мучив вужів, щось таке.

— Вужів...

Я підтверджую, гигаючи, та мій пасажир зовсім не сміється. Я зауважую, що Алекс настільки захоплений питанням дитинства, як і я, але його захоплення видається мені якимось не зрозумілим. Можливо, він має рацію. Якщо горор і дитинство так добре поєднуються, це, мабуть, тому, що в дитинства більше темного, ніж ми думаємо...

За кілька секунд він мене питає:

— А що ти робив із вужами?

— Та нічого ж, я ж сказав, що все вигдавав!

— А, точно?

І знову ота ледь відчутна іронія... І тоді я ставлю йому запитання, яке переслідує мене з п'ятниці:

— Скажи-но, ми вже зустрічалися, ми з тобою?

Я питаю його спокійно, з веселою цікавістю... але він не відповідає. Він усе такий же серйозний і дивиться на мене своїм чорним поглядом. Уже не вперше я помічаю його потаємний бік, та сьогодні він випирає і починає мене дратувати. Я вже готовий запитати, у яку гру він грає, коли в моїй машині чується оглушливий гуркіт, наче гігант б'є двома руками по її даху. Трясця! Що то? Я витягую ший і вивчаю небо, лоб майже втискається в лобове скло. Не бачу нічогісінько, але гуркіт триває нескінченно. Алекс, такий же розгублений, як і я, пропонує зупинитися на обочині. Коли починаю гальмувати, жакливий барабанний дріб стишується, а тоді й повністю зникає.

Ми виходимо удвох і, незважаючи на темряву, швидко знаходимо причину: наполовину відірвалася довга каучукова стрічка. І коли я швидко їду, вона, як навіжена, стрибає по даху й нестерпно гримить.

Поставивши стрічку на місце, ми їдемо далі. Та за хвилину вона знову відірвалася й барабанить. Я починаю лаятися й б'ю по керму. Я не зможу це терпіти аж до Друмонвіля!

— З'їжджай на наступному виході, — спокійно пропонує він. — Знайдемо майстерню.

— Я можу поїхати в гараж у Сен-Ожен, так ти не запізнишся...

— Ні-ні, я вже закінчив, я не поспішаю... З'їжджай на наступному.

Минаємо панно «СЕН-НАЗЕР, 1 км».

— Сен-Назер, прекрасно! — каже Алекс. — Я там знаю один маленький гараж.

У мене змішані почуття. Пригадую свої пригоди іншого вечора на цій темній і пустельній дорозі...

За тридцять секунд я з'їжджаю й кермую до села. Ми з моїм пасажиром більше не говоримо, оглушені стуком по даху. За сто метрів попереду в ночі блимає червоне світло. Цього разу я їхатиму прямо аж до села.

— На світлофорі повертай направо, — зауважує Алекс.

— Там нічого немає, Алексе. Там пустельна сільська дорога.

— Довірся мені, там є гараж, я знаю.

Він упевнений, і я не наважуюся йому суперечити, щоб не образити. Хай там як, минулого разу я не заїхав надто далеко...

Я зупиняюся на світлофорі, що блимає. Відразу припиняється гуркотіння по даху. Не видно жодного автомобіля. Як і тієї ночі, дорога справа заглиблюється в чорнильну рівнину, без горизонту, без кінця. В мене таке враження, що я повернувся в часі, в минулий тиждень... а, може, й далі?

— Направо, Етьєне, — спокійно повторює Алекс.

Їдемо в повній мовчанці під супровід гримотіння чортового каучуку. Минає три довгих хвилини, а ми не зустріли жодної машини, а тільки побачили дві-три ферми. Жодного ліхтаря. Світло фар поглинає темрява всього через двадцять метрів.

Мені зле, зовсім зле. І не розумію чому. Лайно! Це така сама сільська дорога, як і тисячі інших!

— Думаю, ти помилився, Алексе, тут немає ніякого гаража...

Голос спокійний, але по чолі стікає піт.

— Ти зрозумів, що я сказав?

— Он там.

Метрів за двадцять вимальовуються контури будинку, дещо схожого на комору, з двома підсліпуватими вікнами. На вицвілій і подряпаній вивісці, слабо освітленій лампочкою, можна прочитати: «Марк Ляфонд, автозапчастини. Купівля і продаж».

Не вірячи очам, я вмикаю поворот (Але для кого? Ми одні на цій клятій дорозі!) й повільно в'їжджаю на величезне подвір'я. Фари вихоплюють добрий десяток автомобільних каркасів навколо будинку. Найвіддаленіші, — ледве видно силуети, — схожі на страшних доісторичних монстрів, готових до стрибка. За будівлею рівна поверхня простягається ще метрів на двісті, а далі — темний ліс.

Вмикаю двигун, але лишаю ввімкненими фари. Повна тиша.

— Це не гараж, — нарешті кажу. — Написано «купівля й продаж», не ремонт.

— Має ж у них бути якийсь клей, щоб приклеїти твій каучук, чи ні?

— Наче зачинено.

— Вивіска світиться.

Ззовні видається ніби справді комора. Моє недавнє нездужання нікуди не ділося, навпаки. Наче той гараж був невралгічним центром моїх тривог. А йшлося саме про тривогу, ніякого сумніву, яким би диким це не здавалося!

А ще й голова боліти починає...

Я не маю тут бути.

Я тру лоба, який віддає болем. Та що зі мною?

— Щось не так, Етьєне?

Алекс стурбований. Я заспокоюю його, кажу, що все гаразд. Щоб підбадьорити себе, відчиняю дверцята й прошу свого пасажира зачекати на мене. Поряд із гаражними воротами є непоказні двері, які й дитина могла б вибити одним ударом ноги. Доки прямую до них, кидаю невпевнені погляди на автомобільні трупи довкола.

Я здригаюся, обзиваю себе ідіотом. Нарешті штовхаю невеличкі двері й заходжу.

Усередині схоже на звичайний гараж: у величезному приміщенні — повний гармидер, запахи мастила й пального; вглибині — автівка в жахливому стані; а там, біля стіни, — гора металевих незрозумілих предметів; теж вглибині, але вже зліва, — раковина, яка була колись білою, і прочинені двері, що наводять на думку про більш ніж сумнівний туалет; і, нарешті, недоречний тут офісний стіл, біля стіни справа, завалений паперами у якихось плямах.

Чотири металевих стовпи, здається, підтримують стелю. Посеред неї — відкритий лаз на горище. Біля всіх стін установлено полиці, на яких лежать інструменти, частини до автомобілів й інші елементи, що видаються мені позаземного походження.

Я уважно розглядаю кожну деталь, наче пояснення моєї немочі ховалося десь у цьому чималому приміщенні, освітленому кількома лампочками, недостатньо яскравими й дещо хворими.

Нарешті я помічаю й працівників. Їх двоє, схилилися над двигуном автомобіля. Вони саме обговорюють акумулятор, що, здається, вже не оживити, тому й не почули, як я ввійшов. Я зачиняю двері, рух майже призводить до падіння двох велосипедів, причеплених до стіни. Я притримую їх двома руками й уникаю гіршого.

Два чоловіки, нарешті, помічають мене. Горлопани, не надто симпатичні, їм має бути близько п'ятдесяти. В мене відразу виникає враження, що я

опинився у лігві контрабандистів. Я відкидаю цю абсурдну й параноїдальну думку.

— Ми зачинені, — кидає один із двох мужиків, той, що з бородою.

— Га? Так вивіска світилася, тож...

Інший, із зубочисткою в роті, втомлено тре носа й питає:

— Добре... Чого тобі?

Запрошення до розмови холодне, сухе, та все ж запрошення. Це дещо додає впевненості, і я починаю невпевнено й сором'язливо пояснювати свою проблему, ступаючи кілька кроків до них. Бородатий одразу втрачає до мене будь-який інтерес і йде кудись направо. Мужик із зубочисткою не дає мені закінчити:

— Тут не гараж.

Подумки я починаю лаяти Алекса. Зубочистка пояснює, що він купує старі розвалюхи, щоб витягти з них хороші запчастини. Він вказує підборіддям на колимагу, наче беручи її у свідки.

— Тому надворі стільки старих каркасів, — кажу я дурнувато, киваючи головою.

— Ага, точно.

Він вимовляє цих два слова без жодного виразу, неухважно витираючи свої забруднені мастилом руки ганчіркою, чорнішою від самих рук. Для нього розмова скінчилася, і він чекає, коли я піду.

А я, хоч трісни, робити цього не поспішаю. Тут мені некомфортно, головний біль наростає щохвилини, а я все стою, як йолоп, і роззираюся довкола... Інший мужик, із бородою, риється у брукхті й дістає звідти старого гірського велосипеда, який знавав кращі часи.

— Ви берете й старі велосипеди?

І чого я це питаю? Чого б то мало мене турбувати?

— І велосипеди, іноді, — відповідає Зубочистка. — Мотоцикли, трактори. Що завгодно. Та переважно машини.

Голос його — на межі ввічливості, та я не можу завадити собі спостерігати за бородачем: він легенько штовхає велосипед перед собою, щоб перевірити стан коліс. У скреготі повністю іржавого цепу вчувається скрипіння:

Тікоготіг-готіг-котіг...

Якусь мить я дивлюся на велосипед, а потім погляд ковзає на купу брукхту. Здається, там багато цепів...

— Ми не ремонтуємо, — додає Зубочистка з явним нетерпінням.

Я буркаю якісь вибачення, дякую і йду до дверей. Нудота, що вже десять хвилин крутить у животі, небезпечно посилюється і може мати наслідки, якщо я не вийду з цього барака впродовж кількох секунд.

На пів дорозі до дверей очі чіпляються за якусь річ на землі: щось на зразок дуже великої лебідки, навколо якої намотано два довгих ланцюги. Їхні кінці зміялись по землі в моєму напрямку, наче збираються швидко розмотатися, щоб кинутися на мене.

Я швидко штовхаю двері й виходжу.

Холодне повітря приємно обдуває обличчя, та мене все нудить. Осліплений фарами, повертаюся в машину і важко падаю на сидіння, не дивлячись на Алекса. Він питає, що відбувається, і я кажу, що вони не роблять ремонтів.

— Ти якийсь увесь пом'ятий, — каже до мене.

Мені так жарко, що одяг стає вологим. Авто видається замалим, воно давить на мене.

— Минеться...

— Вони не дали тобі клею, взагалі...

— Вони не ремонтують, Алексе, вони забирають частини, і все! — повторюю я роздратовано.

Я заводжу двигун, та Алекс обурений: якщо чесно, то могли б і допомогти, хіба ні? Він навіть відчиняє дверцята й каже, що піде гляне сам. Я хочу заперечити, та мені так зле, що жоден звук не виходить із мене, тому задовольняюся тим, що тру очі, а голова й далі болить. Я ледве чую, як зачиняються дверцята. Змушую себе дивитися надвір і бачу, як Алекс простує до гаража і входить.

Дивлюся довкола. Автомобільні остови. Злегка освітлена вивіска. За гаражем — ліс. І цей страх, що підіймається в ритмі головного болю... Я заплющую очі й змушую себе заспокоїтися. Це глупство, жодної причини для такого стану, жодної! Страх стає панічним, на секунду чи на сторіччя, неможливо сказати точніше. Гул двигуна стає таким оглушливим, що я кричу й люто вимикаю його.

Тиша. Повна. Нарешті.

Очі й надалі заплющені, відчуваю, як страх відступає. Головний біль зникає. Я повільно розтуляю повіки.

Надворі ніч і спокій. На кермі — мої руки, вкриті потом. Я глибоко вдихаю й пригладжую волосся.

Господи, що мало статися, щоб увести мене в такий стан?

Нетерпеливо дивлюся на гаражні двері. Навіть якщо мені стало краще, я хочу забратися з цього місця, з цієї дороги, з цього села... Що там той Алекс мудохається? В покер грає з тими мужиками?

Нарешті двері відчиняються, і з'являється Алекс. У потоці світла він іде до машини, спокійний, але рухається дещо незвично, механічно.

— Вони нічого не хочуть знати, — повідомляє він сідаючи. — Вони нічого не ремонтують.

— Я ж казав тобі, — кидаю майже нормальним голосом.

Він нічого не відповідає. Безпристрасно дивиться перед себе, повільно витирає долоні об штани. Я нарешті побачив, що вони в нього мокрі.

— Мені шкода, що дарма затягнув тебе сюди, — додає.

Та вигляд у нього не такий, кому справді шкода.

— Нічого, — кажу.

Він тре шию й дивиться задумливо надвір. Чи це він поводить дивно, чи я знову починаю марити? Я заводжу двигун і задкую до дороги. Перш ніж поїхати, кілька секунд дивлюся на гараж, знову темний, за винятком іржавої вивіски й двох вікон, таких брудних, що світло зсередини захлинається в них.

На зворотному шляху не зустрічаємо жодного автомобіля.

Коли виїжджаю на трасу, від недавньої нудоти немає й сліду, тільки розгубленість.

Удари по даху поновлюються. Кидаю погляд на свого пасажир. Алекс не сказав ні слова, відколи ми поїхали з гаража. Він дивиться перед себе, кудись вдалечінь. Коли бачимо фари зустрічної машини, я помічаю в його чорних очах легке задоволення.

Гуркіт стає нестерпним. Лаючись, зупиняюся на обочині траси, виходжу й різким рухом зриваю каучукову стрічку. Коли знову сідаю, Алекс зачудовано дивиться на мене й вибухає сміхом.

— Ось, ти справжній ремонтник, мій Етьєне!

Радію від того, що він так регоче. Може, все нарешті стане на свої місця. Та, наче, щоб покопирсатися пальцем у рані, Алекс каже:

— А недавно ти почувався не так і добре.

Та я не маю бажання говорити на цю тему, ухиляюсь і сам питаю:

— І як так сталося, що ти вже бував у цьому богом забутому гаражі, ти, у кого немає машини?

— А я там і не був. Товариш розказував.

— Ненадійні в тебе товариші!

Я сміюся. Алекс задовольняється замисленою посмішкою.

Видно з'їзд на Сен-Ожен. Алекс тисне мою руку. Домовляємося побачитися в п'ятницю, і він виходить. Я згадую, що недавно в нього запитував, чи ми вже колись бачилися, а він так і не відповів. Я нагинаюся, щоб знову запитати в нього, перш ніж він зачинить дверцята, та раптом чую вигук знадвору:

— Здається, стало тепліше, ніж раніше. Можна кататися на велосипеді.

Мене дивує таке зауваження. Алекс нахиляється до середини і зі шкودливим поглядом питає:

— Ти любиш кататися на велосипеді, Етьєне?

Я якусь мить витримую його погляд:

— Ні... Ні, я ніколи не катався...

— Справді?

Здається, він більше веселиться, ніж не вірить. І додає:

— І я ні, бачиш. Не як водій, в усякім разі. Як я вже казав, я ніколи не воджу. Я — провідник.

Я збентежено мовчу.

— А я уявляю тебе на велику, — веде він далі. — Впевнений, що тобі сподобалося б. Швидкість, вітер в обличчя... Ланцюг скрипить...

Він ще більше засовує голову в машину. Закочує губи, наближає зуби, на яких брекети здаються помітнішими, ніж завжди, й робить звук, який я відразу впізнаю:

— Тікоготіг-готіг-котіг...

Довге тремтіння прокочується всім тілом. Мій компаньйон робить такий самий рух, що робив останнього разу: приставляє вказівний палець до свого лоба, а тоді повільно тикає ним у мого. І, як і минулого разу, великий відгомін котиться в моїй голові. Алекс підморгує й зачинає нарешті дверцята. Я деякий час дивлюся, як він зникає в ночі.

Задумливо їду далі. Так, ми з Алексом уже бачилися, я впевнений. І якщо в мене не виходить його згадати, це тому, що я знав його раніше, впродовж перших восьми років свого життя. Можливо, він згадав мене і розважається тим, що намагається освіжити мою пам'ять, що пояснювало б його дивну поведінку.

Так, сходиться...

У таких роздумах я доїжджаю до Друмонвіля. Після з'їзду зупиняюся на червоне світло. Якщо Алекс справді друг дитинства, він міг би мені розказати, що я робив дитиною, у що ми з ним грали...

Ігри...

Щось прослизнуло на долівці, біля ніг. Нахиляю голову. Нічого. Нога спокійно стоїть на педалі гальма.

Зелене світло, і я рушаю.

Я на шляху до дечого, до свого дитинства...

Я раптом відчуваю хвилювання. Я міг би попросити батьків мені допомогти, наприклад, коли говоритиму з ними про Алекса. Вони відразу скажуть, чи він — мій друг дитинства. Але вирішую так не робити. Бо видаватиметься, наче я шахраюю. Все відбувається між мною і Алексом, тож маю спитати в нього. У будь-якому разі він цього хоче.

Така гра, а що...

Відчуваю, як легенька посмішка блукає на губах, доки я паркуюся біля будинку батьків.

* * *

Я їду лісом на білому дитячому велосипеді. По стежці, і вже не десятки, а сотні вужів ковзають один по одному, щоб завадити мені проїхати, я маю чавити їх колесами. Тільки м'який звук, із яким вони репаються, порушує тишу сутінок.

Спереду силует, піднімає великого пальця. Дитина в червоному пальті. Повертає до мене голову, але через те, що капюшон накинуто на голову, її лице губиться в тіні.

Я зупиняюся біля нього. Він повільно опускає великого пальця й не рухається. Обличчя його й надалі не видно, наче той капюшон без дна. Вужі починають обвивати його ноги, а він усе не рухається. Я — на велосипеді, права нога для збереження рівноваги — на землі, чекаю, з дивною сумішшю збудження й страху.

Підійнявши руку до капюшона, він скидає його. Це хлопчина восьми чи дев'яти років, кучеряве темне волосся. У нього великі промовисті чорні очі.

Вужі все вище забираються по його тілу. Деякі вже на грудях, та вони його не турбують.

— Можу я бути твоїм пасажиром? — питає довірливо дитина.

У мене раптом виникає бажання тікати, крутити педалі, як божевільний, заїхати якомога далі від цього дитяти. Та я посуваюся вперед на сидінні, щоб звільнити для нього місце, і кажу:

— Звичайно...

З рота лунають два голоси. Мій і ще один. Точніше, другий голос теж належить мені, але він дзвінкіший, вищий. Молодший.

— Сідай, — кажу йому подвійним голосом.

Він посміхається. Посмішкою, що має небагато спільного з його гармонійним обличчям, тому що в нього потворні зуби, нерівні.

Вужі вже обвиваються навколо його шиї. Та він і далі посміхається й каже голосом, що зачаровує:

— Побачиш... Я хороший провідник...

На останніх словах вуж пролазить між його покрученими зубами.

Я аж підстрибую й прокидаюся. Тиша. Чую приглушене хропіння батька в сусідній кімнаті.

Цього разу — жодного сумніву: я не лише знав Алекса, коли був малим, а ми ще й каталися разом на велосипеді в лісочку, напевне в тому, що починається в кінці вулиці за дві хвилини звідси. І ті спогади, які стерла моя свідомість, намагаються пробитися через мої сни. Таке пояснення видається мені цілком слухним.

Тож я їздив на велосипеді раніше, до дев'яти років? Якщо правда, то чому закинув?

А вужі?

Передусім, чому всі ці сни такі... огидні?

Підтягую ковдру до шиї й повертаюся на бік. У мене забракне терпіння чекати до п'ятниці. Завтра поговорю з батьками.

* * *

Прокинувшись, я побачив на столі повідомлення від батьків: вони поїхали до міста Квебек і бажають мені гарного дня. Точно, вони казали, а я забув. Однак чого було їхати так рано, зараз щонайпізніше чверть на восьму! Ось такі вони в усьому, мої батьки: прокинутися о п'ятій ранку, тихо зібратися й снідати вже десь в дорозі. Лишається тільки чекати на зустріч з Алексом у п'ятницю й поставити йому свої запитання...

Іду проводити заняття, на останніх двадцяти хвилинах пропоную студентам таку саму вправу, як і групі в понеділок. Як і останнього разу, мені розповідають про мух, павуків, бджіл і різних нешкідливих кузюк. Спостерігаю таку саму реакцію: мікс зі сміху, гримас і справжнього задоволення від спогадів. А тоді, за кілька хвилин до закінчення уроку, один студент радісно вигукує:

— А я видирав очі у жаб!

Дружний шепіт, у якому чулася відраза, поповз по класу. Я сам здивувався. Я ніколи не чув чогось подібного. Надувати жаб димом — так, але видирати в них очі... Всі з цікавістю витріщилися на того студента: аякже, їм хочеться подробиць. Хлопця звати Паскаль, він радше невеличкий на зріст, але м'язистий, а його обличчя справді схоже на ангельське. Нічого спільного з дитиною, що знущується з амфібій. Паскаль розуміє, що до нього прикута увага і це додає незвичного для нього красномовства, йому, кого я майже ніколи не чув.

— Угу! Я ловив жаб, а потім своїм ножичком видирав їм очі, чик, чик!

Крики й веселощі в класі. Я слухаю, сидячи на столі й схрестивши руки.

— Думаю, ти їх перед цим вбивав? — питає розхвильована студентка.

— Та ні! — запевняє той, гордий собою. — Так було ульотно!

Нова хвиля криків, але деякі справді приголомшені. Скажімо, стає не до сміху...

— Я їх потім відпускав! — веде далі студент. — Було так смішно дивитися, як вони незграбно стрибають, бо нічого не бачать! Вони об усе стукалися — тотальна паніка!

Цього разу — тільки кілька смішків. Тепер мовчазні студенти труть брови, нервово усміхаються, невпевнено дивляться один на одного. Я й далі не рухаюся, але відчуваю, як забава швидко зникає.

— А ще, я зберігав очі! Я кидав їх у велику банку й ховав удома! Ясно, батьки ні про що не знали! Вони б із цього не раділи! Коли лишався сам, то висипав очі з банки й порівнював їх, робив класифікацію...

Він розважається, але тепер він сам. Я відчуваю раптову потребу втрутитися. Я дякую Паскалю за його жарт і, думаю, він мене навіть не почув, тому що й далі захоплено веде, повністю несвідомий незручної ситуації, що створилася довкола.

— Яюсь мені набридли жаб'ячі очі, і я випадкову натрапив на труп кішки на обочині дороги... Тож вирішив додати новий сорт очей до своєї колекції!

Тепер я бачу на обличчях уже не розгубленість, а жах, а в декого — моторошну ошелешеність. Я встаю, розправляючи руки. Це зайшло надто далеко.

— Тож я почав шукати котів, щоб...

— Дякую, Паскалю, досить!

Я вимучую усмішку, але мій голос звучить різкіше, ніж мені того хотілося б. Хлопчина з ангельським обличчям припиняє оповідь, спантеличено дивиться на мене, а потім на своїх товаришів. За винятком двох-трьох тигикань — жодного звуку. Вони дивляться на Паскаля, а в їхніх очах прочитується дещо недобре: нечітка, але відчутна зневага, змішана зі страхом.

Паскаль червоніє. Думаю, до нього, нарешті, доходить, що він шойно розказав. Як вибачення він починає белькотати:

— Ну... я недовго так робив, чесно... Десь місяців шість... Навіть менше...

Він замовкає, жалібно чеше голову й опускає очі. Його обличчя вже не червоне, а біле.

У класі панує відчутна настороженість. Упродовж кількох секунд відчуваю себе повністю виснаженим. Так, усе це зайшло занадто далеко. Тому що я втратив контроль, тому що не зумів спрямувати все оце... тому що загрався із самого початку. Лайно! Це курс літератури, а не дитячої психології!

Нарешті починаю говорити, сподіваюсь, голос звучить природно. Пояснюю, що до наступного тижня вони мають прочитати новелу Жана Рея і визначити основні теми. Та напруга у класі нікуди не ділася. На щастя, урок закінчено, і я бажаю їм гарного тижня.

Доки вони виходять із класу, я не можу на них дивитися, так ганебно почуваюся. Оця забавка не має нічого виховного, я зробив це тільки задля власної цікавості, тільки тому, що Алекс озвучив абсурдну теорію з цього приводу.

Алекс... Знову він... Він раптом посів значне місце як для хлопця, якого ще два тижні тому я навіть не знав...

...якого я думав, що не знав...

Клас спорожнів. Зостався тільки Паскаль. Він повільно складає книжки в сумку, вигляд має справді нещасний. Нарешті, він іде до дверей, повільно проходить повз мене, а тоді підводить голову. Дивиться на мене зі справжньою досадою, ледве не плаче. І я раптом розумію, що він не пам'ятав. Він не пам'ятав тих жаб, їхніх очей, ані котів. Він ніколи насправді про них не згадував.

Аж до сьогодні. Аж до моєї дурнуватої забавки.

Збентежений, я схиляюся над книжками, не в змозі нічого сказати. За кілька довгих секунд я підводжу голову, щоб вибачитися, та він уже пішов.

Я спираюся об стіну й схрещую руки, втупившись у підлогу.

* * *

Ранок п'ятниці. Заняття в третій групі, але з ними я не починаю розмову про дитячу жорстокість.

Зазвичай я обідаю в департаменті, перш ніж повертатися в Монреаль, але батьки запросили мене до себе: здається, вони купили для мене якусь дрібничку під час свого загулу у Квебеку. Тільки-но я встиг увійти до будинку, як вони підсунули мені подарунок – примірник «Знедолених» Гюґо від «Плеяди». Я осипаю їх подяками. Луї вже буде не єдиним, у кого є люксові книжки!

Ми сідаємо за стіл і їмо. Батько швидко закінчує їсти й починає читати L'Express – регіональний тижневик. Як звичайно, він коментує кожну новину, що трапляється йому на очі.

– Диви, вони дали детальний звіт про розслідування щодо того хлопця з Друмонвіля, який викрав гвалтівника своєї доньки кілька тижнів тому. Як там його звати[3]...

– Брюно Амель, – уточнює мати.

– Точно. Хочеш, я тобі прочитаю?

Мати каже, що достатньо чула про це по телевізору, а батько, стелючись плечима, перегортає сторінку. Я їм мовчки, передбачаючи незабаром зустріч з Алексом. Якщо ніяка інша машина не візьме його, доки я доїду, бо не маю сил чекати аж до вівторка, щоб поставити всі свої запитання.

А батьки? Ось вони, було б добре скористатися...

– Усе ж погано, що я нічого не пам'ятаю про своє дитинство.

Мати здивовано дивиться на мене. Батько, перегортаючи сторінку газети, кидає на мене заінтригований погляд.

– Чому ти про це раптом згадав? – питає мати.

Кажу, що ми говоримо про дитинство на уроках, а це нагадало мені про мою амнезію.

– А, то вина твого батька, я завжди казала! – каже мати, глузливо усміхаючись.

Батько буркоче щось нерозбірливе, не відриваючи очей від газети. Він ніколи не любив говорити про цей випадок. Може, відчувається винним. Але ж я завжди говорив про аварію легко, щоб показати, що ні в чому його не звинувачую.

– У мене мали бути друзі, коли я був малим...

Мати все більше дивується. Справді, ця розмова нічим не спровокована. Тепер я ходжу манівцями й питаю себе чому. Мати каже, що так, і починає називати декого з моїх товаришів. Вона вже казала мені все це, у будь-якому разі я пам'ятаю всіх цих дітей: ми гралися разом до одинадцяти чи дванадцяти років, а з деякими й довше. Я вже був готовий запитати прямо про Алекса Сальвая, як нас налякав вигук:

— Ох, диви, курва!

І це батько, той, хто майже ніколи не лається. Мати протестує для форми, але я бачу її задоволену погано приховану посмішку. Батько ж уперся в газету великими недовірливими очима.

— Марк Ляфонд помер! — повідомляє він замість пояснення.

Мати знизує плечима, показуючи, що їй невідомо, про кого йдеться.

Мені ж це ім'я знайоме; здається, я його навіть нещодавно чув...

Чув чи читав...

— Аж не віриться! І мужик, який працював із ним, теж мертвий! Убиті, обидва! Минулого вівторка! У гаражі Ляфонда!

— А хто це, Марк Ляфонд? — питає мати.

— Я його не дуже знав... Просто кілька разів стикалися. Та все одно якимось незвично читати... Вони скупляли старі машини, мотоцикли, що завгодно. Вони були у Сен-Назер, але знали їх і в Друммонвілі, тому що в них були шалено гарні ціни. Мене з ним познайомив Моріс... Марк Ляфонд! Треба ж!

— Не знаю, про що ти! — наполягає мати.

— Та ну! Згадай, саме йому ми...

Він раптом зупиняється, наче тільки згадав, що я тут. Здається, він думає, як викрутитися, а потім стенає плечима й закінчує:

— Я йому якимось продав стару машину, давно... Раніше, ніж ми з тобою познайомилися.

Ясно, що він щось недоказує, і я не знаю чому. Та в цю мить воно мене мало турбує: я надто стривожений цією новиною.

Їх убили у вівторок!

— Чи відомо... чи відомо, коли саме у вівторок? — питаю.

Він дивиться в газету й пояснює, що то дружина Ляфонда знайшла тіла. Вона чекала чоловіка о двадцять першій, а тоді пішла в гараж. І знайшла їх там.

Менш ніж за дві години після того, як я з ними говорив, вони були мертві! А тому, що гараж був уже зачинений, я, ймовірно, був останнім, хто бачив їх живими!

Ні, не я. Алекс. Алекс заходив після мене.

Холод пробігає по всьому тілу.

— А як їх убили? — питає мати зацікавлено. — І хто?

— У статті сказано, що в поліції немає жодних правдивих даних щодо особи вбивці чи вбивць. Мотив теж невідомий: в офісі було повно грошей, але їх не взяли.

З холоду мене раптово кидає в жар. У голові починає крутитися картинка, але занадто швидко, щоб я міг її розгледіти. Найбільше божевільня — їх убито велосипедним кермом.

Мати не розуміє, і батько зачитує уривок зі статті: убивця взяв старе металеве велосипедне кермо, яке валялося в гаражі, й наніс обом чоловікам смертельні удари по голові.

Картинка, яка крутилася в моїй голові, потроху сповільнюється, тоді як жар всередині посилюється.

Батько додає, що обличчя в обох були сплющені, а мати протестує з відразою, заявляючи, що їй не потрібні такі подробиці.

— Кров була й на раковині в гаражі, — веде далі батько. — Убивця вимив руки, перш ніж піти...

Картинка в голові нарешті зупиняється й проявляється з фотографічною ясністю: Алекс виходить із гаража, руки в нього мокрі.

Я в прямому сенсі задихаюся від жару.

Виделка, яку я так і тримав над столом, починає тремтіти. Я дурнувато питаю себе, як столове приладдя може так вібрувати, аж згадую, що то я її тримаю. Повільно кладу її на стіл, а руку ховаю під стіл, на стегно. Пальці дрижать на штанах, як маленьке налякане звірятко.

— Ніяких свідків, — підсумовує батько, закриваючи газету. — Той гараж стоїть самотньо на пустельній дорозі. В мене таке відчуття, що вони його ніколи не спіймають.

Мати киває головою. Який жах! Вона повертається до мене, щоб закликати у свідки, і тре занепокоєно брову.

— Що з тобою, Етьєне? Ти білий, як стіна!

— Живіт болить. Думаю, потрібно до туалету.

Мій спокійний голос дивує навіть мене, але все трохи хитається перед очима, доки я йду до ванної кімнати. Як тільки зачиняю двері, спираюся спиною об стіну й зітхаю.

Алекс, який виходить із гаража, мокрі руки... який сідає в машину, поряд зі мною... обличчя спокійне... голос безбарвний, що проказує: «Вони не ремонтують...»

У нього мокрі руки...

У мене паморочиться в голові, і я, здавлено дихаючи, сідаю на унітаз. Диви, я вже себе переконаю! Огидний збіг, правда, але ж... Ні, ота картинка, як Алекс вбиває двох чоловіків металевим велосипедним кермом – недоречно, гротескна.

А його мокрі руки? Його дивна поведінка, коли повернувся до машини?

Я оскаженіло тру обличчя. Мушу виходити. Не сидіти ж увесь вечір у туалеті.

Нарешті я підводжуся, дуже повільно; мої ноги – тільки дві тонюсінькі палички, що можуть у будь-яку мить зламатися. Довго дивлюся на себе в дзеркало. Тепер у мене і справді хворобливий вигляд.

І що ж тепер робити?

Телефонувати в поліцію.

І що я їм скажу? Що думаю, що знаю вбивцю? Що це я підвіз його до гаража і що він, доки я чекав в машині, розстрошив черепи двом чоловікам?

Чому б і ні? Це ж правда, хіба ні? Я ж нічого не зробив, правду кажучи.

А якщо Алекс невинний?

Гм, тоді його просто відпустять, і все!

Та якась частина мене відмовляється вірити у цей жах, вважає все це дурнею.

Відкриваю кран і хлюпаю водою собі на обличчя. Маю поговорити з поліцією, тут немає чого думати. Та ідея йти у відділок у Друмонвілі, розказувати все це в холодному приміщенні, флікам, які підозріло дивитимуться на мене, які запитують: «А ви в машині, ви просто сиділи й чекали?» мене ну зовсім не надихала.

А чи є вибір? Ні... Насправді, ні.

Я дивлюся, як з обличчя капає вода, і тут спадає думка: я спершу поговорю з Луї. Мій найкращий друг – поліціант, буду дурнем, якщо цим не скористаюся. Він працює в Монреалі, та без різниці. Він знатиме, що робити, зателефонує правильним людям, зуміє мене захистити, якщо запідозрять... Так, спершу поговорю з Луї, відразу, як повернуся в Монреаль.

І відразу ж почуваюся краще. Не зовсім добре, та все ж. Але я більше не хочу їсти, тож поїду. Ні, дякую, я не хочу відпочити, хочу доїхати якнайшвидше. Все добре, будьте певні, тату, мамо, майте довіру до мене, мені ж не десять років... За двадцять хвилин вони, нарешті, дозволяють мені відкланятися.

В автомобілі віднаходжу свою рівновагу. Рішення все розказати Луї додає впевненості. Доки їду двадцятою дорогою, думаю про всю цю історію, спокійно й об'єктивно.

І доходжу єдиного правильного висновку — Алекс убивця. Як би неймовірно це не було. Таких збігів не буває. Одночасно з'являється й інша думка, ще страхітливіша: я тричі підвозив убивцю. Тричі убивця сидів біля мене, і ми разом сміялися.

Тричі він міг мене вбити.

Відчуваю легке запаморочення.

Чи Алекс убивав раніше? Оті два чоловіки в гаражі — вони перші?

Не важливо! Я підвозив його тричі, і...

Зауважую, що за сім чи вісім хвилин він буде там, на виїзді із Сен-Ожена, з відстовбурченим пальцем.

І чекатиме, на мене.

В роті пересохло. Але ж я виїхав дещо раніше, ніж звичайно, хіба ні? Дивлюся на годинник: так, на кілька хвилин раніше. Алекса ще точно не буде на трасі.

Підбадьорений, їду далі.

Коли менш ніж за кілометр в полі зору з'являється знак із написом Сен-Ожен, я помічаю силует, що виринає з виїзду, силует ще рухається. То Алекс, який підходить до свого звичного місця! На хвилину раніше, і я б проїхав до того, як він з'явиться! Мене охоплює сильна тривога, а коли бачу, що силует зупиняється й відставляє палець, тривога перетворюється на паніку. Я беру себе в руки: що зі мною? То він палець виставив, а не револьвер! Просто не варто зупинятися! Може, він мене й не побачить!

Навіть якщо немає жодного автомобіля, щоб обганяти, я натискаю на акселератор і збільшую швидкість до ста тридцяти. Алекс усього за сотню метрів. Видно, як він опускає палець. Чи він упізнав машину здалеку? Я з силою стискаю кермо, наче боюся, що вона поверне за своїм власним бажанням.

Нарешті, на швидкості проскакую виїзд. Навіть заприсягнувшись, що не дивитимуся на нього, я не зміг завадити собі звернути до нього погляд. Швидко глянув на його ошелешений вигляд. Він бачив мене, впізнав. Наші погляди схрестилися на один удар серця, а потім я відвернувся.

Згодом дивлюся в дзеркало заднього огляду, очікуючи, що Алекс переслідуватиме мене, вимахуючи закривавленим велосипедним кермом. Та він усе так і стоїть на обочині, руки в боки, дивиться в моєму напрямку. Він зменшується, зменшується... а потім щезає.

Я не можу відмовити в задоволенні із силою видихнути. Руки на кермі розслабляються, серце починає нормально битися. Машина переді мною все збільшується й збільшується, і я розумію, що їду майже сто п'ятдесят. Скидаю швидкість до ста десяти, з мене виривається короткий нервовий смішок.

Звідки оте бажання якнайшвидше його проминути, ота паніка від однієї думки з ним перетнутися?

Чи боявся я зупинитися й узяти його, незважаючи ні на що?

Абсурд! Доки Алекс сідав би в машину, я зміг би розчавити всіх вужів на землі!

Моє глузування раптово припиняється. Що це за така безглузда ідея?

Мені не терпиться дістатися до Монреаля й зателефонувати Луї. Я все йому розкажу, а тоді вся ця історія мене більше не зачіпатиме. Стане минулим.

Я навіть уявляю, як Луї каже мені з осудом: Бачиш, а що я казав тобі про автостоперів? Так мені й треба...

* * *

Я зовсім забув, що саме сьогодні вранці Луї поїхав до Нью-Йорка на свій конгрес фліків. Хоча він мені й казав тоді ввечері. Він повернеться тільки наступної п'ятниці, а я не можу так довго чекати, щоб комусь не розповісти всю цю історію.

Мені не уникнути цього, маю сам повідомити фліків. Так. Сен-Назер – замале село, щоб мати власну поліцію. Найближчий відділок має бути в Друмонвілі. З понеділка я піду туди й усе розповім.

Понеділок – це за три дні. Довго. Маю зателефонувати відразу, хіба ні? Ні, бо вони захочуть, щоб я приїхав до Друмонвіля, а в мене немає ніякого бажання туди їхати. В понеділок, не так і пізно. Трьома днями більше чи менше, що це змінить?

Змінить те, що Алекс на три дні довше буде на свободі.

Ну і? Він же не вб'є усіх мешканців Сен-Ожена за три дні!

Якщо припустити, що то він убивця...

Так, то він. Жодного сумніву щодо цього.

То чому ж я не телефоную відразу? Що мені насправді заважає взяти той довбаний телефон і попередити фліків, як вчинив би будь-який свідомий громадянин?

Настрій зіпсувався, я йду до холодильника взяти пива. Я піду в поліцію в понеділок вранці, після свого уроку, і — крапка!

Та в моїй голові голос совісті не стихає: Чому ти переносиш це на пізніше?

Я беру телефон і телефоную Люку й Міріам. Мені вдається зробити так, щоб мене покликали на вечерю, йду з квартири, присягаючи собі, що сьогодні ввечері отримаю задоволення.

* * *

Я знову їду на тому самому маленькому білому велосипеді, у тому самому похмурому лісі, посеред того самого килима з вужів. Цього разу їх тисячі, і вони вкривають стежку, куди сягає око.

Там, спереду, Алекс — малий хлопчина в червоному анораку голосує.

Та цього разу я не зупиняюся. Проїжджаю мимо, крутячи педалі з усіх сил. А потім вибухаю переможним сміхом, гострим, молодим.

Сміхом дитини.

Та раптом, хоч я і їду далі, відчуваю, як дві руки міцно обхопили мене за стан. Алекс сидить позад мене, і його голос нашіптує мені на вухо:

— Ти не можеш завадити собі взяти мене із собою, Етьєне. Я твій пасажир, не забувай.

Я не лише не відчуваю страху, а навіть радий, що він сів. І кермую, доки Алекс вказує, куди їхати. Направляє мене.

Ми спускаємося крутим схилом, а потім підіймаємося на швидкості. Мчимо щодуху, мені навіть здається, що летимо, колеса на кілька сантиметрів над килимом із вужів.

— Цвях уже недалечко, — шелестить, притиснувшись до мене Алекс. — Він зовсім поруч... Ти ж пригадуєш цвях, Етьєне?

Незабаром зупиняємося біля тополі, що лежить уздовж стежки. В стовбур вбито величезний дев'ятидюймовий цвях. Ми з'їжджаємо зі стежки, щоб заглибитись у сам ліс у напрямку, що вказує цвях. Їдемо серед дерев, по високій траві й відламаних гілках. Маю проворніше крутити педалі, щоб

прокласти шлях. А на землі стільки вужів, що я відчуваю, як колеса весь час ковзають.

Раптом перед нами виникає величезний кущ. Я перестаю крутити педалі й ставлю одну ногу на землю. Я знаю, що прямо за цим кущем... там...

...там...

— Уперед, — збуджено свистить над вухом Алекс.

Тепер на мене накочується страх. Справжнісінький страх, від якого починає крутити в животі. Але нажаханим був не Етьєн-хлопчик, а Етьєн-який-спить. Етьєн-хлопчик якраз хоче туди піти. Його бере нетерплячка туди піти. Він контролює ситуацію, тому я знову починаю крутити педалі, наближаюся до куща, обминаю його і...

Раптово прокидаюся, розпростертий на ліжку, вражений сном. Дивлюся на годинник — третя п'ятнадцять.

Маю трохи оговтатися. Тож підводжуся і йду до ванної кімнати. Квартира така темна, така велика: вже відколи я вперше думаю про Манон.

Бризкаю водою на обличчя. Кашляю й сякаюся. Відчуваю гарячку. Учора, коли лягав, уже відчував, що щось підхопив. Зараза! За кілька годин уставатиму на роботу, зовсім не час для застуди!

Улігшись знову й втикаючи в стелю, думаю про свій сон. Я розумію, що в цьому сновидінні наблизився до чогось дуже значущого, дуже особистого.

Я наблизився до власного дитинства, до себе, якого забув.

Може, тому я й відтягую момент, щоб заявити про Алекса поліції? Чи підсвідомо мені нестерпна думка, що більше не побачу його й не дізнаюся, яку роль він відіграв у моєму дитинстві? Я міг би розпитати батьків, у мене вже назбиралося достатньо слідів, щоб поставити їм конкретні запитання; та якщо вони не говорили про це зі мною аж дотепер, то, напевне, вони нічого не знають.

Я зітхаю й перевертаюся на бік. Чи я насправді мав у дитинстві друга — майбутнього вбивцю? Така думка видається мені недоречною, майже шоком. Та все ж його химерна поведінка і мої сни майже не лишають місця для сумнівів: я знав Алекса, і він єдиний, хто може відкрити мені очі на певну послідовність подій дитинства, подій, пов'язаних із велосипедом, лісом і вужами, подій, про які він може мені розказати й про які я, нарешті, можу довідатися. А інакше я ніколи не дізнаюся.

Ніщо не стоїть на заваді тому, щоб поговорити про Алекса з батьками. Хто зна. Коли повідомлю поліцію і все владнається, я спитаю про нього у них... Втрачати нічого.

Згадуються слова з мого сну.

Ти не можеш завадити собі взяти мене із собою, Етьєне.

— Сто чортів тобі в печінку! — бурчу я в тиші кімнати, наче кидаю виклик.

Лягаю на живіт і ховаю обличчя в подушку.

Починаю кашляти, голова розколюється.

* * *

Не можу підвестися. Хворий як собака. Свідомість знущально зауважує, що це психосоматичне, а не справжня застуда. Посилаю її до біса: з носа тече, наче з крана, це теж несправжнє, підозрюю?

Увесь день або сплю, або дивлюся телевизор. Навіть не можу перевіряти студентські роботи. Раз чи два спливає думка зателефонувати в поліцію Друмонвіля, та я її відганяю. Завтра виїду раніше з Монреалю і матиму час піти й усе розказати.

Однак на завтра, у вівторок сьомого листопада, я зауважую, що, взявши напередодні вихідний на цілий день, я запізнюся з перевіркою письмових робіт. Тож починаю працювати, але через те, що неповністю одужав, робота просувається повільніше. Закінчую десь о шістнадцятій тридцять. Я так стомився, що лягаю подрімати й прокидаюся о вісімнадцятій тридцять. Ну й добре, повідомлю поліцію завтра після лекцій.

І голос свідомості, що не перестане драти горлянку... Б*я! Якби ж Луї був у місті, все вже скінчилося б!

Щоб бути певним, що не нашттовхнуся на Алекса, який голосуватиме, виїжджаю з Монреалю пізніше, ніж звичайно, близько двадцятої години. Неможливо щоб він був там у цей час.

На досить довгому відрізку шляху я слухаю радіо, змушуючи себе ні про що не думати, аж доки не бачу панно з позначкою з'їзду на Сен-Валер'єн. Годинник у машині показує майже двадцять першу годину. Чудово.

Їду абсолютно спокійний. За триста метрів попереду — з'їзд на Сен-Валер'єн... і я чую, як кров холоне в жилах. З'їжджаю на обочину й різко гальмую.

Там, під ліхтарем — нерухомий силует з відставленим пальцем.

Я вимикаю радіо, що заголосно працювало, й недовірливо впираю погляд в Алекса, нерухомого та спокійного. Але що він тут робить о такій годині? Його мали вже давно забрати, казав же, що ніколи не чекає довше як п'ятнадцять-двадцять хвилин!

Машини проїжджають повз мене, минають незворушний силует.

Він чекає на мене. Так і є! Він знав, що я їхатиму, й вирішив дочекатися!
Мене проймає піт.

Якесь безглуздя! Якби чекав на мене, то не виставляв би так пальця. Тож не
лишається нічого, як проїхати мимо, як минулої п'ятниці.

До того ж нога тисне на гальма.

Я люто гачу руками по керму. Чи я гублю голову? Чи я хочу аж так знати,
щоб впустити вбивцю в машину, ризикуючи власним життям?

Точно — ні!

Я вже знімаю ногу з гальма, коли бачу, як силует опускає великого пальця.
Здається, він дивиться в мій бік.

Він побачив мене. Упізнав.

Та не на такій же відстані, не в такому мороці! Та все ж він рухається
швидким кроком у мій бік. Серце ледве не вискакує з грудей.

А я, я не рухаюсь, стою на місці, стомлений, наляканий, не їду, не можу
від'їхати, стерво!, бо частина мене хоче дізнатися, має потребу дізнатися,
про все, що... що сталося в тому лісі, за тим кущем...

Силует уже близько, входить у коло світла фар, я починаю відрізняти його
голову, сіре пальто...

З мене виринається хрипкий крик. Натискаю на акселератор, і машина
стрибає, осудливо нявкнувши.

Його сіре пальто?

Пролітаючи повз, кидаю на нього погляд, короткий, але достатній, щоб
зрозуміти, що то був не Алекс. Незнайомець робить квадратні здивовані очі,
коли бачить, як я втікаю, і його швидко заковтує ніч.

Я знову на трасі. Я маю відчувати полегшення. Та я незадоволений. І навіть
дещо стурбований. Моя реакція мені не сподобалася. Зовсім.

Завтра, після заняття, йду в поліцейний відділок.

* * *

Цієї ночі сон повертається.

Алекс уже сидить позаду мене, тримає мене за талію. Ми знаходимо дерево з
цвяхом і їдемо лісом, серед дерев. Високою травою їхати важко, але не так,
як у минулому сні, наче я там уже їздив багато разів.

І знову ці тисячі вужів на ґрунті, сплутані в липкі клубки.

— Бач, ти знову мене підсадив, — шепоче дитячий голос Алекса мені на вухо.

Під'їжджаємо до великого куща й зупиняємося.

Тиша повна, тільки чути, як повзають вужі. Алекс сходить із велосипеда й простує до куща. Зупиняється зовсім поруч із ним і повертається до мене. Йому всього вісім років, та я його легко впізнаю: чорні проникливі очі, кучеряве волосся, широка посмішка.

Тільки зуби стирчать по-іншому.

— Я потрібний тобі, щоб побачити, що там за кущем, Етьєне... Без мене ти ніколи не дізнаєшся...

Він робить мені знак наблизитися. Я кидаю велосипед і йду до нього. Як і попередньої ночі, Етьєн-який-спить відчуває, як вгризається страх, а Етьєн-хлопчик упевнено простує далі. Я чавлю вужів ногами, їхнє шурхотіння стає оглушливим. А Алекс дивиться на мене зі своєю вузлуватою посмішкою, ствердно киваючи.

Я починаю обходити кущ. Голос вибухає в моїй голові, голос того-який-спить.

Камінь... Я помічаю великий плаский камінь...

І, звичайно, я прокидаюся.

Спересердя б'ю кулаком у подушку, вскакую й розлючено роблю сто кроків по кімнаті. Все це починає нагадувати нездорову одержимість! Зрештою сідаю, зітхаючи, на ліжко.

І відразу із сусідньої кімнати чується голос матері: щось сталося? Чому я ходжу ото по спальні? В мені раптом виникає бажання побігти до їхньої кімнати й розпитати, так хто ж такий отой Алекс Сальвай, якщо вони його пам'ятають. Однак мені доведеться все розповісти, вони запанікують, захочуть дізнатися, чому я відразу не зателефонував у поліцію тощо. Ні, я спитаю їх після того, як повідомлю поліцію. Я буду змушений вчинити так один раз, уже завтра, після уроків!

Я задоволений, що заспокоїв матір.

* * *

Я веду заняття радше механічно. У якийсь момент пояснюю, чому персонаж такої-то новели зачарований горором.

— Це повністю нормально. Якщо замислимося хоч на дві секунди, то зрозуміємо, що саме так і в житті. Хто не зупиниться, якщо побачить автомобільну аварію? Хто не лишиться прикутим до телевізора, коли йде кривавий репортаж? Горор заворожує, бо в нас виникає запитання, куди ж це може завести. Навіть більше, питаємо себе: куди може завести наша цікавість.

Задумливо зупиняюсь. Мабуть, я стояв так якийсь час, бо хтось зі студентів питає, чи я добре почуваюся. Запевняю, що так, і веду далі урок.

Марі-Елен у департаменті. Посміхаючись, питає, чи не хочу я пообідати з нею. Мав би щось вигадати, якщо хочу якнайшвидше потрапити до поліційного відділку, та не можу відмовитися від такої нагоди. Тож піду у відділок після обіду.

Під час обіду я занурений у себе, говорю мало. Марі--Елен, здається, помітила. Розгублена, вона робить великі потуги, та я їй мало допомагаю.

Я все думаю про кущ. Той кущ, за яким сталося щось, про що я не пам'ятаю, щось, про що ніколи не згадаю...

Той кущ у лісі... Певно, що в тому лісі, що в кінці вулиці, на якій живуть батьки...

І зненацька в голові стріляє така кричуща думка, така очевидна, що я питаю себе, як я не додумався раніше. Мені так нестримно хочеться здійснити задумане, що я притьмом закінчую обід і полишаю Марі-Елен, яка дуже розчарована. Обіцяю собі загладити провину наступного разу.

Сідаю в машину, але їду не до поліційного відділку.

* * *

Я — в кінці вулиці Рівнинної. Навіть жовте панно є, на якому написано «КІНЕЦЬ». З того боку — великий ліс, кінця якому не видно, і в якому грали й грають покоління дітей. Ліс, у якому я, безперечно, теж грав, але в ігри, про які не залилося ніяких споминів. Батьки казали, що дитиною я ходив туди кілька разів...

Спершись на машину й схрестивши руки, я дивлюся на дерева перед собою. Ну, і?... Піду на пошуки великого куща? По-перше, куща чого?

Роблю кілька кроків, піднімаючи комір пальта й шкодуючи, що не захопив рукавиці. Минаю перші дерева, наче щось шукаю. Нарешті знаходжу: невеличка стежка, яка починається між деревами й зникає в лісі.

Повертаюся до дороги. Вдалині — жінка виходить із дому і йде тротуаром у протилежному напрямку. Нарешті зважуюсь і ступаю на стежку. Дерева повністю без листя, великі й величні. Стежка звивається, але не

галузяться. Намагаюся згадати, чи схожа вона на ту, з мого сну... але всі лісові стежки схожі одна на одну. Та я все одно шукаю особливий знак, який запустить спогади, спровокує анамнез...

Стежка стає крутим схилом у три чи чотири метри, а потім підіймається.

Схил із моїх снів. Міг би заприсягнутися. Я ганяв цим спуском, коли мені... Щось закипає в голові, ось-ось готове вибухнути, розірватися, але оте щось залишається сталим. Щось закипає, і все.

Я спускаюся схилом. Він досить крутий, і в мене немає іншого вибору, як збігти по ньому, таким самим способом і підіймаюся. Стежка стає рівною, і я пришвидшую крок. Тому що те, що довкола, мені хоч і схоже на всі ліси світу, перестало бути незнайомим.

Іду хвилин п'ять і раптом бачу його. У мене був один шанс із тисячі його знайти, але оце маленьке диво мене не вражає.

Переді мною – велика тополя. Цвях, уже повністю іржавий, забито десь на висоті одного метра над землею.

Десь, як зріст восьмирічної дитини. Я повертаю голову до голого осіннього лісу, в напрямку, що вказує цвях. Починаю рухатися серед дерев і мертвих гілок.

Однак невдовзі зупиняюся. Мене охоплює глуха тривога, без попередження, без усякого переходу. Та я хочу йти далі. Десь там, поміж деревами, ховається частина мене, яку я нарешті знайду. І чого я чекаю замість того, щоб іти?

Я не можу йти туди сам. Мені потрібен мій пасажир, той, хто мною керуватиме.

Ця раптова впевненість така сміховинна, що мені хочеться засміятися, але жоден звук не вилітає з мого пересохлого рота, бо тривога перейшла у страх, страх нечіткий, але підступний, який проникає в кінцівки й ковзає...

Який повзе...

...по моїх ногах...

Я нахиляю голову. Посеред пожухлого листя, у мене між черевиками звивається вуж, вистромляючи свого роздвоєного паскудного язика.

Я видаю короткий крик, відскакую назад і біжу стежкою, повертаючись по власних слідах. Задиханий від бігу, я втратив глузд через, і сам не знаю, якусь ірраціональну загрозу. Збігаю по схилу, ледве не падаю, підіймаюся з іншого боку й за хвилину минаю панно «КІНЕЦЬ» і вибігаю на вулицю Рівнинну.

Спершись об капот машини, віддихуюсь. Я так не бігав, мабуть, років з п'ятнадцяти! Обертаюся до мирного спокійного лісу. Що зі мною було? З чого

така паніка? Через одного простого вужа! А що вужу робити в лісі посеред листопада?

Роздивляюся далі дерева й стежку. Сьогодні я довідався, що цей ліс пов'язаний із моїм забутим дитинством. Дитинством, яке потроху проявляється в моїх снах. І саме в той момент, коли в моєму житті з'являється Алекс. Точніше: знову з'являється в моєму житті.

Якщо Алекс зробив внесок у запуск цього несвідомого розумового процесу, то він потрібен, щоб продовжити мої пошуки. Без нього я не просунуся вперед.

А така безвихідь видається мені неприйнятною.

Я тру чоло. Я все ж не підбиратиму Алекса на трасі! Це ж убивця, Небеса свідки! Та я впевнений, що він мене не вбиватиме. Не мене. Він — мій пасажир. А пасажиру потрібен його водій. Це смішно, в цьому немає жодної логіки, та я в цьому глибоко переконаний.

Я заплющую очі. Не має сенсу довше розігрувати комедію. Я знаю, що це нерозумно й безвідповідально, але не попереджатиму поліціантів. У будь-якому разі не тепер. Я мушу зустрітися з Алексом.

Востаннє.

Після цього, так, я піду до фліків.

Опісля.

* * *

П'ятниця.

Після заняття обідаю в департаменті, але майже не спілкуюся з колегами. Я занадто знервований. Ледве помічаю збентежену через мою поведінку Марі-Елен.

О тринадцятій нуль п'ять, доки машина виїжджає на двадцяту трасу, намагаюся не передбачувати те, що станеться за кілька хвилин, але моя нервозність анітрохи не зменшується. Коли під'їжджаю до панно, що попереджає про наступний з'їзд на Сен-Ожен, кажу собі, що його там може й не бути, що інша автівка забрала його переді мною. Від такої можливості, що тишила мене минулого тижня, тепер тривожно стискається в горлі.

Та ні, он він, великий палець, виставлений на рівні стегна.

Спантеличений здоровим глуздом, я готуюся надати ходу, та замість того, щоб тиснути на педаль, нога самостійно підіймається над нею і машина починає стишуватися. Зупинившись на обочині, дивлюся в дзеркало заднього огляду. Автостопер неспішно наближається. Я заплющую очі. Чую, як

відчиняються дверцята, а потім закриваються. Нарешті задоволений голос мого пасажира:

— Що, Фірміне, була невеличка відпустка без попередження?

Приємний веселий голос. Як він мені подобається.

Як він мені подобався.

Розплющую очі. Алекс сидить на пасажирському місці, посміхається. Та його серйозний погляд виказує мені — він зрозумів, що відбувається. Моя нервозність одразу підскакує на багато рівнів.

— Алексе...

— По дорозі.

Ще не пізно крикнути йому, щоб забирався геть.

Я запускаю двигун.

Досить довго їдемо мовчки. Все це видається мені нереальним. Навіть дорога попереду скидається на нескінченну гіпнотичну стрічку.

І раптом рівним голосом я промовляю:

— Ти вбив їх, так?

Якусь мить він нічого не відповідає, а я не наважуюся глянути на нього. Він нарешті повільно відповідає:

— Дивно, але, здається, ти мене взяв зовсім не для того, щоб дізнатися саме це...

Знову мовчання. Я довго оближую губи, наче хочу позбавитися чогось липкого, перш ніж видавити:

— Ми знаємо один одного.

— Це питання чи твердження?

І тут моя нервозність повністю зникає, я — як той хворий, що дізнався, що його хвороба не така й страшна, і вже може спокійно слухати пояснення лікаря.

— Нам було по скільки років, коли ми познайомилися?

Я знаю відповідь, та хочу почути від нього. Він не відповідає.

— Нам було по скільки років, Алексе?

Я відчуваю на собі його погляд, і він тоді каже:

— Ти справді не пам'ятаєш?

— Я забув вісім перших років свого життя. Дурнувятий удар головою.

— Удар головою!

Він сміється. Я врешті дивлюся на нього. Він повільно гладить ший, а тоді шепоче:

— Непогане пояснення...

— Ти на що натякаєш?

Він показує на панно, яке минаємо: «Сен-Назер, 1 км».

— Повертаємося до гаража, — каже він.

— Що?

— Якщо хочеш про все дізнатися, повертаємося туди.

— Ти не в тій ситуації, щоб наказувати! Ти мені негайно розкажеш усе, що я хочу знати, а якщо ні, то я про все повідомлю поліцію!

Я відразу жалкую про таку необачну реакцію: чи я забув, що цей чоловік — убивця?

Убивця, якого я цього разу добровільно посадив у машину, знаючи про все...

Проте голос Алекса спокійний і впевнений:

— Якби ти справді хотів повідомити поліцію, ти б уже це зробив.

Якусь мить ми дивимось один на одного. Він не відводить свій похмурий погляд.

— Думай швидко, бо проминемо.

З'їзд на Сен-Назер зовсім поруч. У голові швидко прокручуються думки. Я все ж не повертатимуся туди, я ж не аж так втратив розум! Та я знаю, я відчуваю, що Алекс мені нічого не скаже, якщо ми туди не повернемося.

В останню мить я повертаю кермо і з'їжджаю, зціпивши зуби.

Мовчимо аж до світлофора, що блимає. Я надто стривожений своїми діями, тим, як вчиняю. Зачекай, Алекс, зачекай трішки! Коли ти скажеш мені все, що я хочу знати, я поквалюся завітати до першого ж відділку поліції, і тебе арештують ще до кінця дня!

Бо Алекс нічого мені не вдіє! Я знаю, я відчуваю.

На світлофорі зупиняюсь і намагаюсь достукатись до розуму свого пасажира: повертатися в той гараж — небезпечно. Алекс каже, що я псую собі кров без причини. Гараж у глушині, дорогою майже не їздять машини, найближча ферма — за пів кілометра...

— Але чому ти хочеш туди? Чому ти...

— У гараж, Етьєне, — незворушно перебиває він мене.

— Ну ти точно мені не вказуватимеш, що робити! — вкотре заперечую йому я.

Повільно, тоном упевненого у своїй правоті батька, він відповідає медовим голосом:

— О, так! Я казатиму тобі, що робити. Було саме так у наші вісім років, і не зміниться сьогодні.

Деякий час я мовчу.

— Тож я мав рацію... Ми дружили, коли нам було по вісім років... Ми разом гралися... У лісі, авжеж, Алексе? У лісі на вулиці Рівнинній...

Він дивиться перед собою.

— У гараж.

Кілька хвилин нічого не відбувається. Потім я повертаю на порожню дорогу.

Навіть серед білого дня дорога справляє неприємне враження. Так само порожня, як і посеред ночі. Всього дві ферми на три чи чотири кілометри. Немає жодної машини назустріч.

Під'їжджаємо до гаража. Вдень автомобільні каркаси довкола будинку не здаються такими загрозливими, як вночі. Заїжджаю на подвір'я й глушу двигун. Насправді гараж не викликає занепокоєння, він схожий на те, чим є насправді: депресивний барак, у якому продають старий брухт...

...у якому було вбито двох чоловіків, доки я чекав зовні.

А вбивця сидить поряд зі мною.

Господи, що мені тут робити? На які галери я найнявся?

— Гаразд, ходімо в гараж, — заявляє Алекс.

Я зітхаю. Він справді не сповна розуму, якщо думає, що я так і зроблю. Я відповідаю, що про це навіть не йдеться.

— Тож ти ні про що не дізнаєшся. Ніколи.

— Іди на*ер! Спитаю в батьків, вони все розкажуть!

— Твої батьки? А тобі не здається, якби вони хотіли розказати про мене, то вже б сказали? Їм більше подобається запевняти тебе, що якийсь удар головою призвів до того, що ти все забув! Їм так зручно, що ти нічого не пам'ятаєш! А ще вони не все знають, твої дорогі батьки! Їх не було з нами в лісі...

Він наближає до мене обличчя, і я не можу стриматися, щоб не відхилити своє. Коли він говорить, я бачу мерехтіння брекети між його зубами.

— Тільки я можу допомогти тобі все пригадати, Етьєне, тільки я.

І він знову повторює цей дивний жест, який тепер викликає в мене переляк: ставить пальця спочатку собі на лоба, а потім мені. Жест, який знову провокує в моїй голові віддалений відгомін, наче спогад про спогад.

— А для чого заходити в гараж? — мляво протестую. — Для чого було сюди їхати? І чому... чому ти привів мене сюди того разу, того вечора? Чому?

— Чому, як думаєш? Чому тільки від самої поїздки цією дорогою ти відчуваєшся зле? Чому в цьому бараці тебе так скрутило, що ти ледве не захворів?

Він зробив той очікуваний знак.

— У тебе ж закралися сумніви, що це місце якось пов'язане з нами...

— Ти про що?

— У гаражі, — терпеливо повторює він уже вкотре.

Я на мить заплющую очі. Він керує мною. Цей недолюдок керує мною, за моєї повної згоди.

Відступившись, я виходжу з машини.

Сьогодні не холодно на відміну від попередніх крижаних днів. Десь за двісті метрів за гаражем — ліс, він видається ближчим, ніж уночі. Збоку на бараці повісили панно «НА ПРОДАЖ» і меншим шрифтом — номер телефону. Я очікував побачити жовту стрічку на дверях, щось на зразок «НЕ ЗАХОДИТИ. ПОЛІЦІЙНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ», але нічого схожого не бачу. Думаю, впродовж тижня фліки забрали все, що мали забрати, тобто нічого важливого.

Я стривожено обертаюся до Алекса. Він вийшов із машини й рукою вказує на двері гаража, наче каже: «Після вас, мосьє». Роблю кілька кроків, але нервово озирваюся на гуркіт автомобіля на дорозі. Якраз встиг побачити машину, що промчала на великій швидкості. Чи запримітив нас водій? Чи розказуватиме він у селі, що бачив двох типів у гаражі Ляфонда, «ну, там, знаєте, де сталися тих два жакливіх убивства»? Алекс кидає, наче прочитав мої думки:

— Якщо він нас побачив, то подумає, що ми клієнти Ляфонда, які ще не знають, що сталося, і тільки.

Незважаючи на те, що нервозність усе збільшується, я починаю рухатися до дверей, минаючи залишки двох автівок, старий велосипед, напівприхований бур'янами, і рештки старого мотоцикла. Намагаюся відчинити двері. Замкнено, як я й очікував. Не можу втриматися, щоб не зітхнути з полегшенням. Пояснюю ситуацію Алексу, той знижує плечима.

— Нічого, є ключ.

— Ключ?

Стоячи біля моєї машини й засунувши руки в кишені свого червоного анорака, він каже мені подивитися під пасажирським сидінням. Невпевнено, але заінтриговано, я повертаюся до автомобіля й заглядаю під сидіння: там знаходжу ключ у мастилі.

— То я поклав його туди того вечора, — пояснює Алекс. — Коли повернувся до машини, пам'ятаєш?

Я скептично дивлюся на нього. А він певний, що то правильний ключ? Він уважає, що так. Висів на цвяку, просто біля дверей.

— Для чого ти його забрав?

Він не відповідає, та мені й не потрібна відповідь: він знав, що ми повернемося сюди. Як і знав, що, прочитавши повідомлення в газетах, я все зрозумію. Як знав і те, що я не повідомлятиму поліцію. Як знав, що я знову підберу його на трасі.

Ти не можеш завадити собі взяти мене із собою, Етьєне. Я — твій пасажир, не забувай.

Я повертаюся до воріт гаража на ватних ногах. Ключ підходить. Двері відчиняються без будь-якого спротиву. У цю коротку мить я думаю, чи не втекти бува. А тоді заходжу.

Світло не горить, але того, що проникає через вікна, достатньо, щоб упізнати умеблювання. Та сама розібрана машина. Ті самі полиці, заставлені старими деталями. Той самий робочий стіл, та сама раковина.

Раковина, у якій Алекс мив руки, після того як...

Шукаю сліди насилля, але жодного не знаходжу. Проте на столі, на крані та ще в кількох місцях помічаю білий порошок, який, напевно, допоміг поліції взяти відбитки.

Питаю себе, де достеменно лежали обидва тіла, коли їх знайшли, але на відміну від того, що показують у фільмах, немає жодного силуету, намальованого крейдою на підлозі. Луї якось пояснював, що насправді такі речі робляться нечасто. Але серед плям від мастила дві темні плями здаються мені свіжішими від інших.

Я куйовджу собі чуприну. Для чого думати про такі моторошні речі?

Чую позад себе кроки й на секунду вирішую, що втрапив у грубо підготовлену пастку, що Алекс заманив мене сюди, щоб і мене тут убити. Швидко обертаюся. Та погляд мого нерухомого пасажира і його руки в кишенях мене заспокоюють. По-перше, він залишив двері відчиненими, чого ніколи не зробив би, якби хотів мене вбити.

Та він і не хоче мене вбивати, я це зрозумів уже деякий час тому! Він хоче... а чого він насправді хоче?

Ми якось мить дивимося один на одного. В оточенні бруківки, металу й бетону Алекс здається особливо похмурим. Він стоїть поруч із цією величезною закріпленою на землі лебідкою з отими двома довгими ланцюгами на підлозі.

— Чому ти їх убив, Алексе?

Хто підштовхує мене питати в нього про це? Я привіз його сюди, щоб більше дізнатися про своє дитинство, а не про його мотиви головоріза! А чи це запитання не таке вже й далеке від мого найпершого наміру...

Алекс так і не рухається, але, я певний, у його погляді можна прочитати задоволення.

— Щоб продовжити гру, Етьєне.

— Яку гру?

— Нашу гру.

Знову відлуння чогось у моїй голові. Лайно! Це вже не череп, а якась печера!

— У нас була своя гра, Етьєне. Схожа на ті, про які тобі розповідали студенти, на курсі... Та наша зайшла трішки далі. Не набагато, але далі.

Мої м'язи напружилися, аж бринять. Якщо поворухнуся — порву сухожилля.

— У кінці ми все ж зайшли... досить далеко, — каже він із легкою посмішкою.

Та посмішка миттєво зникає, і їй на зміну приходить зневажлива гримаса.

— Однак дорослі втрутилися, як завжди, і гра зупинилася. Відтоді я ніколи не грав у неї.

Його погляд на кілька секунд губиться в порожнечі, а коли падає на мене, в ньому палає таке саме задоволення, як і нещодавно.

— Коли ти сказав мені своє ім'я, тоді... Я не повірив! Через скільки років! Я не наважувався сказати тобі, хто я. Я хотів, щоб ти сам згадав.

Його голос стає твердішим, холеричним.

— Але твої батьки добре постаралися, скажімо так: ти насправді нічого не пам'ятаєш. Вони зробили все, щоб я зник із твоєї пам'яті, і їм вдалося. Восьмирічна дитина добре піддається впливу, еге ж?

Він робить два кроки в мій бік, і я не можу стриматися, щоб не відступити. Я навіть дихати перестав, щоб не пропустити жодного слова з того, що він розповідає.

— Через двадцять років ми зустрічаємося, Етьєне! Уявляєш? Двадцять років! І це не випадково! Мусимо продовжувати нашу гру. І тепер, коли ми вирости,

ми підемо далі! Саме так я й учинив того вечора: знову розпочав гру! Я убив їх без тебе, без твоєї допомоги, щоб ти засвоїв нові правила! Щоб вести тебе! Я завжди так робив, хіба ні? Саме тому ти й брав мене пасажиром на свого велика! Щоб я навчав тебе! Сьогодні так само, просто ти змінив велосипед на машину, і все!

Він починає рухатися до мене, я повільно відступаю, нажаханий і захоплений.

— Того вечора я грав сам, щоб вести тебе. Тепер...

Він показує на мене пальцем.

— Ти гратимеш зі мною.

Я впираюся спиною в один зі стовпів у гаражі й більше не можу відходити. Алекс зупиняється менш як за метр від мене. Його сповнений неймовірної урочистості погляд впирається в мої зіниці, аж до фізичного болю.

Грати з ним!..

— Ти божевільний, Алексе! Зовсім божевільний.

Він коротко гиккає.

— Ти казав так само, тоді, коли ми починали. Ти тільки поселився в районі, а я відразу тебе вибрав. Минуло небагато часу, і тобі сподобалося грати...

— Але це не одне й те саме! Коли ми були малими, то були тільки вужі! А тепер ти хочеш...

Я замовкаю, усвідомлюючи, що тільки-но сказав. Обличчя Алекса проясняється, і він підводить голову.

— Ти пригадуєш? — питає він тремтячим голосом.

Ні, не пригадую! Сказав, не подумавши, наче воно само собою вийшло!

Відгомін у моїй голові нестямно шириться.

Алекс нарешті розуміє. Хвиля розчарування зводить йому щелепи й він шепоче:

— Ти пригадаєш...

Раптом він розвертається на каблуках і йде до виходу. Я так розгубився, що зреагував тільки за кілька секунд. Кричу, що він обіцяв мені все розповісти, якщо я привезу його сюди, та він навіть не обертається.

— Ти мені не все розказав! — надсаджуюсь панікуючи, що нічого більше не довідаюся. — Що ми робили в лісі, за великим кущем? І в кінці? Що ми робили в кінці?

Двічі чи тричі викрикую його ім'я, та він виходить, не зачинивши дверей.

Тож я маю намір догнати його і змусити говорити, битися з ним, якщо потрібно... та нараз бачу, як він вбиває двох чоловіків металевим кермом від велосипеда й не рухаюся.

Мене охоплюють гнів і відчай. Гаразд! Він хоче наплювати на мене? Тепер моя черга! Поспішаю до столу й знімаю слухавку з наміром зробити те, що мав зробити із самого початку. Так чи так, якщо вірити натякам Алекса, батьки хотіли дещо приховати від мене. Тож я їх викрию. Навіть якщо їм не все відомо, цього буде достатньо, щоб змусити працювати мою пам'ять.

А цей психопат Алекс загнеться у в'язниці, як і має бути!

Я саме набирав 9-1-1, як голос позад мене проказав:

— Що ви тут робите?

Я відчув удар, не гірший від електричного, і з такою силою жбурляю слухавку, що вона ледве не розлетілася на друзки, і живо обертаюся, наче ображена дитина, яку застукали за поганим вчинком.

У проймі дверей стоїть жінка років сорока в барвистому костюмі для джогінга. Її нахабний погляд бачить мою паніку, і я починаю швидко думати. Я зміг пробелькотіти тільки кілька малозрозумілих слів, як жінка, сама не бажаючи того, приходить мені на допомогу:

— Ви клієнт?

Я хапаюся за цю соломинку. Авжеж, клієнт! І якраз приїхав купити кілька старих деталей, як робив щомісяця, але опинився в порожньому гаражі, тож хотів зателефонувати в поліцію, щоб повідомити, що гараж здається закинутим. Жінка здивовано дивиться на мене й перебиває мене саме тоді, коли мені забракло вигадки:

— Ви не знаєте?

Я вдаю нерозуміння.

— Мос'є Ляфонд помер. Його вбили минулого тижня, разом із його співробітником.

— Убили? Який жаж!

— Ага, справді! — каже вона просто й робить кілька кроків до середини.

Здається, місце на неї ніяк не впливає, хоча більшість людей були б вражені тим, що вони перебувають на місці вбивства. Тож я починаю грати в гру й питаю, що сталося. Вона кількома словами пояснює те, що мені вже відомо, і підсумовує, що поліція не знайшла нічого важливого. Вона розказує з такою відстороненістю, наче пояснює подрузі, як минув її день.

— Ви не звідси, еге ж?

Питаючи, вона чеше лівого ліктя й зацікавлено дивиться на мене. Я маю грати тонко.

— Ні, з... із Сен-Іасента.

— Двері були незамкнені?

— Ну... ні.

Тепер вона дивиться на мене із сумнівом і чеше іншого ліктя. Наче в неї блохи.

— Мені дивно, що Еліз забула їх замкнути.

— Еліз?

— Дружина мосьє Ляфонда. Гараж тепер належить їй, але вона хоче його продати. Хіба ви не бачили плакат?

Я вже був готовий сказати ні, та вирішую відповісти ствердно. Для чого надаремне брехати.

— Здається, що пропозицій не густо, — додає вона й робить ще пару кроків, не перестаючи чухатися. — Я не здивована. Гараж на забутій богом дорозі, як ця, мало кого може зацікавити...

Вона більше не боїться мене, і я доходжу висновку, що вона проковтнула мою вигадку. Тоді чому я не кажу їй правду? Я мав намір зателефонувати в поліцію, щоб усе їм викласти, то для чого уся ця комедія?

Я знаю для чого: для Алекса. Він десь близько, певне підслуховує... Я не можу наражати на небезпеку життя цієї жінки. Чи бачила вона його, коли прийшла? Він десь заховався? Може, він чекає на мене в машині... Я не можу ризикувати. Я нервово дивлюся на двері, а тоді звертаюся до жінки. Вона стоїть і безсоромно розглядає мене, потираючи стегно. Я підбираю слова:

— Ви мене налякали... Я не чув, як під'їхала ваша машина.

— Я на велику! — з гордістю пояснює вона. — П'ятнадцять кілометрів щодня, у сорок сім років. Аж доки не випадає сніг! Холод — добре для легень!

Вона ляпає себе в груди. Я мовчки погоджуюся. Жінка на диво гарна. Вона веде далі, кажучи, що побачила мою машину й відчинені двері гаража її заінтригували.

— Треба сказати Еліз, що вона забула замкнути двері. Бідна Еліз, їй так важко.

Раптом мені стає зле, виникає відчуття провини:

— Ну, добре... Я піду, — кажу дурнувато.

— А я зателефоную Еліз, щоб вона прийшла й замкнула двері.

І вона йде до столу, наче в себе. Якщо вона телефонуватиме вдові Ляфонда, то саме час зникати. Я бельочу невиразне «до побачення» й прямую до дверей. Чую, жінка набирає номер і дає відбій, кажучи:

— Зайнято. Трохи зачекаю.

Вона роздивляється довкола, спокійна, машинально чухаючи шию. Ще та цяця...

Надворі я очима шукаю Алекса, але не бачу його. Синій велосипед прихилено до стіни гаража. Повертаюся до машини: порожньо.

Чи він пішов пішки? Думаю так. Він напевне зрозумів, що я телефонуватиму в поліцію, й вирішив утекти. Ну що ж! Думає, що далеко зайде! Тож перш ніж повернутися на трасу, я заїду в село і з першої телефонної кабінки зателефоную 9-1-1.

Я запускаю двигун і даю задню. Перед тим, як виїхати на дорогу, кидаю останній погляд на гараж. Двері відчинені... і раптом, з'явившись з-за остова одного з автомобілів, розкиданих по дворі, Алекс стрибає в гараж і зникає всередині.

Я з усіх сил тисну на гальма. Тож він ховався! Щоб дочекатися, коли я поїду, щоб... щоб її...

Задні колеса автомобіля вже виїхали на дорогу, та я залишаю його так, як є, і вискакую, наче він от-от має вибухнути. Мчу до гаража, але на пів дороги перечіпаюся через один із численних шматків бруксту, розкиданих скрізь по цьому клятому дворі, й гепаяся.

Б'юся головою об камінь і перед очима починають танцювати тридцять шість свічок. Хочу підвестися, але знову падаю, в голові — какофонія кольорів і звуків. Не можу сказати, скільки часу перебуваю запамороченим, але думка про те, що Алекс сам із тією жінкою в гаражі, зрештою, витягує мене зі стану зміненої свідомості, й гараж знову потрапляє мені на очі.

Я підводжусь і шкандибаю туди. Двері вже зачинені, і я намагаюся їх відчинити. Що робити! Алекс їх, мабуть, замкнув із середини. Стукаю, викрикуючи ім'я свого пасажира, і риюся тремтячою рукою в кишенях. Коли все ж знаходжу ключ, намагаюся вставити його в замок, він падає, сто чортів у горлянку! Підбираю, і врешті відмикаю двері. Ні секунди не думаю про ризики, які чигають на мене самого, стрибаю всередину.

Алекс стоїть біля стола. Він спокійний, але дихає важче, ніж звичайно, на його обличчі наче зблискує піт. Біля його ніг лежить жінка. Я швидко підходжу до тіла, підштовхуваний божевільною надією, що, може, ще не запізно. Та, побачивши її почорніле обличчя, вилізлі з орбіт очі й висолоплений язик, зупиняюся. А коли помічаю змащений мастилом ланцюг, моє серце, розірване й спустошене, зупиняється.

— Перевага задущення в тому, що все зостається чистим.

Хто це сказав? Алекс? Через туман, що затьмарює погляд, мені вдається розгледіти його спокійне обличчя, звернуте до мене.

— Вона як раз телефонувала комусь, але не встигла. Тож ніякого ризику!

І додає, по-змовницьки дивлячись:

— Сьогодні ти не грав зі мною. Не був готовий. Але наступного разу...
Точно, наступного разу...

Відчуваю, як підлога вислизає з-під ніг і відступаю пару кроків, та земля стає дибки, тож я відступаю швидше, переходжу на біг, аж доки не розвертаюся й насправді біжу до виходу. Надворі хочу дістатися до машини, але мій шлунок вивертається, і мені стає часу зайти за ріг гаража, щоб виблювати. Два чи три струмені — і між ними щораз з'являється роздуте, моторошне обличчя жінки. Я спираюся спиною об стіну будівлі, ватні ноги мене більше не тримають, і я сповзаю на землю. За моїми стуленими повіками обличчя трупа відмовляється зникати, і я починаю терти лоба й скавуліти. Та картинка лишається, я навіть чую хрипи, наче її душать знову. Протяжно кричу, той крик, здається, тривав вічність, і з силою б'юся головою об стіну. Від болю ледве не задихнувся, але обличчя трупа поступово зникає, як малюнок тушшю у воді ставка.

Ось я розтуляю очі, і мені вдається підвестися. Жодного сліду Алекса. Він ще має бути всередині. Хитким кроком дістаюся до машини і, не дивлячись на гараж, швидко їду. Уже на дорозі наважуюся глянути в дзеркало. Позаду все мирно. Та я знаю, що Алекс всередині, з трупом.

Що він робить?

Змушую себе не думати про це.

Назустріч рухається автомобіль. Він їде в гараж? Господи! Я стаю повним параноїком!

Зупиняюся на світлофорі, що блимає: мене всього лихоманить, я не зможу їхати. Кілька разів глибоко вдихаю — безрезультатно. Відчуваю шалений тиск у грудях і горлі, наче хочеться плакати, а не виходить.

Рухаюсь далі, незважаючи на дрижаки. На двадцятій трасі дивлюся на асфальт, але не бачу його. Бачу тільки бруд, у якому я плентаюся, і не бачу, як із нього виборсатися. Як тепер повідомити поліцію? Я можу виправдати наш перший візит у гараж, але не другий!

Мимовільна співучасть? Кримінальна недбалість?

Чим я ризикую? Мене звинуватять? Стягнуть штраф?

Запроторять до в'язниці?

Господи! Я ж нікого не вбив! Це не я вбивця, це — Алекс!

Та я не білий і пухнастий, я знаю. Я мав повідомити поліцію ще минулого тижня, як тільки все зрозумів. А я нічого не зробив, і Алекс убив ще раз! Навіть якщо я скажу, що спочатку не зрозумів, то Алекс, той скаже все. Якщо фліки влаштують нам очну ставку, я зламаюся. Я себе знаю.

Навіть якщо й не посадять до в'язниці, наслідки все одно будуть. Для моєї репутації, наприклад. Чи залишить мене коледж як викладача? А мої батьки? Боже, я уявляю матір у сльозах, батька, який не віритиме до останнього. Вони не зрозуміють моїх вчинків, насамперед не зрозуміють, чому я не поговорив із ними відразу, як...

Новий напад протесту: сука! Це ж не я вбив цю жінку, не я!

Ні, але вона померла через мою помилку.

Це одкровення — воно наче зіштовхнуло мене зі скелі, і я — в нескінченному польоті. Та в моїй голові думки купчаються роєм, жорстокі й непримиренні.

Вона померла, бо я не попередив поліцію, коли мав це зробити. Вона померла через мою егоїстичну цікавість. Вона померла, тому що саме я поставив Алекса на її шляху.

Вона померла через мою помилку.

Тиск у горлі стає нестерпним, він душить мене, і я змушений зупинитися на узбіччі. Як тільки машина зупиняється, з мене виринається протяжний рик, а потім ще один, і, сховавши обличчя в долонях, я починаю плакати.

Довго.

* * *

Вихідні стають справжнім випробуванням.

Я не виходжу з дому. Весь день сиджу чи починаю ходити туди-сюди. Кілька нападів гніву, за якими відразу сльози.

Господи! Я знайшов ідеальну роботу, викинув із голови Манон, побачив світло в кінці тунелю, почав радіти... і треба ж було зустріти друга дитинства — психопата, якого я не бачив двадцять років! Один шанс із мільйона, що я міг натрапити на нього, чорт! Один із мільйона!

Я б'ю кулаком по кухонній шафі. Три склянки падають і розбиваються. Беру четверту й жбурляю об стіну.

Телефон дзеленчить багато разів, але я не відповідаю. На автовідповідачі чую голос Луї. Каже, що повернувся з Нью-Йорка і хоче попити пива зі «справжнім квебекцем, який може пити й не бажати обов'язково побитися». Мені свербить відповісти, але я стримуюся.

Бо розказати все Луї — те саме, що розказати все поліції. Луї — друг, правда, найкращий. Та він же й флік.

Однак я маю розказати все поліції! Бо інакше буду боягузом! Гіршим із боягузів!

Ось бачу себе у фліків. Здивований інспектор. Допит. Процес. І звинувачення, які висунуть проти мене, через моє мовчання, непряму участь в останньому вбивстві. Бачу батьків, нерозуміння, натовп, газети, свою знищену репутацію...

Чи таке вже й боягузтво хотіти уникнути всього цього?

Проте уникнути якою ціною?

Ці довгі дні душевних тортур розділялися трьома ночами поганого марення, впродовж яких, звісно, я бачив той самий сон: мені вісім років, я їду лісом на велосипеді, Алекс позаду мене, спускаємося схилом, знаходимо тополю з цвяхом, з'їжджаємо зі стежки, знаходимо великий кущ, завертаємо за нього... і я прокидаюся.

І випробування тривають.

* * *

Зранку понеділка я даю огидний урок.

Майже гарчу, коли оголошую студентам, що більше не говоритимемо про дитинство у фантастиці. Студенти здивовані. Дехто навіть нагадує, що я казав, що то буде тема всієї сесії, інші зауважують, що ми не закінчили нові твори з програми. Я роздратовано гачу по столу.

— Стоп! Тут я викладач і я вирішив, що ми більше не говоритимемо про дитинство! На цьому крапка! Зрозуміло?

Крижана тиша зависає над класом, і тридцять похмурих поглядів одночасно стріляють у мене. Спокійнішим голосом кажу, що вони мають прочитати Дракулу і що за два тижні буде тест по прочитаному. По настрою в класі я розумію, що щойно втратив повагу своїх студентів до самого кінця сесії. Мені все одно. Просто я ризикую взагалі не закінчити з ними цю сесію, тож...

У департаменті я мовчки їм, читаючи Voltigeur, який завжди виходить щопонеділка. Шукаю цілком конкретну новину й щоразу, як хтось із викладачів хоче зі мною поговорити, я відповідаю односкладово. Марі-Елен намагається привернути мою увагу, та я задовольняюся тим, що холодно повідомляю, що мені ніколи. Краєм ока помічаю, як вона ображено вискакує з приміщення.

Нарешті знаходжу повідомлення, якого страшився. Маленький допис сповіщає про зникнення жінки сорока семи років у Сен-Назер. Там сказано, що вона щодня їздила на велосипеді, і я відразу розумію, про кого йдеться.

Але кажуть про зникнення, а не про вбивство. Отже, вдова Ляфонда ще не ходила в гараж. Коли вона туди піде...

Я перестаю їсти. Не голодний.

Я їду в машині з наміром потрапити до відділку поліції. Як я міг подумати, що нічого не скажу флікам? Я, може, й ледачий, але не нищий. Потрібно, щоб Алекса заарештували, не важливо, чи буду я причетний до цього, чи ні.

Проте здивовано помічаю, що кермую в інший район міста, туди, де живуть мої батьки. Та я ж не з ними зустрічатися їду! Ні, прямую в кінець вулиці Рівнинної. Доїхавши до лісу, вимикаю двигун.

Виходжу й довго роздивляюся вузьку витоптану стежку. Цього разу дійду до кінця. Жоден безглуздий страх не змусить мене нахивати п'ятами. Мені не потрібний Алекс, щоб піти до лісу. Мені він уже не потрібний.

Небо сповнене важкого снігу, який відмовляється падати. Я швидко застібаю блискавку на пальті й ступаю на стежку. Доки заглиблююся в ліс, відгомін у моїй голові повертається, вирує, іноді б'ється об стінки черепа, наче намагається щось мені сказати... чи радше мені щось показати.

Раптом відгомін впорядковується й видає на десяту долю секунди першу сліпучу блискавку. З'являється

на велику в лісі, як завжди, та там хтось іде попереду зупиняюся поруч із ним привіт мене звати Алекс а я Етьєн ти візьмеш мене на свого велика я сам не їжджу не люблю та можу бути твоїм пасажиром ОК сідай я радий завести нового друга він посміхається у нього насправді зуби стирчать в усі боки він сідає позаду тримає мене за талію я кручу педалі він шепоче на вухо я вестиму тебе гаразд ми

і відразу вимикається. Цей атом спогадів викликає сплеск адреналіну, і я роблю ширшим крок, водночас збуджений і зосереджений на відгомоні, який і далі вирує. Я спускаюсь і підіймаюся схилом, їду ще п'ять хвилин і зупиняюся перед деревом із великим іржавим цвяхом, забитим у

прихопив із собою великого цвяха як просив учора Алекс не думаю що татко дізнається деякий час їдемо Алекс просить зупинитися він хоче щоб ми з'їхали зі стежки і заглибилися в ліс каже забити цвяха в дерево щоб показував напрямок куди рухатися мені подобається забиваю цвях і рухаємось в тому напрямку але важко бо багато трави й гілок Алекс мене підбадьорює кручу педалями з усіх сил ми заглиблюємось в...

стовбур. І знову відчуваю цей безглуздий страх, щось схоже на паніку, що викликає бажання нахивати п'ятами, тікати з усіх сил, тоді як насмішуватий дитячий голос каже, що мені потрібний Алекс, бо тільки він може мене вести у цьому лісі.

Але Алекс вже вбив трьох людей.

Тож я глибоко вдихаю й роблю перший крок у високій траві.

Тільки-но сходжу зі стежки – не відчуваю ні найменшого страху. Це відчуття так мене п'янить, що майже біжу, розкидаючи гілки й перескакуючи через мертві стовбури, переконаний, що нарешті все знайду.

І раптом з'являється кущ. Такий, як у моїх снах. Зупиняюся, захеканий. Я не знаю, що це за кущ, але на ньому ще тримається листя, незважаючи на холод. Від збудження серце калатає, аж у вухах чути. Поволі йду до куща й починаю його обходити. Цього разу побачу, що там позаду. Цього разу не прокинуся.

На площі десь трьох квадратних метрів немає дерев. У кінці цієї мініатюрної прогалини – камінь, пів метра заввишки і метр завширшки, ідеально гладенький, схожий на маленький столик. Наближаюся до каменя, переконаний, що він був

важко крутити педалі вже не можу повертаємо за великий кущ Алекс каже зупинитися і злазить наближається до великого плаского каменя задоволений каже що тут буде супер питаю супер для чого він відповідає щоб грати

місцем призначення наших вилазок до лісу. Торкаюся поверхні каменю, майже гладенький. У що ми тут грали з Алексом? Чи то якось стосувалося вужів? Ми на цьому камені мучили вужів? Може й так... Але як? Що точно ми робили? Хоч я й зосереджуюся на відгомоні, в мене не виходить згадати, незважаючи на спалахи, які

каже мені нумо Етьєне нумо я беру витягнутою рукою у якій він викручується від чого я нервово сміюся я його

пронизують мій дух. Я довго оглядаю сіруватий камінь, а тоді нахиляюся. Бачу на ньому маленькі темні цятки, що не здаються частиною самого каменю. Торкаюся їх пальцем. Сухі, ясно, та я переконаний, що то цятки крові. Двадцять років потому? Чи можливо? Мені це видається мало ймовірним... А ще у вужів немає крові. В будь-якому разі недостатньо, щоб поцяткувати нею камінь.

Ми тут мучили вужів, так, а ще... ще щось.

Чи не казав мені тоді Алекс, що у якийсь момент ми пішли трохи далі в наших іграх?

Тру собі лоба. Незважаючи на холод, він мокрий від поту. Нещодавній страх раптово витикає носа. Господи! Я так наблизився до того, щоб усе згадати, вже майже згадав.

глухий жах домішується до мого збудження та це є частиною гри Алекс мені пояснив і гул мене гіпнозує тікоготіг-готіг-котіг і швидко стає приємним Алекс сміється я сміюся і і і і і

і водночас є темні ділянки, які приховують дещо істотне. Дивлюся довкола каменю, наче шукаю щось, сам не знаю що, і кажу собі, що в мене не вийде, відчуваю, що бракує чогось, відчуваю, що бракує...

Алекса. Бракує Алекса.

До біса того Алекса! Я ніколи не був так близько до того, щоб усе згадати, тож я впораюся без нього! Я розпитаю батьків після того, як повідомлю поліцію. Бо я її повідомлю. Я не можу брати ризик того, що Алекс ще вбиватиме. По-перше, він уже вбивав людей до того, як ми знову зустрілися...

Ні, помиляюся. Він якось сказав, що коли ми знову зустрілися, у нього з'явилося бажання продовжити гру і смак зробити її жорсткішою та зухвалішою. Якби він був сам, то гра, певне, не викликала б інтересу.

У мене виринається безрадісне гикання... Й божевільна ідея, як батогом огріває. Так... Так, можливо... Навіть вірогідно...

Хоча це не найправильніше і не найвідповідальніше рішення...

Я розвертаюся й повертаюся по власних слідах після того, як востаннє кинув погляд на камінь. Менш як за десять хвилин після цього я вже в машині, замислений.

Чи це насправді найкраще рішення? Не можу дійти якогось висновку всього за п'ять хвилин. Це дуже серйозно... Маю трохи подумати. До завтра... До того, як повернуся в Друмонвіль... і перетнуся з Алексом на трасі.

Заводжу двигун і прямую на Монреаль.

* * *

Алекс, восьмирічна дитина, стоїть біля плаского каменю. Він здіймає догори ліву руку, у якій тримає вужа, що звивається, й усміхається, без сорому показуючи свої дуже нерівні зуби.

— Що ж, Етьєне, починаємо?

— Я не пригадую, що маю робити.

— Та ну, подумай.

Він обходить камінь, не випускаючи з рук рептилію, й зупиняється переді мною. Кладе вказівного пальця правої руки собі на лоба, а потім торкається мого, десь над очима. І вказує підборіддям управо донизу. Там — мій невеликий білий велик лежить на боку, але педаль крутиться сама собою, повільно, наче хтось її зачепив.

...текоготіг-готіг-котіг...

Алекс уже дорослий, із похмурим поглядом, червоним підборіддям і металічною посмішкою від брекетів. І вже не вуж у нього в руці, а закривавлений велосипедний ланцюг. Він підходить і простягає його мені, наче хоче, щоб я теж його взяв. Я налякано відступаю, але перечіпаюся

через свій велосипед і падаю горілиць. Б'юся головою об землю... і прокидаюся на підлозі своєї спальні. От лайно! Я насправді впав із ліжка!

Лаючись, іду до туалету, повертаюся і знову лягаю. Третя п'ятнадцять ранку.

Ніякі сни вже нічого не змінять. Рішення ухвалено. Благородне чи лицемірне, боягузливе чи сміливе — мені все одно.

Сьогодні ввечері.

Сьогодні ввечері.

* * *

З уже давно почорнілого неба, нарешті, падає сніг. Легкий, майже рідина, про нього й згадки не залишиться вже до завтрашнього ранку. Як і про мою пригоду з Алексом. Ні подій, ні свідчень. Та чи зникне вона з моєї голови, з моєї свідомості? Зникне вона звідти хоч колись? Не надто впевнений.

Бо чим ближче я до Сен-Валер'єна, тим більше ухвалене рішення видається аморальним і негідним. Чи зможу я жити після цього? Чи не гризтиме мене каяття до кінця днів?

Погод'яся, шараміжнику! Йди до кінця! Або погод'яся з власним боягузством, погод'яся з втечею, змирись!

Дев'ятнадцять п'ятдесят дві. Алексів силует під ліхтарем на виїзді із Сен-Валер'єна, але великий палець не відставлений. Нерухомий під дрібним сніжком, що створює навколо нього ореол, він повернувся до траси й чекає. Чекає на мене.

Я приголомшливо спокійний.

Тридцять секунд — і він сідає біля мене. На ньому відразу починає танути сніг і вкриває його тонкою плівкою вологи. Він не дивиться на мене. З-під шапки, натягнутої на голову по самі очі, він уперто дивиться вперед через лобове скло.

По кількох хвилинах я виїжджаю на трасу.

Я все такий же спокійний. Та коли Алекс нарешті обзивається, я підстрибую, наче він ущипнув мене за зад.

— Я знав, що ти не підеш у поліцію.

— Не треба здогадок. Я туди піду. Тому і взяв тебе востаннє, щоб попередити.

Він дивиться вперед, але його брови злегка хмуряться, і це мене дещо тішить: уперше я його переграв, уперше він стикається з чимось, що не зміг передбачити. Тож я поясню. Завтра, після уроків, я віднесу анонімного листа, у якому звинувачу такого Алекса Сальвая, мешканця Сен-Ожена, в потрібному вбивстві в Сен-Назері.

І знову мовчання. Здогадуюся, що він і далі дивиться вперед. Нарешті він каже:

— Якщо по мене заявиться поліція, я скажу про тебе. Ти не безневинний в усій цій історії.

— Знаю. Тому й попереджаю. В тебе є годин п'ятнадцять, щоб втекти. Якщо добре зорганізуєшся, то зможеш бути в Сполучених Штатах уже за кілька годин, і тебе ніколи не спіймають. Якщо викрутишся ти, то викручусь і я. Якщо ж тебе спіймають, я візьму свою частину. Однак погодься, на мені набагато менше провини, ніж на тобі. Ти гнитимеш у в'язниці до кінця днів твоїх.

Нарешті я дивлюся на нього. Він повільно киває. Його спокій мене все більше дратує. Здається, моя пропозиція його зовсім не дивує і не змушує замислитися. Це те, що викликає моє занепокоєння.

— Ну, якщо я втечу, ти зможеш з усім цим жити далі? — питає він. — Зможеш жити з думкою, що залишив убивцю на свободі?

— Я хоча б повідомлю поліцію. А ще...

Я облизую губи й веду далі:

— ...думаю, якщо ти втечеш, то нікого більше не вбиватимеш, як і не вбивав до того, як знову зустрів мене.

— Хто тобі таке сказав?

— Ти сам, якимсь раз. У будь-якому разі, сильно натякав.

Його рот роздратовано кривиться. Я тріумфую всередині й веду далі:

— Тож, думаю, що сам ти не вбиватимеш. Тобі потрібен я, щоб... щоб грати.

Цього разу його обличчя буквально затьмарюється, і я розумію, що все правильно вгадав, усюди. Раптом ухвалене рішення мені видається правильним, і це додає такої впевненості, що я аж змушений був стримувати сльози полегшення, які навернули на очі.

Після тривалого мовчання Алекс зауважує:

— Я міг би знайти іншого товариша для гри...

Та в голосі бракує звичайної для нього впевненості. Навпаки, мій голос, коли я йому відповідаю, звучить солідно, майже глузливо:

— Але не такого, як той, із ким ти грав у дитинстві й зустрів двадцять років потому...

Спостерігаю за ним, очікуючи побачити, як я його допік, але здивовано помічаю слабку усмішку на губах.

— Твоя правда. Ніхто, крім тебе, не зможе мене зрозуміти. Але навпаки теж правда: ніхто не розуміє тебе краще за мене. Тому ти й вибрав мене в друзі, коли був малим. А сьогодні нічого не змінилося: я впевнений, що ти нікого з голосувальників не брав. Але взяв мене. Твоє підсвідоме впізнало мене, бо десь глибоко в собі ти й далі захоплюєшся грою...

— Пальцем у небо, Алексе.

— То чому ж ти не повідомив поліцію відразу, як зрозумів, що то я вбив тих двох у гаражі?

— Якби ти знав, як мені цього хотілося!

— Ми не просто так зустрілися через двадцять років! У нас з'явилося нове місце для гри! Колись то було в лісі, а тепер у гаражі в Сен-Назері! Маємо туди повернутися, щоб...

— Заткнися, Алексе! — перебиваю його, настільки нажаханий, як і роздратований. — Я ніколи туди не повернуся, ніколи! А до того ж, якщо вдова Ляфонда знайшла труп тієї... тієї жінки, що приходила туди, на місці буде повно фліків і...

— Не турбуйся. Тіло жінки не знайшли й ніколи не знайдуть. Гараж у тому самому стані, що й до цього, ніхто не довідається, що було скоєно ще одне вбивство.

До нього повернулася його посмішка, яка мені колись так подобалася і від якої тепер — мурахи по спині. Питаю, що це означає. Він пояснює: після того як я втік минулої п'ятниці, він почистив і поклав на місце ланцюг. Потім розібрав велосипед тої жінки й розкидав частини в гаражі по купках брухту, скрізь потроху. А тоді пішов, замкнувши двері ключем, який я залишив у замку. Ключ, уточнює він, у нього із собою.

— Я тоді ще й на роботу запізнився, — додає він тигикаючи.

— А тіло жінки? — питаю, не знаючи, чи хочу насправді, щоб він про це говорив. — Що ти з ним зробив?

Я не наважуюся дивитися на нього та впевнений, що його посмішка стала ширшою.

— Те саме, що й із вужами, після того, як користалися ними...

Думаю, у мене вирвалося тихе скавчання. Він це спеціально: він знає, що я не пам'ятаю! Тож питаю майже відсторонено:

— І що ж ми з ними робили?

— Здається, тебе цікавить саме це? А казав, що ти хотів мене попередити про те, що збираєшся робити...

Насмішка в його голосі розчавлює мене, немов бульдозер. Та в мене стає сил на вибух гніву:

— Сука, Алексє! Що ми робили з вужами?

Чую, як він давиться сміхом, і якби я не тримав кермо, то уп'явся б йому в горлянку.

— О, Етьєне! Такий же глибоко вразливий... Як першого разу, коли ми зустрілися в лісі, пригадуєш?

Я мовчу, м'язи розслаблені. Розумію, що він уперше говоритиме про минуле. Наше минуле. І, незважаючи на свої початкові наміри, слухаю.

— Ти тільки-тільки переїхав у район і нікого ще не знав. Ти щодня їздив сам на велосипеді по лісу. Коли зустрів мене, то був такий радий, що знайшов друга. Переконати тебе було легко...

У голові знову з'явився відгомін, але вже не стрибає, як скажений м'яч. Він стає рівним, концентрованим, точнішим.

— Ми щодня їхали велосипедом до лісу. Ти кермував, а я був твоїм пасажиром. І направляв тебе. Я вирішував, куди ми їхали. Ти був слухняним, ти підкорявся. А коли я знайшов великий плоский камінь, виникла ідея гри...

Відгомін стає картинкою, стає звуком, і цього разу це не швидкі блискавки, що проносяться в голові, а справжній фільм, якийсь незвично прозорий, який накладається

Хочеш, щоб ми придумали гру, Етьєне? Гру в жертву. Побачиш, це цікаво, тобі сподобається. Для початку маємо знайти те, що приноситимемо в жертву.

на засніжене лобове скло моєї машини. Алекс же веде легким, як подих вітру, голосом:

— Вужі видавалися мені хорошим вибором, і ти теж погодився. Їх було тьма в тому лісі. Тож я показав тобі, що робити.

Відчуваю, як він злегка нахиляється до мене. В його голосі чується захоплення.

— Ми взяли твій маленький білий велик і поставили на плоский камінь догори дригом. Він стояв на кермі й сидінні, а два колеса стриміли догори. Це був наш жертвний вівтар. З першим вужем я все зробив сам, щоб тобі показати. Однією рукою крутив педаль. Було чути звук, який нам дуже подобався, пригадуєш? Для нас він символізував початок ритуалу... Тікоготіг-готіг-котіг...

Мої руки сильно стискають кермо; дихання стає частішим.

— Я крутив педаль і водночас опускав вужа, повільно, головою донизу, в перемикач швидкостей. Клацання ланцюга ставало м'якшим, м'якшим, і це нас дуже веселило. Я відпускав вужа, і він, випотрошений, врешті падав на камінь, як каша. А іноді — розрізаний навпіл...

Пригадую. О! Пригадую все чіткіше...

— З першими вужами я проробляв усе сам. Та ти швидко приєднався, довго чекати не довелося. І тобі сподобалося. Спочатку я казав тобі, що робити, але ти швидко став справжнім асом. Ми все робили поперемінно...

Дорога спереду робиться менш помітною, її все більше заступає прозорий фільм, який стає

Нумо, Етьєне... Опускай його... Он туди... Дивись на його голову!.. Уггу! Супер! Відпускай... О! Він застряг у перемикачі швидкостей, прекрасно!.. Ось так, кінець... Гарзд, шукаємо іншого!

щільнішим. Відчуваю, що Алекс зовсім поруч, я навіть відчуваю, як його голос ковзає по моїй щоці.

— За кілька тижнів ми вже достатньо знали про вужів... Ми стільки їх убили! Мали йти далі. Спробували з хом'яком і жабою. Було цікавіше: багато крові, багато всього... та нам одразу захотілося піти далі... Я пояснив тобі, що робитимемо, і ти погодився... Пригадуєш?

У цьому місці фільм стає невиразним, майже повністю зникає... Тільки обривки голосу все ще чіткі, але

Він ідеальний, Етьєне. Хай він наблизиться... Ось так, дуже добре. Дивись, який він покірний...

він не супроводжується жодною конкретною картинкою.

— Саме цього дня все припинилося, — веде далі Алекс. — А за два місяці моя сім'я переїхала до Сен-Ожена...

Він зітхає. Я знову бачу перед собою дорогу, але вона наче зійшла з картин Далі, така звивиста, мокра й рвучка. Легкий сніг видається слідами від крейди.

— Цього дня ми пішли трохи далі, — розповідає мій пасажир. — А тепер, двадцять років по тому, ми підемо ще далі. Я вже двічі зробив. Нині твоя черга. Тобі грати!

Я відкриваю рота, щоб говорити. Відчуваю, як він затерпнув, наче я вийшов від дантиста, але в мене виходить вимовити:

— Що ми зробили того дня?

Він не відповідає. Я повільно повертаю до нього голову. Він зовсім близько, я бачу тільки його чорні очі.

— Що ми зробили, Алексє?

— Ти маєш дивитися вперед.

Я знову дивлюся на дорогу. Вона вже не здається сюрреалістичною, як мить тому. Вона пряма, і фари яскраво освітлюють автомобіль, що їде повільніше за мене і у якого я майже врізався...

Я з усіх сил тисну на гальма, й колеса починають ковзати на тонкому шарі снігу, який тане... Я кручу кермо в усі боки, безупинно повторюючи, що маю залишатися на трасі. В паніці кидаю погляд назовні... коли натикаюся на Алекса. Він не рухається, зовнішньо дуже спокійний, і уважно дивиться на мене. Його ставлення так мене дивує, що я на мить забуваю про машину.

Потім відчуваю, як мене кинуло вправо. Хапаюся за кермо, в мене виходить відновити контроль... і машина, нарешті, зупиняється. Ми на узбіччі, наче просто зупинилися перепочити чи з якоїсь незначної причини. Інші автомобілі минають нас, не звертаючи уваги. Якби не моє серце, що вискакує з грудей, можна було б подумати, що нічого не сталося.

Я глибоко зітхаю й закриваю долонями обличчя.

— Ти впорався, як профі, — каже Алекс.

Його поведінка не змінилася.

Мені стає зле. Треба чогось випити, бо голова обертом. Вдалині, десь за кілометр, бачу зону відпочинку на трасі. Без жодного слова починаю їхати. Коли звертаю на з'їзд до зони відпочинку, Алекс питає, що я роблю. Пояснюю, що маю зупинитися. І додаю, не дивлячись на нього:

— А ти вийдеш тут. Я хотів тебе попередити й попередив. Завтра по обіді я йду в поліцію. Якщо ти ще будеш у Сен-Ожені, тим гірше для тебе.

Виходжу з машини. Сніг уже не падає, й інших машин немає на зупинці. То на краще. Іду до туалету й опиняюся в невеличкому яскраво освітленому приміщенні з графіті на стінах, але досить чистому. Відразу прямую до умивальника й буквально хлюпаю водою в обличчя. Серце відразу відновлює нормальний ритм, і миттєве полегшення поширюється всім тілом. Господи! Мені справді вдалося уникнути цього! Дивлюся на своє обличчя в дзеркалі, з якого стікає вода: шкіра біла, як молоко, навколо втомлених очей кола, чуприна скуповджена... Наче позбавився від кошмару. Та я ще не позбавився від нього.

Невдовзі. Ось-ось.

Хіба що Алекс не дослухається до попередження і поліція його знайде... Тоді для мене почнеться інший кошмар.

Ні, я перебільшую. Насправді, чим я ризикую?

Не знаю... І це найгірше...

У дзеркалі бачу, як відчиняються двері й заходить Алекс.

— Я сказав тобі йти, — кидаю відбитку в дзеркалі.

— Не зараз, ходімо! Ти якраз пригадуєш...

Я презирливо сміюся.

— Вужі! Я думав, що ми витворяли щось жахливе в тому лісі! Якби знав, уже давно все розказав би!

— Ну, це теж не абищо для восьмирічних дітей. А те, що ми потім робили з вужами теж непогано...

Я мовчки дивлюся на нього в дзеркалі. На його обличчі з'являється маленька посмішка.

— Ти так і не пригадуєш, еге ж? Ні того, що ми робили в останній день...

Цього разу в нього нічого не вийде! Я не проситиму його сказати, я ні про що його не проситиму!

— Скажімо, — веде він далі, — це сповіщало про те, що ми робитимемо двадцять років по тому, навіть якщо ми про це й не здогадувалися...

— Що робиш ти! — не втримуюсь я, обертаючись до нього. — Не вплутуй мене у все оце!

— Ти вже вплутався.

— Досить, Алексе! Так не піде! Кінець! Я даю тобі шанс врятуватися, тож скористайся ним і тікай!

— Ти просто боягуз, Етьєн Сеґен! Ти вчиняєш так, щоб не бути вплутаним у все це...

— Так, я боягуз! Мое життя починає налагоджуватися, і ти не руйнуватимеш його — так зрозуміло?

Він повільно киває. Тоді поправляє шапку, розвертається і, йдучи до виходу, звично кидає:

— До п'ятниці, Етьєне... Гарного вечора в Друмонвілі.

— Ти нічого не зрозумів! — кричу я раптом у паніці. — Тебе заарештують, дурню! Що потрібно, щоб ти зрозумів? Грошей? У мене є три тисячі баксів, я віддам їх тобі! Я готовий заплатити тобі, сука! щоб ти зник з мого життя!

Він виходить, навіть не обернувшись. Я б'ю кулаком об умивальник, випускаю жорсткий рик. І відразу жалкую про те, що сказав. Що змусило мене запропонувати йому грошей? Мій розпач не аж такий великий, щоб так чинити!

Алекс більше хворий, ніж я думав...

Тоді тим гірше. Я повідомлю поліцію й відповідатиму за власну участь у всьому цьому. У будь-якому разі все буде добре. Я впевнений.

Та моє нажахане зображення не додає мені впевненості.

Перше: повідомити поліцію в Друмонвілі. Друге: розказати все батькам. Не знаю, що з цих двох завдань лякає мене більше...

Я рішуче прямую до дверей, коли чую якесь шарудіння, що змушує мене завмерти. Дивлюся довкола, насправді нікого. Всі дверцята кабінок зачинені.

Кабінки...

Дивлюся всередину кожної кабінки.

За третіми дверцятами видно дві ноги.

Я відступаю на пару кроків і впираюся спиною в стіну. Хтось там був і все чув! Усе!

Я ледве не кинувся щодуху тікати, а тоді обізвав себе ідіотом: Алекс щойно назвав моє повне ім'я й місто, куди я направляюся! Мене легко знайдуть! Втеча тільки підтвердить, що я винен. Я починаю міряти кроками приміщення, не випускаючи з поля зору ноги, що стоять нерухомо. Як же могло статися, щоб мені так не пощастило! І як так сталося, що там хтось є, якщо жодної машини надворі!

Найкраще побачити хлопа, подивитися на нього, вияснити, що він чув. Маю просто зачекати, коли він вийде. По тому, який він матиме вигляд, буде зрозуміло, чи він усе зрозумів, чи ні...

Та ноги так і лишаються нерухомими. Здається, чутно, як дихає незнайомиць, але я не впевнений. Господи! Що він там робить?

Він знає, що я тут і боїться. Він боїться виходити! Він боїться мене!

Тож я набираюся відваги й підходжу до кабінки.

— Є там хтось?

І відразу розумію, як дурнувато звучить запитання. Але, здається, чую, як комусь легенько гикнулося за дверцятами.

Мені знову спадає на думку, чи не краще буде втекти, але я відразу відкидаю такий намір. Занадто ризиковано.

— Виходьте, хочу з вами поговорити, — кажу я, сподіваючись, що нормальним голосом.

Господи! Що я йому скажу? Навіть тіні якоїсь пристойної думки! Та я, нарешті, чую якийсь рух: біжить вода, яку спустили, клацає замок на дверцятах...

Хлопчина десь років вісімнадцяти, може двадцяти. Невисокий, але досить кремезний. Шкіряне пальто, в правій брові кільце. Зазвичай, він має

справляти враження досить крутого, але не тепер. Після того, як кидає на мене прихований погляд, він нервово оглядає приміщення.

Потім робить кілька невпевнених кроків, а я, так і не вирішивши, що робити, відходжу. Він не наважується повернутися до мене спиною й гарячково закидає сумку на плече. Хлопець, який голосує на дорозі і який зупинився тут. Ось чому немає інших машин на стоянці.

Ми довго дивимося один на одного. Він потроху рухається боком, наче боїться, що будь-який різкий рух може спричинити непоправне.

— Ти все чув, так?

— Я... я не знаю, про що ви, — бурмоче він, очі сповнені занепокоєння.

Він бреше, зрозуміло. Він усе чув. Не лише моє ім'я та назву міста, а й те, що я дав Алексу шанс, що пропонував йому втікати та що навіть пропонував гроші, щоб він зник! Тож шанси, як я сподівався, на те, що можна буде викрутитися в поліції, випаровуються, розсипаються, і я бачу, як лечу у яму, яку сам і викопав. Наче читаючи мої думки, хлопець панікує й швидко починає задкувати до дверей:

— Мені пофіг ваші проблеми, чоловіче! Мені пофіг, що роблять інші, чи що вони кажуть! Мені немає до того ніякого діла!

Безодня, у яку я занурююся, спотворює будь-які доводи. Я тільки розумію, якщо хлопець звідси вийде, мені — гаплик! У мене не буде ніяких виправдань у поліції, ніяких! А погодитися з думкою, що хлопець може просто забити на все й ніколи нікому не розказати про те, що чув, це неможливо.

Тому не можу дозволити йому піти.

Тож іду просто на нього. І доки наближаюся, здивовано питаю себе, а що я власне робитиму тепер, в наступні кілька секунд...

Моя поведінка навряд чи викликає довіру, бо в очах хлопця промайнув страх. Він засовує праву руку за вилогу свого пальта й продовжує ламким голосом:

— Мене не обходить, що ви там робите, клянусь! Мене не обходить, що ви...

Та я не даю йому закінчити. Коли бачу, як ота рука пірнає під пальто, відразу в голові виникає картинка: він витягне мобілку, щоб зателефонувати в поліцію... чи гірше, ножа, щоб напасти на мене! З його рокерським виглядом, мене б це не здивувало! Тож останні краплі глузду, які ще лишалися, зникають. Я кидаюся вперед й по-дурному, не дуже розуміючи, чого чекаю від такого жесту, з усієї сили штовхаю хлопця, у мене виривається хрипкий крик. Я не хочу, щоб він витягнув свою мобілку чи ножа, я не хочу, щоб він повідомив про мене, щоб він був тут, щоб взагалі існував! Не хочу, не хочу, не хочу!

Хлопець відскакує назад, дихання важке, його сумка падає, він махає широко розставленими руками, намагаючись утримати рівновагу. Фраза, яку він почав, закінчується чимось нерозбірливим, наче він казав: Мене не обходить, що ви овоесамосое ... він усе ж падає назад, і я бачу, як його

голова сильно б'ється об раковину. В порожньому приміщенні чується жахливий «трісь», що буквально розриває моє серце, бо в мене таке враження, що яма, яку я копаю вже кілька днів, щойно стала глибшою на пару метрів...

Хлопець зм'якнув, розпростерся на підлозі й не рухається, очі заплющені.

Я повільно йду до нього. Здається, що його груди більше не рухаються.

Чи дихає він?

Я нахиляюся й, забувши про обережність, трясую його. Жодної реакції. Тремтячою рукою воджу біля його рота й носа. Гадство! Я не відчуваю, щоб він дихав! Нахиляюся й прикладаю вухо до грудей. Неможливо почути серце через це пальто. А думка оголити його грудну клітку мене раптово лякає.

Я підводжуся, відкриваю кран, набираю воду в долоні й бризкаю на обличчя хлопця. Жодної реакції. Тоді я швидко задкую й спираюся на стіну, наче хочу втиснутися в неї.

Я вбив його!

Я починаю задихатися, наче в мене в горлі застрягло щось, що не хоче виходити. Я б'юся потилицею об тиньк: раз, двічі, тричі, дихання переходить у довгу болісну гикавку, а ці жахливі слова знову пронизують душу, як шабля, що розтинає мене навпіл.

Я вбив його!

Але якого біса він тут вертівся! З-за нього я втратив розум, коли він засунув руку в пальто, щоб... щоб...

Засумнівавшись, повертаюся до тіла і, переборюючи відразу, обшукую внутрішню кишеню пальта.

Ні мобілки, ні ножа. Тільки гаманець. З двома сотнями доларів.

Він хотів запропонувати мені гроші. Заплатити, щоб я його відпустив!

Мое переривчасте дихання переходить у довгий, переривчастий стогін, який стає таким пронизливим, що від нього починають боліти вуха в мене самого.

Тож я підводжуся й біжу до виходу. Бачу все, як в тумані, б'юся об одвірки й жахливий біль пронизує плече. Кажу собі, що надворі бігтиму далі. Бігтиму по трасі. Бігтиму годинами, днями, роками, доки мене хтось не зупинить і не пояснить, що все це було марево, що нічого не сталося...

Та тільки виходжу надвір, відразу зупиняюся.

Одна машина стоїть за моєю. Двигун працює, та я вгадую, незважаючи на морок, що всередині немає нікого.

У паніці оглядаю все довкола в пошуках нового прибульця, коли поруч зі мною відчиняються двері вбиральні для дам. Звідти виходить жінка, одягнута

в шубу. Я буквально відскакую назад і проводжаю її очима, наче вона нападатиме на мене. Вона спочатку усміхається мені, а потім хмуристь брови. Я насправді повинен мати дивний вигляд. Такий, що жінка пришвидшує крок, почувачись не надто впевнено, і перш ніж сісти в авто, кидає на мене заінтригований погляд.

Дивлюся, як її машина віддаляється й зникає. Тепер неможливо залишити тут тіло хлопця! Та жінка мене добре роздивлялася, тож ще довго пам'ятатиме про мене! А фари її машини освітлювали мою, тож вона згадає і колір, і марку! Коли прочитає, що якогось хлопця знайшли вбитим у зоні відпочинку на трасі, вона швидко складе два і два!

Стогін поновлюється, і я починаю крутитися довкола себе, наче рішення чи ангел-рятівник з'явиться переді мною.

Та я сам.

Перестаю обертатися, в голові паморочиться. Іду до машини й відчиняю задні дверцята. Потім повертаюся до вбиральні.

Усе робити швидко, доки ніхто не з'явився.

Застигаю перед тілом. Дивлюся на нього якусь мить, потім нахиляюся, щоб підхопити його попід руки.

Мені все ще не віриться, що це роблю я. Та я підіймаю його й тягну до дверей. Підвиваю як від зусиль, так і від безвиході.

Перш ніж вийти, впевнююся, що на стоянці нікого немає. Траса за сто метрів, ніхто не має зауважити, що відбувається. І навіть якщо й помітять, я задалеко, і надворі надто темно, щоб побачити моє обличчя чи відрізнити марку автомобіля.

Я востаннє зупиняюся. Виходжу, тягнучи тіло до машини. Його ноги неприємно шкребуть по вкритому снігом асфальту. У мене виходить покласти тіло на заднє сидіння. Роблю невеличку перерву й повертаюся за сумкою хлопця, яку кидаю в багажник машини. Нарешті заводжу двигун.

Виїхавши на трасу, розумію всю абсурдність ситуації. Але що я збираюся робити? Відвезти труп до Друмонвіля? Доправити його в госпіталь, стверджуючи, що натрапив на нього по дорозі? Що мені робити з цим тілом?

Не знаю, просто не уявляю!

Їду не більше як двадцять секунд, як фари вихоплюють постать, що задкує, голосуючи великим пальцем.

Я зітхаю, довго й глибоко, полегшено і безнадійно водночас.

Починаю гальмувати і вперше в житті кажу собі, що фатум існує.

Коли Алекс відчиняє дверцята, він одразу не сідає. А нахиляється й кидає в мене напівзнущально, напівпрезирливо:

— В чому річ, мосєє правильна свідомість? Ти хочеш запропонувати мені шість тисяч доларів замість трьох?

— Алексе, ти мені потрібний.

І ці слова, вилітаючи з мого рота, розтинають язика, розривають губи, і я, заплющуючи очі, на якусь мить бажаю ніколи більше їх не розплющувати.

Та Алекс не сідає. Він підозріло дивиться на мене, питає, що відбувається. За тридцять секунд я описую ситуацію. Двічі чи тричі в мене зривався голос, та мені вдалося не втратити контроль. Алекс повністю приголомшений. Він недовірливо заглядає на задні сидіння машини.

— Ти вбив його?

Я стогну, куйовджу собі волосся:

— Я... я не навмисне, я тільки хотів, щоб... щоб...

Бачу задоволення в Алексових очах, і це породжує миттєве бажання поїхати. Але я нічого не роблю. Він мені потрібний. Як тоді, коли ще був малим.

Господи, я знепритомнію, це не має жодного сенсу...

Та голос Алекса, який нарешті сідає поряд, струшує мене:

— ОК. Поїхали.

Я нічого не питаю, радий, що, нарешті, хтось бере контроль над ситуацією у свої руки. Необережно вискакую на швидкості на трасу, провокуючи численні сигнали клаксонів позаду.

Ми їдемо тридцять секунд мовчки, і я минаю панно, яке сповіщає, що Сен-Назер буде за кілометр. Щось відчувши, нарешті питаю, куди ми їдемо.

— У гараж, — просто відказує мій пасажир.

— Нізачо! Нізачо я...

— Слухай мене, сучий занудо! — раптом сердиться мій пасажир. — Ти взяв мене, щоб я витягнув тебе з лайна, тож дай мені це зробити! Або ж висади мене тут і розбирайся сам зі своїми довбаними проблемами!

Якусь мить я мовчки дивлюся на нього. Нараз на мене спадає повний спокій, спокій, який не дає жодного полегшення, жодної безтурботності, але який змушує замовкнути всі надмірні заперечення.

Спокій фатуму.

Звертаю на з'їзд до Сен-Назера.

Бачу, як збільшується червоне блимання світлофора. Я нічого не відчуваю. Просто хочу, щоб мені сказали, коли все скінчиться.

Алекс поряд, не каже ні слова, не рухається.

На темній дорозі ми не зустрічаємо жодного автомобіля. Здається, що моя машина пливе в просторі.

Гараж. Довкола старі каркаси. Заїжджаю на подвір'я. Зупиняюся. Глушу двигун. Тиша. І я питаю в Алекса безбарвним голосом:

— Чому від початку саме цей гараж?

Його обличчя невидиме в темряві, та я бачу швидкий сполох від брекети́в на зубах:

— Працюємо.

І виходить. Надворі ми обмінюємося поглядами. Кілька разів металеве брязкання автомобільних трупів прорізає нічну тишу. Алекс іде до гаража, смикає за ручку дверей, а потім повертається до мене:

— Іди відімкни двері.

Кажу йому, що ключ у нього.

— Я кинув його в бардачок твоєї машини, саме перед тим, як прийти до тебе у вбиральню. Таким чином, якби поліція приїхала мене затримувати, я б сказав, що ключ був у тебе.

Я ні шокований, ні здивований. Я байдужий.

Беру ключ із бардачка і йду відчиняти двері гаража. Роблю два кроки до середини й вмикаю світло. Неонова лампа висвітлює вже знайоме умеблювання. І, зрозуміло, немає й сліду від тієї жінки, що була тут минулого разу.

Виходжу надвір і зупиняюся біля машини. Чекатиму на Алекса тут. Усе інше — його справа. Що б він не робив, я не хочу цього знати.

А потім? Що я робитиму потім? Далі викладатиму й житиму, як ні в чому не бувало?

Немає бажання про це думати. Не тепер.

Я маю гидувати собою, але я такий відсторонений, що не відчуваю нічого схожого. Тож зі здивуванням чую голос Алекса, який наказує мені взяти тіло хлопця й занести його в гараж.

— Але... але я думав, що... що...

— Що думав? Що я все зроблю? Ти хочеш, щоб я не лише знайшов рішення, а ще й зробив усю роботу? Вибач, старий, але воно так не працює! Твоя черга бруднити руки!

Жах миттєво повертається. Не так усе уявлялося! Не знаю, що в Алекса на думці, але й мови бути не може, щоб я хоч щось робив із тілом! Алекс підходить до мене, тримаючи руки в кишенях.

— Попереджаю, Етьєне: якщо ти не робитимеш того, що я кажу, я розвертаюся і йду, а ти виплутуєшся сам. Ось так — усе просто.

Я кусаю губи. Гаразд, згода, я витягую тіло. Важливо, щоб воно не залишалося в машині. Як тільки воно опиниться в гаражі, я просто піду! Навіть якщо хлопця знайдуть тут, мене не зможуть вирахувати.

Хіба якщо я повідомлю поліцію про все, що зробив Алекс... Та після сьогоднішнього вечора хіба зможу я когось попередити?

Не тепер!

Кидаю оком на дорогу. Звичайно, жодної машини. Тож відчиняю задні дверцята, беру тіло попід руки й витягую. Тягну до гаража, і в голові формується абсурдна картинка: та, на якій Христос несе свій хрест на гору Голгофа під безжальними поглядами центуріонів.

У випадку з Христом ішлося про несправедливість. А в моєму? Нещодавно я так і думав, та чи можу знову так стверджувати? Знову думаю про ту яму, яку рию вже багато днів, яму, дно якої досягло сипких пісків...

Входжу в гараж зі своєю ношею, просуваюся трохи вперед і кидаю на землю біля двох великих ланцюгів, прикріплених до лебідки. Відразу йду до виходу, та на дорозі постає Алекс.

— Як можеш бачити, я добре зробив свою роботу. Жодного сліду наших останніх відвідин. Частини велика розтикані по різних купах...

— А тіло жінки?

— Я казав уже, я зробив із ним те саме, що ми робили з вузами, коли закінчували грати...

Відкриваю рота, щоб сказати, що я не пам'ятаю, але відмовляюся: мені наплювати, глибоко, повністю! Тож кажу випустити мене, як несподівано якийсь стогін змушує мене підскочити й розвернутися одним рухом. На землі хлопець трохи ворухить рукою, а з рота чується слабе хрипіння. Він живий!

Раптом я вже й не знаю, чи радіти мені цьому факту, чи ще більше жахатися.

— Ти ж казав, що вбив його! — шипить заскочений зненацька Алекс.

Я не знаю, що сказати, бурмочу, що я не відчув його дихання, що був переконаний, що він мертвий... Зненацька обличчя Алекса просвітлюється й на ньому відбивається справжній тріумф.

— Прекрасно! Твоя черга грати, Етьєне...

Дві секунди розгубленості, і я розумію. Він божевільний! Якщо він думає, що я...

Хлопець знову стогне. Я швидко йду до дверей, наказуючи Алексу відступити. Та він хапає мене за плечі й зупиняє. Я пручаюся, викрикую образи й хочу

Його вдарити. Він ухиляється від мого нападу і б'є мене кулаком у живіт, від чого я згинаюся навпіл. Господи! Я вже ніколи не зможу вдихнути! Доки я хитаюся, болісно хапаючись за живіт, чую, як кричить Алекс:

— Ти підеш до кінця, чуєш?

Мені так бракує повітря, що перед очима вже мерехтять зірочки. Все ще зігнутий, з очима, повними сліз, помічаю, що хлопець починає ворухитися. Він із секунди на секунду відкриває очі, побачить мене... І Алекса, який не випускає мене...

Сердитий, дихання ще не відновилося, я повертаюся в протилежний бік і бачу вглибині відчинені двері. Не роздумуючи, кидаюся в тому напрямку, руки притиснуті до живота, і вибігаю у двері.

Туалет. Хай так. Тут хлопець мене не побачить, Алекс дасть мені спокій, я буду сам і недоступний для світу! Зачиняю двері, замикаю їх. Навкруги тотальний морок, та я з нього лише сміюся. Падаю на землю біля унітаза й віддаюся власним стражданням. З іншого боку чути насмішкуватий голос Алекса:

— Яка героїчна втеча! Ти збираєшся просидіти там до кінця своїх днів? Надто пізно, Етьєне! Ти влип по саму ший! Доведеться відповідати!

Мені хочеться крикнути, щоб він заткнувся, але я надто заклопотаний тим, що намагаюся відновити нормальне дихання. В животі пече, а від браку кисню голова починає пульсувати, роздуватися, розколюватися... Дихай, суко! Дихай! Картинки заповнюють мій змучений мозок: бачу останні тижні, як усе налагоджувалося, як потім увімкнувся інший механізм, а далі все розвалилося, аж до останнього випадку у туалеті в зоні відпочинку на трасі, коли я штовхнув хлопця, а він кинув цю невідповідну репліку: Мене не обходить, що ви овоесамосое...

Я дико кричу й, нарешті, можу нормально дихати. Мені стало так добре, що я опускаю голову на унітаз і так сиджу вічність.

Гугіт від мого власного дихання, що стояв у вухах, потроху стихається... і поступається місцем іншим звукам, крикам у гаражі. Про допомогу.

Хлопець!

Алекс якраз... якраз його...

Він усе кличе «на допомогу» слабким прохальним голосом, і я затуляю вуха долонями. Та до мене долітає голос Алекса. Сильніший:

— Виходь звідти, Етьєне.

Я підводжу голову. У повнім мороці розрізняю тільки тоненьку смужку світла під дверима.

— Виходь, бо виламаю двері й витягну тебе. І тобі вже буде не до сміху, попереджаю!

Я не можу вийти! Не можу наражати себе на оте дійство, коли хлопця вбиває психопат! Не можу витримати цих обставин, що спровокував... я, так! чорт! я, визнаю, я! я! та я не можу! Я не можу!

— Даю десять секунд, — чується голос навіженого.

Ясно: якщо я не вийду сам, Алекс змусить мене пережити ще раз неприємну чверть години. Я не можу тягатися з ним, варто тільки згадати удар кулаком, який він завдав мені нещодавно...

Тож я повільно встаю й протягую руку до дверей. Ковтаючи схлипи, повертаю ручку дверей. Уперше за багато років невпевнено прошу божого захисту й виходжу з туалету.

Приміщення видається метрів на сто довшим. Я рухаюсь, як сомнамбула. Алекс тут, руки за спиною, спокійний. Він став поміж мною і дверима. Будь-яка спроба втечі нічого не дасть. Чую стогін справа і повертаю голову. Хлопець лежить на спині, його ноги прив'язані мотузкою до одної з підпірок. Руки закинуті за голову й прикріплені до двох ланцюгів, кінці яких накручені на лебідку. З жахом розумію принцип: крутячи кривошип, обидва ланцюги накручуються на лебідку й руки хлопця витягуються. Свого роду четвертування. Його руки вже й так розтягнуті до максимуму й нещасний, який поки що мене не бачить, кличе на допомогу, зовсім не розуміючи, що з ним відбувається.

Повертаю голову й впираюся в Алекса, який мені просто каже:

— Нумо.

— Ти божевільний, Алексє!

— Станеться саме так! — вигукує він. — Мені набридло грати самому! Тепер твоя черга! Я розказав тобі правила, тож ти починаєш грати, чуєш? Зараз!

Тиша. Спокійніше, з жорстокою усмішкою, він додає:

— Як колись, коли були ще малими. Але з вужами покінчено. Ми вже виросли.

— Співчуття...

Це слово шепоче хлопчина. Його обличчя було повернуте до мене, обличчя, вкрите потом, обличчя мученика. Його сповнені страждання очі дивилися благально. Він хоче, щоб я допоміг йому, витягнув його звідси.

— Від... відв'яжіть мене... Я нічого не скажу... Я...

Його руки витягнуті, напружені... і сльоза, там, на щоці...

— Я нікому нічого не скажу! Клянусь! Проявіть співчуття, від... відв'яжіть мене...

І починає плакати, як дитина, як дитина, якою він насправді і є! Йому всього двадцять років, Господи! І він просто голосував, нікому нічого поганого не хотів, а тепер сам намарно страждає, через мене! Через мене!

Нудота підступає до горла. Я кидаюся до дверей. Алекс, злегка зігнутий, повільно розводить руки й буквально хрюкає:

— Нумо. Спробуй-но...

Я перелякано зупиняюся. Однак не думаю підкорятися, кидаю йому просто в обличчя, що не робитиму цього, що не буду кінчати цього нещасного, що нікого не вбиватиму.

— Прекрасно! — сухо відказує Алекс. — Але попереджаю, Етьєне, якщо це маю робити я, то він страждатиме годинами, будь певний!

Я кидаюся до нього, він відштовхує мене без жодних зусиль. Я знову налітаю. Він б'є мене в шию, і я падаю на підлогу. Розтираю потилицю й кривлюся. Нарешті підводжуся, охоплений шалом. Нічого не кажу, не рухаюся, не знаю, що робити! Позаду хлопець знову починає благати про допомогу. Кричу йому, щоб заткнувся.

— Нумо, Етьєне, заткни його! Він твій! Він однаково не вибереться звідси, ти ж знаєш! Або це зроблю я, і він пізнає пекло, мучитиметься годинами, або ж це зробиш ти, і він буде вільний за дві хвилини!

Алексів голос, крики хлопця, головний біль... Це занадто, голова йде обертом, я знепритомнію, якщо нічого не вдію впродовж десяти секунд, я, я, я...

— Нумо, Етьєне! — волає Алекс.

Починаю йти до лебідки. Витріщаюся на хлопця, який, не перестаючи кричати, з невимовним жахом дивиться на мене. Відкриваю рота, щоб йому щось сказати, сам не знаю що, та мені бракує сил вимовити хоч слово. Я беруся за кривошип, відвертаю голову й роблю повний оборот. Я тільки хочу зупинити той звук, оті благання. Але стається навпаки: крики стають удвічі сильнішими, слова перетворюються на якесь нерозбірливе звуконаслідування, і я не можу втриматися, щоб не повернути до нього голову. Руки нещасного так витягнуті, що шкіра стала молочно-білою, навіть у деяких місцях почала розриватися... Від цього жакіття я роблюся хворим, але й далі кручу кривошип. Чую злісний хрускіт, здається, ліва рука не витримала. Завивання жертви, моєї жертви, стають пронизливими, рот відкритий неприродно широко, а його очі, з яких крапають сльози, — дві безодні невимовного страждання.

Курва! Я ж не скорочую його страждання, а навпаки! Змушую його страждати більше, як кат, як нацист, я піддаю його тортурам! Я кидаю кривошип і кричу, що більше не можу, що все, досить, що це пекло, досить з мене, любов'ю небес прошу, досить! Алекс же, руки й далі за спиною, спокійно кидає, але спокій той видається найтяжчим богохульством:

— І ти його отак лишиш? Думаєш, доки ти тут говориш, йому менше болить? Чим довше ти чекаєш, тим йому більше болить, Етьєне! Ти змушуєш його більше страждати!

І його темний погляд шваркає мене блискавкою, яка пронизує мозок і випалює до крихти залишки здорового глузду. Я рвучко хапаюся за кривошип,

зажмурюся й починаю крутити його так швидко, як тільки можу. Один оборот, другий, третій... Я нічого не бачу, але чую страхітливі, нестерпні звуки: того, як рветься тіло, як хрустять кістки, крики більше не належать людській істоті. Кривошип стає повертати все важче, і я налягаю на нього всією своєю вагою. Виття переходить у булькання, щось гаряче й рідке хлюпає на долоні, та я так і не розплющую очей і кручу, кручу... Починаю ридати сам, волаю на все горло, щоб заглушити оті нестерпні звуки... Кривошип зупиняється, я не можу його зрушити ні на сантиметр, але й далі налягаю... і раптом напруга зникає, і я з легкістю прокручую, наче ланцюги вивільнилися. Ніякого виття, ніякого булькання, нічого. Я мав би зрозуміти, що все скінчилося, та я й далі кручу, двома руками, ридючи, із зажмуреними очима. І крізь шаленство, яке затьмарило свідомість, чую, як Алекс м'яко командує:

— Можеш зупинитися.

Я відразу кидаю кривошип і відходжу похитуючись, наче п'яний. Розплющую очі, але не можу поглянути позад себе, в бік лебідки. Я вже не плачу, але починаю хрипіти, переконаний, що на межі інфаркту. Стеля й підлога раптово перемішуються, стають однією безформною масою, і доки всесвіт вимикається, чую задоволений голос Алекса:

— Добре, Етьєне. Тепер ми зможемо грати разом, як раніше... Відтепер нас ніхто не зупинить...

Я нарешті втрачаю свідомість, сподіваючись більше ніколи не отямитися.

* * *

Після того, як розплющую очі, мені потрібно кілька секунд, щоб пригадати, де я і що трапалося. Спогади швидко повертаються, і я рвучко підводжуся, очікуючи побачити усміхненого й насмішкуватого Алекса. Та від психопата немає й сліду. Очі вихоплюють лебідку. Хлопця там теж немає. Я зі страхом наближаюся. Жодної краплини крові. Наче нічого й не було.

Чи мені наснилося?

Змушую себе уважніше оглянути ланцюги й врешті знаходжу одну-дві пурпурових плямки. Ні, таки все було насправді.

Алекс зник. Що він зробив із тілом?

Я майже чую, як його голос промовляє: Та те ж саме, що ми робили з вужами, Етьєне...

На моїх руках — засохла кров. Кров хлопця, яка бризкала на них, коли я крутив кривошипа. Коли я піддавав його тортурам.

Коли я його вбивав.

Бо я вбив людину.

Підлога хитається під ногами.

Я вбив людину.

Усе починає крутитися. Курва! Я не знепритомнію знову! Біжу до дверей і вискакую з гаража. Надворі шалено холодно, та я навіть не думаю застібнути пальто. Прямую до машини. Падаю на сидіння, заводжу, починаю здавати назад і згадую, що не замкнув гаражні двері. Тим гірше! В будь-якому разі в мене вже немає ключа! Виїжджаю на дорогу й жену на повній.

Мені не можна в Друммонвіль. Не в такому стані! Я не зміг би зустрітися ні з батьками, ні зі своїми студентами завтра... Неможливо!

Виїжджаю на трасу в напрямку Монреаля, швидкість часом доходить до ста п'ятдесяти кілометрів на годину, гнаний безумством, каяттям, безвихіддю...

Сто, тисячу разів ці слова б'ють по моїй свідомості, наче нищівна дія бога-месника: я вбив.

Я вбивця.

Нарешті дістаюся до Монреаля. Повільно підіймаюся сходами до квартири, але крок нерівномірний, наче зламався мій внутрішній механізм, спіткнувся щонайменше п'ять разів. Увійшовши, відразу прямую до телефона й набираю номер. Доки слухаю гудки з того кінця дроту, думаю, як говоритиму, щоб не zavити. Але в мене виходить пояснити батькові, що я хворий і не поїду до Друммонвіля сьогодні ввечері, а ні на заняття завтра зранку. Мій голос, мабуть, справді дивно звучить, бо батько насправду починає хвилюватися, питає, чи не краще поїхати до лікарні.

— Ні, ні, обійдеться, — кажу на одному дихання. — Потрібно трохи... трохи відпочити.

— Що в тебе?

— Думаю, що проблеми... проблеми з травленням.

Раптом на мене накочує недоречне бажання сміятися, і я сильно стискаю губи. Проблеми з травленням! Очевидно! Точно! Я в лайні по саму шию, не дивно, що трохи заковтнув! Раптовий напад веселощів стає непереборним, і я кусаю себе за зап'ясток, щоб стриматися.

Коли кладу слухавку, то розумію, що не відчуваю ніг, і валюся на підлогу. На спину, очима впираюся в стелю, не рухаюся.

Я вбивця.

Я падаю. Навіть лежачи на підлозі, я продовжую падати.

* * *

Уночі я не сплю ні секунди. Неможливо спати в падінні. Посеред ночі підводжуся, щоб піти й впасти на ліжко, та нічого не вдієш: я все падаю.

Від падіння мене раптом обдає холодом, і я починаю тремтіти. Вранці в мене гарячка, що навіть власна шкіра стає нестерпною. Не знаю як, та о восьмій у мене виходить зателефонувати в коледж. Поясню, що я хворий і не вийду на роботу. Секретарка каже, що передасть повідомлення, але у її голосі чується осуд: це вже вдруге за короткий проміжок часу я хворію. Як для новачка мені бракує відповідальності... Хай іде до біса! У мене бажання закричати до неї, що я вбив людину. Та від болю в мене розколюється голова, і я кладу слухавку.

Набираю гарячу ванну й ковзаю в неї. На якусь мить відчуваю екстаз. На дуже коротку, і погане самопочуття повертається, тіло важчає й раптом відчуваю, як воно занурюється у воду поза моїм бажанням, неконтрольовано, наче я збираюся втопитися. Таке мені навіть подобається, потім панікую і, нарешті, опановую себе й виходжу з ванни.

Тремтячими руками відкриваю флакон із пігулками... Ковтаю три... Повертаюся в ліжко, під п'ять вовняних ковдр... Не може бути так холодно...

Мені холодно, бо в мене більше немає душі... Вона полишила мене вчора ввечері, в гаражі в Сен-Назері, коли я... коли я...

ВБИВАВ

того юнака, того невинного, того бідного хлопця, який нічого не зробив, який просто виявився там у невідповідний час...

З мене виринається звук, навіть не знаю, чи то було схлипування, чи сміх, а чи хрипіння.

Ні... Ні, мені холодно, бо в мені сидить щось нечестиве, щось нестерпне, і оце щось вистуджує моє тіло, і так і морозитиме мене, доки я його не вичавлю із себе...

Я знаю, як підійти до справи, як позбутися його: підвестися й зателефонувати в поліцію. Єдине рішення, єдині ліки проти раку, який гризе мене. Я так і вчиню. Коли матиму сили, коли розтерзана на крихти душа дасть перепочинок, я так і вчиню.

Години кошмарів, марень... І раптом — телефонний дзвінок... Мій запалений погляд повертається до будильника на столі: шістнадцята двадцять! Уже! Тож у пеклі час минає швидко?

Умикається автовідповідач і я чую голос Луї:

— Я так скоро почну думати, що ти ховаєшся від мене! Що тут сталося, доки я був у Нью-Йорку, ти став адептом йоги? Хіба що зустрів якусь дівчину? Якщо справді так, то чи не міг би ти на п'ять хвилин відірватися від трахання й зателефонувати мені, щоб усе розказати? Чао!

Луї... Ага, чому б ні?... Хіба він не єдина надія, яка в мене лишилася?

Підводжуся, виплутуюся з ковдр. Повітря тисячею зубів вгризається в мене, і я стогну. Я кульгаю до телефона. Пальці так трясуться, що змушений тричі починати набирати номер. Упізнавши мене, Луї непокоїться. Кажу йому, що я захворів.

— Що з тобою?

— Нічого страшного... Послухай, Луї, мені хотілося б поговорити з тобою, коли краще почуватимуся... Скажімо, завтра, чи...

Раптом нова думка прокладає шлях до мого запаленого мозку. Питаю його, чи він працює в п'ятницю після обіду. Ні, тільки ввечері в п'ятницю.

— Чудово, ти... ти поїдеш зі мною в Друмонвіль, гаразд?

Заскочений, він питає чому. Я сідаю, бо відчуваюся виснаженим, і поясню, що маю з ним поговорити про дещо важливе. Гаразд, домовились, але навіщо йти зі мною в коледж? Чому б не зустрітися завтра ввечері?

— Луї, ти друг мені, так чи ні? — кажу на одному видиху. — Я прошу тебе поїхати зі мною в п'ятницю до Друмонвіля! Я все поясню! А тепер я надто... надто хворий, щоб...

Я безсило замовкаю. Луї розгублений, та все ж погоджується.

— Гей... А може краще провідати тебе просто тепер? — пропонує він. — Ти й справді якийсь...

Я дякую, кажу, що заїду за ним у п'ятницю в обід і кладу слухавку.

Коли повертаюся в ліжку, мене знову починає лихоманити. Та я знаю, що тепер оте щось, холодне й крижане, розтане, випарується, зникне.

Щоб поступитися місцем байдужості та смутку.

* * *

Наступної ночі я теж не сплю, переслідуваний тисячею картин останніх днів: Алекс, два чоловіки, вбиті в гаражі, задушена жінка, хлопець, якого я власноруч піддав тортурам... А коли в мене виходить їх відігнати, то спливають картини з майбутнього, що не дають заплющити очі...

О десятій ранку я вже не почуваюся хворим, гарячка минула. Я йду в душ, одягаюся й розумію, що не їв упродовж тридцяти шести годин. Виходжу. Надворі немає й сліду від снігу, але мороз бадьорить і відганяє величезну втому, що вгніздилася в моєму тілі.

У ресторані їм, наче засуджений, що ковтає свій останній обід.

Іду аж до вулиці Розмон. Заходжу в перший бар, який бачу. Відвідувачів мало, в більшості чоловіки за п'ятдесят. Бармен виглядає здивованим, коли бачить мене. Замовляю пиво.

Бармен намагається перекинутися парочку слів. Каже, що зима настала рано, що на завтра обіцяють сніговий шторм на цілий день, що лижний сезон має бути хорошим... Я дивлюся на нього й не кажу ні слова.

Випиваю шість кухлів пива після обіду і сиджу в барі, не говорю й нічого не роблю.

Вечеряти йду в МакДональдз, а потім заходжу в інший бар, більш просунутий, відвідувачі якого переважно мого віку. Сідаю біля стійки й за годину випиваю ще три пива.

До мене озивається дівчина, нічого так, зовсім не крокодил, потроху клеїть мене. Я п'яний, тому врешті шепочу до неї, обіймаючи за талію:

— Я вбивця, знаєш, будь обережнішою...

Вона сміється, я мавпую її. Сидимо й плещемо язиками. Я голублю її з такою зухвалістю, якої ще не помічав за собою, а вона дозволяє. Близько двадцять першої години, перезбуджена, вона шепоче, що більше не може й хоче, щоб ми пішли до неї негайно.

У її квартирі ми, не гаючи часу, роздягаємося й за дві хвилини — я вже на ній, входжу в неї, хоча сам майже втрачаю глузд від втоми. Вона стогне, кричить, пестить свої груди, коротше, грає, як належить. Власне, від усього цього я мав би втратити розум від бажання, але не відчуваю ні найменшого сексуального потягу. Хоча ні, я хочу її трахнути, хочу зробити щось справжнє, нормальне й здорове, перш ніж... перш ніж...

— Тобі подобається? — питає вона між двома стогонами.

— А тобі, тобі подобається?

Вона воркує «так, так», погладжуючи округлості свого тіла.

— Тобі подобається, коли тебе трахає вбивця?

Їй весело, але не мені. Я беру обома руками її таз, злегка підіймаю, не зупиняючи рух туди-сюди.

— Тобі подобається, як тебе накачує прутень головоріза?

Їй уже не так весело, навіть просить зупинитися, непевно поглядаючи на мене. Та я нахиляюсь зовсім близько до її обличчя й шепчу:

— Тобі подобається, кажи: так чи ні?

Ні, їй зовсім не подобається, і вона навіть каже, що все, досить. Та я тільки подвою натиск, мої рухи стають жорсткими:

— Знаєш, що таке когось убити?

— Досить, я тобі сказала...

— Ти знаєш, що це таке?

— Досить!

Вона грубо відштовхує мене. Відразу підводиться, ховає тіло під блузку й тихо схлипує, розгублена. Я — на ліжку, трую обличчя, відчуваючи відразу. Потім підводжуся, одягаюсь і, в той час, як дівчина обзиває мене хворим на всю голову, виходжу, не сказавши й слова.

Надворі я швидко прямую додому, засунувши руки в кишені. Це точно мій останній секс на двадцять майбутніх років. Неперевершено!

Я глузливо сміюся, глузування виходить холоднішим від чорноти цієї ночі без жодної зірки.

Я такий утомлений, що бажання влягтися прямо тут на тротуарі видається найприйнятнішим із рішень. Коли, нарешті, дістаюся свого дому, на щоках уже утворилася крижана кірка. Мабуть, я плакав, не помічаючи цього.

У мене вистачає сил тільки скинути пальто, і я падаю на ліжку, заснувши ще до того, як торкнувся матраца.

* * *

Ми з Алексом, ще діти, стоїмо перед великим пласким каменем. На ньому — мій велосипед догори колесами, і по зірочках стікає кров. Її надто багато, щоб то була кров вужа чи навіть жаб'яча або хом'яка.

Далеко серед дерев біжить хлопчик, втікає, кричить від болю. А я в паніці кличу його:

— Еріку, Еріку, повернись!

Ерік? Я не пам'ятаю ніякого Еріка...

Раптом, не припиняючи лементувати, силует стає розмитим, а тоді розвіюється, як туман за вітром, а дерева починають якось незвично хитатися. Позад мене чути шепіт Алекса:

— Він скаже своїм батькам... і нашим також.

Я обертаюся до нього. Алекс віддаляється в напрямку дерев, але його ноги не рухаються, наче він пливе. Його важкий погляд спочатку свердлить мене, а потім стає менш пильним, розфокусованим. Щось підказує, що я маю подивитися позад себе, на плоский камінь, а найперше — на дерева, на край маленької галявини. Та я не обертаюся.

— Гру закінчено, Етьєне, — каже Алекс, не ворушаючи губами. — В будь-якому разі я незабаром переїжджаю до Сен-Ожена.

Довкілля змінюється, стає прозорішим, тьмянішає, наче час його швидко поглинає.

— Може ми ще колись зустрінемося...

Його палець лягає на його лоб, потім на мій... палець, якого я вже не відчуваю... Він посміхається мені своїми покрученими зубами.

— Та нам було весело разом, еге ж?

— Маєш рацію. Воно було того варте.

У ту саму мить, коли я це кажу, з-за великого куща з'являється чоловік. Це мій батько, надзвичайно реальний у цьому чорно-білому оточенні. Він сердито дивиться на мене й кидає:

— Он де ти! Що ти...

Раптом він щось помічає позаду мене, десь біля плоского каменя, біля дерев, і приголомшено замовкає. Ніч спадає відразу, наче рука велета закрила сонце, розчавила його.

— Господи, — шепоче батько.

Я, своєю чергою, повертаю голову, щоб подивитися, щоб побачити, але прокидаюся раніше.

Уже давно день. Лежачи на спині, розглядаю стелю. Тож сьогодні. Сьогодні я зроблю те, що мав би зробити із самого початку. Просто тепер для мене вже запізно.

Немає ніякого бажання ні говорити, ні кричати, нічого. Всередині — легкий смуток, наче ухвалене рішення подарувало легкість.

Звільнення.

Дзеленчить телефон, я не відповідаю. На автовідповідачі я впізнаю голос секретарки коледжу, яка холодно зауважує, що сьогодні вранці я не з'явився і тридцять студентів марно чекали і що дирекція воліла б знати, що відбувається. Звісно, я навіть не думаю перетелефонувати.

Підводжуся. Риюся в шафі, куди складаю всі старі речі, й нарешті знаходжу маленький плеєр, яким користувався в університетські роки. Вставляю нові батарейки, перевіряю, чи працює. Все — ОК.

Десята двадцять.

* * *

Луї сів у машину тільки за п'ять хвилин до дванадцятої й дивиться на мене так, наче щось трапилося.

— Курва, ти справді не у гуморі... Впевнений, що тобі краще?

Я йому усміхаюся, запевняю, що так, і ми їдемо. Він питає про мету цієї поїздки, я кажу, що про все довідається, коли приїдемо. Він веселиться, врешті вирішивши розважитися:

— Наче мужик, що хоче зробити сюрприз своїй подружці. Ми вже стали подружжям, мій Етьєне?

Я зміг посміхнутися.

Хмари ще ніколи не нависали так низько над двадцятою трасою, чорні й важкі, наче день уже хилився до вечора.

Луї пригадує, що я мав викладати зранку. Пояснюю, що взяв вихідний, щоб поговорити з ним.

— Ого! Мабуть, щось справді серйозне!

Він знову посміхається. Та я відчуваю, що він заінтригований.

Дорогою він розказує про свою поїздку до Нью-Йорка. Я слухаю, але не дуже чую, відчуваю, як гойдаюся на хвилях посередині власного рішення, яке живе в мені, відколи я прокинувся. Хвилин за сорок, тому що я відповідаю односкладово і з відсутнім виглядом, Луї нарешті зітхає:

— Ти мене зовсім не слухаєш!

— Так і є.

Не хочу йому брехати. Ніякої брехні, ніяких втеч, ніякого лицемірства. Досить.

Луї насуплює брови, нарешті розуміючи, що ця зустріч не буде аж такою розважальною.

— Етьєне, що відбувається?

Минаємо з'їзд на Сен-Валер'єн. Прошу його ще трішки потерпіти. Питає, чи це все серйозно, кажу, що так. Він наполягає, а я тільки повторюю, щоб потерпів.

— Чорт! Етьєне, я тебе ніколи таким не бачив! Розумієш це?

— За десять хвилин, Луї, навіть швидше.

Зависає тиша, чути тільки радіо, що тихенько грає. Краєм ока бачу, як мій друг, надутий і стривожений, трясє головою. Луї — мій найбільший, мій найкращий друг... Який шок, яке розчарування чекає на нього...

Нарешті, звертаю на з'їзд до Сен-Назера. Мій пасажир здивовано питає, якого біса ми там забули. Нічого не відповідаю, але моя рішучість стає міцнішою, гострішою. Коли на світлофорі, що блимає, звертаю на пустельну дорогу, Луї раптово хапає кермо, і я змушений зупинитися.

— Досить, Етьєне, є межа! Скажи, що відбувається!

Я повертаюся до нього.

— З усіх прохань, з якими я до тебе звертався відколи ми знайомі, це — найважливіше. Благаю, потерпи ще дві хвилини. Можеш це зробити для мене?

Моя поведінка, мабуть, доволі рішуча, тому що він відпускає кермо й навіть вражено відхиляє голову.

Їдемо далі. За дві хвилини заїжджаю на подвір'я гаража. Луї не каже нічого. Я виходжу з машини, і мій друг слідує за мною, заінтриговано розглядаючи всі ті автомобільні скелети довкола.

Дме сильний крижаний вітер, він наскрізь продуває моє пальто й вгризається в тіло. Я прямую до гаражних дверей. Вони так і стоять незамкнені. Отже, від вівторка тут нікого не було. В середині світло так і горить. Роблю кілька кроків і зупиняюся посеред приміщення. Чую, як Луї йде за мною й зупиняється. Він каже:

— Нікого, наче...

Я заплющую очі. Не повертаюся до нього. Не тепер. Наче відтягую якомога далі цю мить, мить неповернення.

— Що ми тут робимо, Етьєне?

Він вибухне гнівом із секунди на секунду. Тож я розплющую очі й обертаюся, зітхаючи. Він стоїть за три метри, дивиться на мене роздратовано й стурбовано водночас.

Я розтуляю рота і все йому розповідаю. Із самого початку. Нічого не приховуючи, нічого не пом'якшуючи, не намагаючись применшити свої дії чи відповідальність. Просто викладаю факти з таким спокоєм, на який навіть не думав, що здатний.

Спочатку він попросив не дуркувати. Потім були подив, заперечення і повільно, дуже повільно прийшов страх. Він намагався мене кілька разів зупинити, кидаючи: «Так, закінчуй мене дражнити!» чи «Що за жарти!», та я раз розсердився й крикнув:

— Дай закінчити, сука!

З цієї миті він нічого не казав. До мене відразу повернувся спокій, і я закінчив свою розповідь.

За п'ятнадцять хвилин я нарешті замовкаю. Трішки згорблений, він пильно дивиться на мене, його обличчя таке збентежене, що в мене прокидається співчуття. З усіх почуттів, які товчуться на ньому, гнів на якусь мить бере гору, і він, вказуючи на мене тремтячим пальцем, шепоче справді загрозливо:

— Етьєне, якщо все це тільки розіграш, припини відразу, бо інакше голову відірву!

— Клянусь, це — правда. Усе правда. Клянусь батьками, нашою дружбою... усією любов'ю, яку я відчував до Манон.

Відчуваю, як усе в ньому рушиться. Він хитається, і я бачу, як він щось шукає тужливим поглядом, напевне, стілець, щоб сісти. Нічого не побачивши, він починає крокувати, спочатку повільно, потім усе швидше й швидше, майже крутиться довкола себе, безупинно одягаючи на носа свої круглі окуляри. Знову думаю, що не хотів так калічити його життя, так дошкуляти його переконанням.

Нарешті він зупиняється. Помічаю, що він, свідомо чи ні, тримається від мене на відстані. Не дивлячись на мене (думаю, він ніколи більше не гляне на мене), він промовляє важко, наче мовою, що погано володіє.

— Етьєне, ти... ти ось щойно сказав, що ти... що ти когось убив, що... Чорт! Як ти... що ти...

Він видає найпатетичніше, найсумніше кепкування з тих, що мені доводилось чути. Знімає окуляри й невміло їх протирає:

— Дідько! Не можу повірити! Ніяк... Мене тут немає, неможливо, ніяк...

Він замовкає, неспромога продовжувати, бо дійшов межі. Вперше я виправдовуюся:

— У мене не було вибору, я тобі пояснював, чому! Я не міг...

Я теж не закінчую. І як тут продовжувати? Ми дійшли до тієї точки, де слова вже не мають жодного сенсу, стають мало значущими. Руїна все поглинає. Однак я мушу дійти до кінця. Я глибоко вдихаю й намагаюся вести далі:

— Якби я все розповів тобі учора увечері в Монреалі, ти б нізачо не поїхав би сюди зі мною. Але ти повинен був приїхати, тому що я хочу... хочу, щоб

ти побачив його, Луї, щоб почув усе від нього, але так, щоб він про це не знав!

Нарешті він дивиться на мене. Розгублений, наляканий, та він усе ж дивиться! Це для мене — як ковток надії:

— Якщо взяти його відразу, він заперечуватиме власну вину, казатиме, що я мав свободу вирішувати, як і він, але це брехня! І ти маєш упевнитися в цьому! Для цього ти... ти сховаєшся десь тут у гаражі, а я розговорю його! Він думатиме, що ми тільки вдвох і не звертатиме уваги на те, що казатиме! Я зроблю так, щоб він заговорив! А ти будеш моїм свідком, розумієш? Ти побачиш, що монстр — він! Побачиш, що він маніпулював мною! Знаю, це не знімає з мене провини за мої дії, але...

Проводжу долонею по волоссю й закінчую пошепки:

— ...може, це мені хоч трохи допоможе в суді...

Луї мовчки дивиться на мене, наче на щось таке, чого не розуміє, на якусь незрозумілу аномалію. Я ж не впізнаю свого друга... та чи він ще друг мені? Роблю крок до нього:

— Ти сховаєшся, а я зроблю так, щоб він заговорив!

— Не може бути й мови, щоб я так зробив! — кидає він, відступаючи.

Цей жест мене глибоко ранить, і крихка надія, що з'явилася, небезпечно витончилася.

— Я не можу так зробити! Ти кажеш мені, що... що замішаний у чотирьох вбивствах, що ти навіть сам... (він недовіжливо кривиться) вчинив одне з них, і ти хочеш... ти хочеш, щоб...

Він робить різкий жест рукою, починає безцільно ходити.

— Я не можу! Чорт! Мене навіть не має бути тут! Я флік, ти добре знаєш, що я маю зробити!

— Просто доправити мене у відділок, знаю! Ти вчинив би так будь із ким іншим. Проте в цьому особливому випадку, Луї, ти слідуватимеш звичній процедурі? Навіть зі мною?

Він перестає ходити, і наші очі на деякий час зустрічаються. Величезне, непомірне розчарування в його погляді, dokonує мене.

— Саме в цьому й проблема, — шепоче він. — Це хто такий, ти? Я вже не знаю.

Усе гірше, ніж я думав. А це тільки початок. Бо далі будуть слідчі, а ще, а ще батьки... Як мені пережити все, Господи? Якщо мене знищує розчарування в погляді Луї, то як подіє на мене безнадія в очах тата й мами? Мені раптом хочеться впасти на землю й ніколи більше не ворухитися.

Луї жакливо зітхає. Він дивиться довкола, і його погляд падає на лебідку з двома ланцюгами. Він миттєво блідне.

— Це за допомогою цього ти... ти...?

Він не промовляє фразу до кінця. Я не наважуюся відповісти.

Іти. Йти до кінця.

— Так.

Він якусь мить заворожено дивиться на знаряддя.

— А тіла? — питає він, не відводячи погляд від лебідки.

Він уже адекватніший, спокійніший, хоча я відчуваю його глибоку стривоженість. Поясню, що я не знаю: Алекс пояснив, що зробив із ними те саме, що робив із вужами після тортур над ними, але я нічого з того не пам'ятаю...

Мовчання. Луї так шалено чеше лоба, що аж шкіру здирає. Дивлюся на годинник, три по тринадцятій. Зостається мало часу, щоб переконати Луї. Роблю крок до нього й зупиняюся: йому може не сподобатися.

— Послухай, Луї, маю вже от-от їхати за ним, якщо... якщо ти погоджуєшся... допомогти мені.

Він мовчить, погляд прикутий до підлоги. Я здогадуюся про непередавану дилему, що розриває його. Та його мовчання більш примирливе від його попередніх протестів і спонукає мене наполягати.

— Дивись, там у стелі є лаз. Ти міг би сховатися там і...

Я витягаю маленький магнітофончик з-під пальта й простягаю йому.

— Ти міг би записати розмову... Це може... це може мені допомогти, а ще — бути доказом проти нього.

Він дивиться на магнітофон. Цього разу я наважуюся підійти до нього. Жодної реакції.

— Луї, будь ласка, зроби це заради мене. Заради тої дружби, яка в нас була... Заради...

Хочу сказати: «Заради нашої теперішньої дружби», але не наважуюся.

Луї завмирає в цій позі, голова нахилена, зовсім нерухомий, досить довго, що вже себе питаю, чи він часом не втратив свідомість навіstantки, та ось чую, як він неохоче шепоче:

— Як мені вибратися туди нагору?

Цього разу не можу не покласти руку йому на плече, хоча хочеться кинутися йому в ноги й виплакати всі свої сльози. Ламким голосом задовольняюся

простим «дякую». Нарешті, він підводить очі. Можу заприсягтися, він такий же нещасний, як і я.

— Певною мірою, думаю, я роблю це, бо... бо я поки що не вірю...

Я киваю. Він додає:

— І якщо це тобі хоч якось допоможе, тоді... хай буде.

Коли це каже, швидкий вогник виникає в його погляді, вогник, що належить тому Луї, якого я знаю, моему давнішньому другові. Вогник миттєвий, швидкоплинний, та він зігріває моє серце. Я намагаюсь усміхнутися та думаю, що вийшла якась гримаса.

Ми знаходимо драбину. Я вилажу й без проблем відкриваю люк. За ним — старе порожнє пильне горище з пів метра заввишки слабо освітлене маленьким віконцем. Я злізаю й поясню Луї, що йому треба тільки лягти й чекати, залишивши люк напіввідчиненим. Простягаю йому магнітофон, на якого він скептично дивиться.

— Не думаю, що це може бути доказом у суді, Етьєне.

Це вперше, що він вимовляє моє ім'я звідтоді, як я усе йому розповів. У мене знову прокидається маленька надія.

— Можна хоча б спробувати...

Він зітхає й бере магнітофон.

— Ти записуєш нашу розмову, а коли вирішиш, що досить, то затримуєш його... Тобто ти... ти нас затримуєш.

— Затримати вас чим? Я в цивільному, у мене немає зброї проти твого Алекса! Ні, я не затримуватиму вас, дуже ризиковано. Коли він викладе все... все, що ти хочеш із нього витягти, ти кажеш йому, що більше не хочеш його бачити, чи я знаю; в будь-якому разі робиш так, щоб він пішов. Після цього ми вдвох телефонуємо в поліцію Друмонвіля... Вони приїдуть тебе затримувати...

Він усе це проказує нерівним, тьмяним голосом. На хвилю замовкає, а тоді додає серйозним тоном:

— І з того моменту все покотиться, Етьєне. Усе покотиться дуже швидко, попереджаю.

Я мовчу.

Він підіймається драбиною, дуже повільно і забирається на горище. На мить зникає, а тоді в отворі з'являється його обличчя.

— Не суди мене занадто суворо, Луї, — раптом патетично кажу я. — Зачекай, доки побачиш його, почувеш, зачекай, доки побачиш, який то монстр... Може, після цього ти краще зрозумієш.

Він нічого не відповідає, та мені видається, що він злегка кивнув. І його обличчя ховається.

Я ставлю драбину на місце. Коли виходжу, ще раз кидаю погляд на горище, сподіваючись наостанок побачити Луї, та лаз майже повністю закритий, видно тільки маленьку щілину. Уявляю свого друга, який лежить на спині, один на тому горищі, розчавлений темрявою, й намагається зрозуміти... і швидко виходжу.

Надворі не так холодно, як перед цим, але хмари ще чорніші. В машині зазначаю, що вже тринадцята десять. За кілька хвилин Алекс вийде на трасу в напрямку на Монреаль. Тож маю проїхати Сен-Ожен, вийти на наступному з'їзді й повернутися по власних слідах.

За п'ять хвилин я вже на трасі. У мене велике бажання їхати якнайшвидше, але буде великою дурістю і ще й смішно, якщо мене тепер зупинить поліція... за перевищення швидкості.

За три хвилини минаю з'їзд на Сен-Ожен. Швидко дивлюся наліво, на протилежну смугу й упізнаю Алекса, який уже стоїть на своєму посту на обочині. Його палець не стирчить.

У той час, як наближається наступний з'їзд, раптом кажу собі, що я міг би втекти, доїхати до американського кордону й ніколи сюди не повернутися...

...і все забути? Друзів, батьків? Розпочати з нуля? Жити ховаючись, у постійному страху, що мене заарештують? Від самої цієї думки на мене навалюється величезна втома, і я звертаю на з'їзд.

Машина їде у зворотному напрямку, аж доки не показується з'їзд на Сен-Ожен, і нерухомий Алекс, закривши руки в кишені свого червоного анорака.

Зупиняюся й дивлюся в дзеркало, як він підходить.

І знову цей легкий і заспокійливий смуток, ця обнадійлива рішучість... а ще якась нервозність. Грати доведеться на грані фолу.

Він сідає, поправляє на голові шапочку, задоволено зітхаючи.

— Таке враження, що буде справжня буря!

Я мовчу. Врешті він дивиться на мене й усміхається. Як у перший день, коли я його підвозив. День, який я проклинатиму до кінця свого зруйнованого життя.

— Ти не здивований, що я тут? — питаю нарешті.

Його усмішка стає лукавішою, а погляд похмурішим.

— Ні. Ти тепер не можеш повідомити фліків. Ти пов'язаний так, як і я.

Його губи розмикаються, і брекети зблискують.

— Ти теж грав...

Я киваю й виїжджаю на трасу. Все відбувається занадто швидко, як для мене. Потрібно продемонструвати деяку нервозність. З цим проблем бути не повинно.

— Я взяв тебе, бо нам треба поговорити, Алексе.

— Очевидно! З тобою завжди потрібно говорити! Говорити, говорити, говорити!

Я не реагую, сподіваючись, що він сам продовжить. Що він і робить тихим і нестерпно солоденьким голосом:

— Нумо, говори зі мною... Розкажи, що ти відчув, коли вбив того хлопця... Зізнайся, що ти не відразу відчував, а радше задоволення...

На мене навалюється нудота. Я сильно стискаю кермо, заскочений непереборним бажанням кричати, а то й відчинити дверцята й виштовхнути його геть, сподіваючись, що якась вантажівка проїде йому по спині й переламає всі кісточки до одної... та після того, як два-три рази глибоко вдихнув, у мене виходить сказати рівним голосом:

— Не хочу говорити в машині. В гаражі.

Кутиком ока помічаю його подив.

— Ти запрошуєш мене в гараж, ти?

— Я хочу все зрозуміти, Алексе, хочу все пригадати, дійти до кінця... І думаю, що найкраще місце для цього — гараж. Чи я помиляюся?

Повертаю до нього голову. На його обличчі — вираз безмежної гордості, як у тренера, який, нарешті, бачить поступ свого підопічного, і він стримано відповідає:

— Ні, не помиляєшся...

Ми якийсь час мовчимо. Відчуваю, як шалено б'ється серце, і, щоб мати природний вигляд, питаю:

— Якщо ти з-за цього спізнишся на роботу, ми можемо побачитися пізніше й...

Замовкаю, обзиваючи себе дурнем. Я багато поставив на карту й можу все втратити, але заспокоююся, коли чую, як Алекс каже:

— Я тобі якось казав: магазин належить моєму дядькові, тож можу дозволити собі спізнитися. До того ж...

У його голосі чується змовницька нотка:

— ...це вже буде не вперше.

Знову замовкаємо, і я з полегкістю бачу з'їзд на Сен-Назер.

Коли заїжджаю на подвір'я, то довго глушу двигун, щоб Луї всередині напевне почув. Виходжу й прямую до будинку. Все роблю дещо награно, як поганий актор, що силиться згадати свої походеньки. Дорогою на повній швидкості пролітає машина, та я навіть голову не повертаю у її бік. Тепер уже немає різниці, чи привернемо ми увагу, чи ні. Коли відчиняю двері, Алекс, стоячи за мною, кидає:

— Ти не замкнув двері останнього разу? Не надто обачно!

Він каже це розслаблено, насмішкувато. В мене ж враження, що стукіт мого серця чутно по всіх околицях, аж до нетрів того лісу, що за гаражем.

Заходимо в приміщення. Я швидко дивлюся на стелю. Лаз дещо відкритий. Уявляю Луї, що дивиться згори й умикає магнітофон. Зупиняюся й повертаюся. Алекс іде, проходить повз мене, роззирається довкола, як щасливий власник, що повернувся додому.

— А що з тілом того хлопця, Алексе? — раптово питаю.

— Що й з іншими, — відсторонено відповідає, не зупиняючись й тримаючи руки в кишенях. — Що було і з вузами.

Він наближається до лебідки, розглядає її кілька секунд задоволено. Нудота мені підпирає горло.

Чую якийсь шум, що долинає згори, й підводжу голову. Щілина лазу стає трохи ширшою й звідти визирає обличчя Луї. Я панікую і показую йому сховатися. Луї наче сумнівається з дивним виразом обличчя, наче не розуміє. Нарешті лок повертається в первинне положення.

Алекс, який повернувся до мене спиною, нічого не помітив. Годі! Нічого гаяти час!

— Маємо поговорити.

Алекс зупиняється, повертається. Він розстібає пальто, знімає шапочку й кладе до кишені, безтурботний:

— Так ми тут для чого?

Швидко витираю губи, нервово обдумуючи, як почати. Нарешті кажу дещо напруженим голосом:

— Усе це розвивалося занадто швидко! Я опинився в низці подій, які не міг контролювати! Я робив речі, що ніколи не зробив би за звичних обставин! Для початку я приводжу тебе сюди, ти вбиваєш двох чоловіків, а я навіть не здогадуюся! Потім ми повертаємося, щоб з'ясувати стосунки, і ти вбиваєш без мого відома третю людину! Жінку! Врешті, ти мене заганяєш у таку... таку жакливу ситуацію, ти маніпулюєш мною так... по-диявольськи, що я змушений був... (я ковтаю слину) своєю чергою вбити людину! Це занадто, Алексе, занадто!

Розумію, що цей маленький виступ дещо гротескний і йому бракує природності. Що ж до Алекса як такого, то він, тримаючи руки в кишенях, має приголомшений вигляд. Тим гірше для нього, варто далі йти цим шляхом:

— Саме так усе й було, еге ж, Алексе?

Він насмішкувато стинає плечима:

— Якщо грубо підсумувати, то так...

Всередині я кричу від щастя: незважаючи на доданий ним нюанс, він щойно визнав свою причетність!

— Але ти намагаєшся заспокоїти власну совість. Отой хлопець, увечері вівторка, саме ти напав на нього! І ти попросив мене про допомогу! Врешті-решт, те, чого ти хотів — знову почати грати зі мною, хіба ні? Ти...

— Годі! — зупиняю його роздратовано. — Я не хотів грати, як ти кажеш, я ніколи не хотів грати! Я запаникував і вчинив глупство — все! Так, це моя помилка, правда, і я не заперечую свою відповідальність, я готовий до наслідків!

Я натискаю на останніх словах, щоб на записі, який робить Луї, їх точно було чути, але мій голос, мабуть, був занадто гучним, бо Алекс дивиться на мене, наче я з глузду з'їхав. Тож я стишую голос і гарячково веду далі:

— Але визнай, що все, що сталося, — твоя провина! Саме ти затагнув мене у цей кошмар! Я був слабаком і боягузом, правда, але у всьому, що сталося, винний ти! Ти вбив трьох людей, і ти мене теж штовхнув на вбивство! Визнай!

Я свідомий того, який я смішний; там, нагорі, Луї має бути розчарований моєю поведінкою. Але я надто знервований, щоб вдаватися в нюанси, думати про тонкощі, і я суко! Я не поліціант, я роблю все, що можу! Алекс витріщає очі, цього разу повністю спантеличений. Він розводить руки долоні доверху й відказує:

— Що з тобою, що ти так захищаєшся? Таке враження, що... що... Ти хочеш переконати себе? Чи переконати мене? Чи...

І тут я відчуваю, що в нього в голові щось блиснуло. Він примружує очі й добирається до найглибших закутків моєї душі своїм племенистим поглядом. Я замовкаю, скам'янілий від страху. Так і є, я все зіпсував! Алекс починає недовірливо оглядатися довкола, а тоді раптово йде до туалету й грубо відчиняє двері. Він швидко обходить гараж, зазирає у всі закапелки, за старі напіврозібрані машини. Я не наважуюся навіть ворухнутися, майже не дихаю. Що станеться, якщо він знайде Луї?

Зупинившись посеред приміщення, він знову оглядається, незадоволений пошуками, і раптом зводить очі догори. Бачить прочинений лаз. Я вже зовсім не дихаю. Луї має пильнувати, має бути готовим до нападу...

Нарешті Алекс дивиться на мене. Пекуча ненависть, помножена на нерозуміння й непідкріплене розчарування, спотворює його раптово зблідле обличчя. І доки

я готуюся захищатися, він розвертається, біжить до виходу й вискакує надвір. Через відчинені двері бачу, як він біжить до траси.

Тоді мої легені починають рухатися й ламким голосом я кричу до Луї, щоб він спускався, бо Алекс утік. Проказуючи так, іду за драбиною й підставляю її до лазу. Впродовж довгих секунд нічого не відбувається, наче Луї випарувався, і я, занепокоєний, кличу його вдруге. Нарешті люк відкривається, вигулькують ноги мого друга, і він, дуже повільно спускаючись, з'являється переді мною. Він дезорієнтований, наче боксер після нокауту, зігнутий уперед, руки на колінах, окуляри навскоси. Він дивиться в землю й глибоко дихає.

— Ти ж усе чув, Луї? Ти бачив його і все записав, правда?.. Правда?..

Він підводить голову й поправляє окуляри. Погляд розгублений, сповнений співчуття і жаху водночас.

— Так, шепоче він. — Я все бачив. Я все чув...

Я сумно, але з полегшенням, зітхаю. Тепер у нього є доказ, що все — правда, доказ, що Алекс — монстр, але ще й доказ, що я насправді вбив людину. Й усе це його бентежить, так раниць, що він уже не знає, як до мене ставитися: як до жертви... чи як до злочинця.

А я сам як до себе ставлюся? Можливо, і так, і так...

— Луї, ти... то допоможеш мені?

Його обличчя стає серйозним. Він повністю випростовується. В його погляді й надалі бачу оцю суміш співчуття й гидливості.

— Я зроблю все, що зможу, Етьєне, присягаюсь.

Коли я відвертаюся, щоб глибоко зітхнути, мій друг іде до столу. Бо ми на наступному етапі: він телефонуватиме в поліцію. Попереджаю, що телефон може бути вимкненим. Він бере слухавку, робить знак, що все працює, й починає набирати номер. Зупиняється і дивиться на мене так, наче йому соромно.

— Думаю... буде краще, якщо ти вийдеш, доки я телефонуватиму...

Йому незручно готувати моє затримання в моїй присутності. Така увага мене особливо торкає: хіба це не доказ, що він зберіг хоч крихітку дружнього ставлення до мене? І якщо просить мене вийти, то знає, що я не тікатиму. Незважаючи ні на що, він мені довіряє. Привезти сюди Луї — було справді найкращим рішенням.

Я виходжу з гаража й зачиняю за собою двері. Здіймається вітер і змушує застібнути пальто. Я підводжу обличчя до чорної хмари й підставляю вітру, наче він може очистити мене від бруду, що налипнув за останні тижні.

Я відчуваюся спустошеним, як майже ніколи раніше, ні краплі сил. Тепер, коли зробив те, що мав зробити, весь адреналін зник, залишивши після себе

величезну порожнечу. Тож іду до машини й падаю на сидіння, задоволено зітхаючи.

Трохи відпочину... Мені потрібно... бо незабаром почнеться справжня хресна дорога... Але я хоча б пройду її з чистим сумлінням...

Заплющую очі. Почуваюся добре, сидючи отак... поступово сповзаю в такий приемний і такий уразливий стан на межі між сном і явом. Відчуваю себе деінде, безтілесним, повністю усвідомлюючи сидіння, машину, оту сутність, що проходить поряд із дверцятами...

Я аж підстрибую, розплющую очі й дивлюся назовні. Нікого немає. Все спокійно, двері гаража відчинені, автомобільні остови слухняні.

Занурююся глибше в сидіння, спонукаю себе до спокою. Вже нічого не може статися, тепер усе позаду.

Дивлюся на годинник: чотирнадцята година. Пізніше, ніж я думав. А що там робить Луї? Розвертаюся до гаража, дивлюся на відчинені двері...

Хіба я їх не зачиняв, коли виходив?

О, Господи...

Вискакую з машини, біжу до гаража, майже зриваю двері, вбігаю... всередині себе вже знаю, що запізнився, що божевілья, безумство, доля сильніші від мене, що мої зусилля...

Алекс стоїть, тримаючи в руках шматок старого заліза... іржавий брызковик від велосипеда... з гострими кінцями й увесь червоний від крові... і розпростертий на підлозі Луї, Луї з пошматованим обличчям, таким пошматованим, що я його не впізнаю, Луї, який плаває у власній крові, Луї мертвий, бо це сталося знову, і знову, і знову!...

Хтось кричить, це я. Хтось задкує, і це я. Хтось трясє руками, як божевільна лялька, і це теж я! Здається, чую, як Алекс кричить:

— Як ти міг подумати, що я поведуся на таку тупу брехню! Ти ж знаєш мене набагато краще, Етьєне!

Досить, я більше не можу, я більше не хочу, досить смертей, крові, божевілья, надвір, швидко, але кров, на землі, в небі, швидше до машини, кров на капоті, сісти, на кермі також кров, знову кров, скрізь, я втоплюся і помру в усій цій крові, заводжу, але не чую двигуна, я занадто кричу, їхати, швидко, здати назад, кров у дзеркалі заднього огляду, на вулиці, на полі, куди сягає око, все ще здаю назад, і кричу, кричу, і, і, і удар, машина підстрибує, удар в обличчя, кров, смерть, трупи...

... і морок.

* * *

У темряві чутно якийсь гомін. Він наближається і стає зрозумілим. Голос. Хлопця. Мертвого хлопця. Хлопця, якого я вбив.

Мене не обходить, що ви овоесамосое...

...овоесамосое...

Голос змінюється. Хтось інший.

Ей... Прокидайся!... Ей!...

Розплющую очі. Голова розколюється. Я так і сиджу за кермом. Дверцята відчинені, і чоловік років п'ятдесяти в картузі з коричневими вусами нахилився до мене; заспокоюється, коли розуміє, що я живий. Надворі падає сніг. Густий щільний сніг. Ніч уже теж вистромила носа. Здивований, розумію, що вже шістнадцята година. Господи! Я провалявся непритомний у машині дві години!

— Тут і десяток машин не проїздить за день! — каже чоловік. — Не найкраще місце для аварії!

Швидко розумію, що сталося: я занадто швидко здавав назад, і заднє праве колесо провалилося в канаву. Дисбаланс штовхнув мене обличчям на кермо. У мене кров на пальто, на обличчі. Кривлюся від болю, коли торкаюся місця на лобі. Сподіваюсь, що рана не надто глибока...

Нарешті бачу гараж із того боку дороги.

Луї... Мій бідний Луї...

— То що з тобою трапилось?

Дезорієнтований, я дивлюся на чоловіка. І мені здається, що він радше інопланетянин.

— Якщо ти збирався в гараж до Ляфонда, то не варто. Уяви, його вбили кілька тижнів тому й потім...

— Відчепіться.

— Га?

Я кричу йому, щоб ішов геть і, напівнажаханий і напіврозгніваний, він іде геть, бурмочучи якісь незрозумілі прокляття. Тридцять секунд — і його пікап уже далеко.

Я врешті виходжу з машини. Здається, що там попереду гараж чекає на мене. Остови машин вже вкрито тонким білим шаром.

Мені не хочеться туди повертатися, але я мушу. Для Луї. Для мого друга. Хоча я добре знаю, що побачу.

Сльози підступають до горла. Змушую себе проковтнути їх і переходжу дорогу.

Як я і думав, гараж порожній. Ні сліду боротьби. Ні сліду Луї. Очевидно. Очевидно!

— Та що ж ти зробив із тілами! — вигукую я, стискаючи кулаки.

А тоді бачу на долівці окуляри Луї. Розбиті.

Сідаю на землю, розкинувши ноги, руки — між стегнами, плачу. Думав, уже ніколи не зможу плакати, та, здається, запаси сліз — така сама невичерпна цистерна, як і людські страждання.

Луї, який довірився мені... Луї, який хотів мені допомогти... Луї, який помер через мене... Ще один...

Раптом я серйозно замислююся, щоб убити себе. Таке рішення видається мені найкращим з усіх. Одразу ж згадую про батьків і відкидаю цю думку.

Підводжуся, йду до столу. Хочу зателефонувати в поліцію, але зауважую, що телефонна лінія пошкоджена. Без сумніву, це сталося, коли... Чи вистачило Луї часу зателефонувати в поліцію? Ясно, що ні, інакше вони були б тут уже давно...

Йду до дверей гаража, крок важкий, наче на ногах взуття із цементу. Мою увагу привертає щось прямокутне на підлозі.

Мій магнітофончик. Випав, мабуть, із пальто мого друга. Мій друг мертвий.

Беру його, натискаю на перемотку, а потім на play. З апарата чутно мій голос:

—...бачив його і все записав, правда?... Правда?..

А тоді нещасний голос Луї:

— Так, шепоче він. — Я все бачив, я все чув...

Натискаю на stop і кладу апарат до кишені. Чи буде тепер користь із цих свідчень? Я далекий від того, щоб бути в цьому переконаним...

Надворі швидко насувається ніч. Я сідаю в машину. Тільки заднє праве колесо заскочило в канаву, до того ж не надто глибоку. З моїм переднім приводом маю легко вибратися. Кілька спроб — і машина знову на дорозі.

На двадцятій трасі фари яскраво освітлюють великі сніжинки, які поспішають мені назустріч. Грає радіо, та я ледве дослухаюся. Відчуваю, як сльози скочуються по щоках, але насправді я не плачу. Пряму до своїх батьків. Немає сил піти в поліцію. Я все розкажу батькам. Потім ляжу. Й чекатиму.

Коли зупиняюся біля їхнього будинку, вже зовсім темно й батьківська машина вкрита снігом. Заходжу до будинку мовчки. Чую здивований материн голос,

яка питає, хто там. Коли бачить мене, спочатку дивується, а потім тривожиться:

— Але ж... на тобі кров!

З книжкою в руці з'являється батько й, своєю чергою, починає також хвилюватися. Хочу їх заспокоїти, кажу, що нічого страшного, невеличкий поріз на голові, та вони все далі накручують себе. Різко їх обриваю:

— Послухайте, я... я приїхав сказати вам щось дуже... дуже важливе...

Мій голос трішки тремтить. Батьки переглядаються, розуміють, що все серйозно. Нічого заспокійливого в усьому цьому не бачать.

— Гаразд, — каже нервово мати. — Розкажеш, доки я тебе лікуватиму...

Опиняюся на кухні, як був — у пальто й ботах, сиджу на стільці. Праворуч мати вологою серветкою обтирає мені обличчя, а переді мною, схрестивши руки, чекає дещо переляканий батько.

Вони чекають, що я скажу.

— Тату... Мамо...

Господи, я ніколи не наважуся! У мене тільки одне бажання — кинутися у їхні обійми й вибачитися за те, що все змарнував, за те, що завдав їм стільки болю. Кусаю губу, знову ледве не плачу, і тут мати дивується:

— Але ж... але ж на лобі немає жодної рани, Етьєне... І ніде на обличчі...

Що це все значить? Звідки тоді кров? Мати приєднується до батька, дивиться на мене, ледве не впадаючи в паніку.

— Етьєне, любий, що сталося?

— Та скажи вже щось, а то ми збожеволіємо! — нервується батько.

— Ви пам'ятаєте Алекса Сальвая, мого друга дитинства?

Вийшло, я почав. І ці кілька слів мають руйнівний ефект на батьків: вони витріщають очі, наче я оголосив їм про щось неприпустиме. Вони явно пам'ятають його... Господи! А як тоді вони реагуватимуть на все решту? Дивлячись в підлогу, я веду далі:

— Ясно, що я його не пам'ятаю, але три тижні тому, я... підвіз хлопця, який голосував, і... слово за слово, я його пригадав... А він... а він мене...

Я замовкаю, вимотаний, наче пробіг тисячу метрів. Підводжу голову, щоб звернутися до них про допомогу, про розуміння... Вони дивляться на мене так, наче я раптом перетворився не гігантську комаху. У їхніх очах... там страх, так, справжнісінький. Мати скрикує «О, Боже», рука прикриває рот. А батько розвертається й втуплюється очима в підлогу, руками тримається за боки. Хіба вони вже все зрозуміли? Думаю, це неможливо...

Алекс казав, що батьки дещо приховали від мене...

— Що сталося? — питаю з побоюванням.

— Ти... ти певний, що то Алекс Сальвай? — питає батько, все ще повернутий до мене спиною. — Той, якого ти знав, коли був малим?

Я жорстко відказую, що так, навіть занадто певний.

Тоді до мене підходить мати. Вона готова розплакатися, але видно, що вона намагається бути спокійною. А у її погляді без усякої надії я відчуваю всю любов до мене, яка живе в ній. Вона лагідно бере мене за плечі й шепоче зболілим голосом:

— Етьєне... Алекса Сальвая не існує...

Я нічого не кажу, заскочений зненацька її словами. Що вона таке каже? Врешті кажу, що не розумію її. Вона має уточнити свою думку, пояснити, але вона задовольняється тим, що повторює, промовляючи кожне слово окремо:

— Алекса Сальвая ніколи не існувало, любий.

Цього разу не встояв, щоб роздратовано кивнути. Тобто Алекс мені брехав: мої батьки ніколи про нього не чули.

— Послухай, мамо, я грався з ним, коли мені було вісім років.

— То був уявний друг, якого ти видумав, Етьєне! — втручається стримано батько, але все ще стоїть повернутим спиною.

Та що ж відбувається, що з ними? Ця розмова повертає в зовсім недоречне русло. Я навіть починаю сердитися, але мати, обіймаючи мене за плечі, лагідно пояснює. Увесь час, що говорить, вона намагається посміхатися, щоб підтримати мене, щоб підтримати себе, щоб запевнити мене у своїй любові й підтримці.

— До твоїх восьми років ми жили в іншому районі міста, де в тебе було багато друзів. Та коли переїхали сюди, ти тут нікого не знав, та й дітей в околиці майже не було. Ти ніколи не міг бути самотнім, любий, тож ти...

Я глумливо сміюся. Ой, це просто смішно! Але мати все ще стримується, щоб не заплакати, і я вражено замовкаю, а вона веде далі:

— Насправді, багато дітей мають уявних друзів, але... не так, як у твоєму випадку... Це було... — вона із силою втягує повітря, продовжуючи: — Першого літа, після того, як ми переїхали, ти сказав нам, що познайомився з хлопчиком твого віку на ім'я Алекс Сальвай... Щодня ти їхав гратися з ним у лісі на своєму велосипеді, який так любив... Ми ж... ми тобі вірили, думали... (вона зітхає). Правда, ми ніколи не бачили твого друга, мали б запідозрити щось, але ти казав, що він живе десь далі, і... чому ми мали сумніватися, чому мали подумати, що...

Біжать сльози. Батько, так і повернутий спиною, не рухається. Я, хоч і сиджу, та мій зад уже не відчуває стільця. І я слухаю цю абракадабру.

— Усе було добре впродовж кількох тижнів, — розповідає мати надломленим голосом. — Та за місяць дещо трапилось... Якось надвечір до нас прийшов батько Еріка Пікара, не тямлячи себе від гніву... Ерік Пікар був одним із небагатьох дітей у цьому районі, йому було шість років, і він був злегка розумово відсталим... Його батьки були дещо безпечними й увесь час дозволяли йому гратися надворі без належного нагляду. Мосьє Пікар був в істеричі й сказав нам, що... що його дружина поїхала в лікарню невідкладної допомоги із сином, бо він повернувся додому плачучи, рука вся в крові... У нього навіть не було одного пальця! Ерік мав уповільнений розвиток, але все ж умів говорити, і він стверджував, що... що саме ти завів його в ліс, щоб дещо показати, і ти... і ти...

— Ти вставив його руку між зірочок свого велосипеда! — перебиває батько, розвертаючись. — Уявляєш?

Він наближається до мене. В його погляді — гнів, та я знаю, що це тільки видима частина: за його люттю стільки ж суму й співчуття до мене, як і в матері.

— Ти змусив його вставити руку поміж зірочки, доки крутив педалі, що ти перемикав швидкості, ось що розказав Ерік Пікар своєму батькові, ревучи, як теля! У нього були маленькі рученята й один із пальців... (Він гнівно махнув рукою.) Пікар мав їхати до дружини в лікарню, а я, я відразу побіг у ліс шукати тебе! Я не міг повірити! Тільки не ти! Ти на таке був не здатний! Я сказав собі, що то напевне твій новий друг Алекс Сальвай так вплинув на тебе! І дуже жалкував, що не познайомився з ним раніше! Я шукав тебе, кликав! Не знаю, як мені вдалося, але я тебе знайшов!... І я побачив! Я побачив, Етьене, побачив!

Від цих спогадів його очі сповнюються стражданням. Мати тихо плаче. Я, паралізований, застиглий, питаю слабким голосом:

— Що... що ти побачив?

Так, що він побачив, за кущем, за пласким каменем, що він побачив?

Батько дивиться прямо мені в очі. Й, незважаючи на всю печаль і все його співчуття до мене, розумію, що він готовий кинутися на мене! Раптом пригадую погляд Луї, нещодавно... коли він ще був живим...

— Твій велосипед... догори колесами на пласкому камені... на ньому кров... і вужі...

Він замовкає й зітхає. Що, вужі? У мене виникає бажання підвестися, труснути його з усіх сил й закричати: «Що з ними було, з вужами?» та я задовольняюся тим, що пришвидшено дихаю, а батько майже відразу продовжує, труснувши головою:

— Вони всі були прибиті до дерев! Щонайменше сотня, може й більше, більшість порізані! Усі висіли на гілках, звисали в порожнечу, як жакливі гірлянди!

Я раптово напружився. Блискавка

Ми можемо зберігати трупи, еге ж, Етьєне? Їх можна прибити до дерев, як трофеї! Буде щось схоже на величезну завісу з мертвих вужів! Буде чудово, як думаєш?

проноситься через мозок. Та я не можу довго обдумувати, бо батько веде далі, поклавши руки мені на плечі:

— Та найгірше... найгірше... ти показував пальцем у порожнечу й перелякано казав: «Це він усього мене навчив. Це він!» Ти повертався до... до цієї порожнечі й наполягав: «Скажи йому, Алексе! Скажи ж бо!»...

Його руки стискають мої плечі, і я починаю підозрювати, що він теж готовий розплакатися, я ніколи не міг би повірити в таке.

— Але там не було нікого, Етьєне! — стогне він, легенько струшуючи мене, явно навіть не усвідомлюючи цього. — Ти був сам, розумієш? Не було нікого! Ніколи нікого не було!

Мое дихання все пришвидшується. Таке просто неможливо! Не витримує ніякої критики! Мені хочеться протестувати, та не можу видавити ні звука, не можу нічим поворухнути, хіба що долонею. Батько, нарешті, відпускає мої плечі й відводить погляд.

— Весь час, що я вів тебе додому, ти розмовляв з... зі своїм другом, просив його захистити тебе, наче він ішов за нами... А ще, ти... ти відповідав йому, наче він говорив до тебе! Наче ти чув його! Я кричав тобі, щоб ти зупинився, що нікого немає поряд, та ти все говорив, і я... я вже нічого не розумів, думав, що з'їхав з глузду!

Чую, як схлипує мати.

Усе перевертається довкола мене. Усе мало статися інакше, зовсім інакше! Уся ця химерна історія, я точно сплю! Неясно чую, як мати продовжує. Каже, що я був у психолога, який пояснив, що я є особою, що не може жити самотньою, що мені завжди потрібний хтось, хоча б один. Єдине, чого не розумів психолог, чому моя підсвідомість створила таку жорстоку істоту... Він порадив нам позбутися всього, що нагадувало б про цього Алекса Сальвая. І відразу чую, як батько додає:

— Ми позбулися твого велосипеда. Я поїхав далеко, щоб продати його, такому собі Ляфонду, із Сен-Назера... Я трохи його знав, він збирав увесь брухт і давав нормальну ціну...

Нарешті я починаю дещо відчувати: це стигне моя кров.

— Я взяв тебе із собою, — вів батько далі, дивлячись на стіну. — Щоб ти сам зрозумів, що все, вся ця частина твого життя скінчилася... Я привіз тебе до Ляфонда, і ти бачив, як твій велосипед зник у нього в гаражі... Я очікував, що ти плакатимеш і боротимешся за нього, але ти взагалі ніяк не відреагував...

Тут батько неприємно кривиться й продовжує з гіркою іронією:

— Коли думаю, що його вбили, кілька тижнів тому...

І він невпевнено відходить, тримаючись руками за голову. Величезна болісна куля роздувається в грудях. Я так і не здатен поворухнутися, можу тільки придуркувато витріщитися на матір, яка пояснює далі:

— Ми помітили, що в тебе розвилось... певне блокування, що ти більше не говорив про Алекса, ні про все, що сталося до того... Ми з твоїм батьком вирішили підтримати це блокування, підготовувати твою амнезію... Життя тривало, в тебе з'явилося кілька друзів, а тому, що ти й далі нічого не пригадував, ми... ми вигадали оту аварію, отой удар дверцятами по голові...

— Твоя амнезія тебе все більше інтригувала, тож варто було видумати привід, — додає батько, який так і стояв до мене спиною. — Ми не хотіли тобі всього розповідати, казати правду... Чому? А що б це дало?

— Можливо, нам варто було б з ним про все поговорити, — зауважує мати голосом, сповненим каяття, вона витирає очі, кусаючи внутрішній кутик губи.

Батько знизує плечима, але не може встояти на місці й починає ходити туди-сюди. Мені врешті вдається позбутися в'язкості в роті, від якої скам'яніли губи, і я белькочу:

— Це... це неможливо, я його... я його підводжу вже впродовж трьох тижнів...

— Ти не можеш його підвозити, Етьєне! — раптово кричить батько, зупиняючись переді мною. — Ти не можеш! Його не існує, ти розумієш це? Його не існує!

А мати схлипує, наче говорить сама до себе:

— О Боже, це починається знову, це починається знову! Коли ти zostався сам, після того, як Манон тебе кинула, я боялася! Думала про це! Ти ніколи не міг бути сам, ніколи!... І той курс, який ти викладаєш у цей час, про історію горору... Гадство! Я мала втрутитися, я мала втрутитися!

Я на мить замислююся. Справді, все сталося одночасно, все збіглося зі снами, з появою Алекса... Я струшую головою. І що з того? Це нічого не значить! І раптом я розумію, осяяння таке сильне, що руйнує мій параліч.

— Ви брешете мені! — кричу я, рвучко підводячись. — Розказуєте мені казашо!

— Ти що, Етьєне! — поспішно каже мати, яку зачепила моя реакція. — З чого б це нам тобі...

— Ви знали, що сталося насправді й приховували від мене. Алекс сказав мені...

— Алекс тобі нічого не казав, бо його не існує! — волає батько, втрачаючи рівновагу. — Ти придумав його! Як колись! Ти нікого не підсаджуєш до себе в машину, ти говориш сам із собою! Сам!

Дві сльози викочуються з його очей, і він знову відвертається, схрестивши руки. Мати ж, навпаки, вже не плаче. Вона дивиться на кров на моєму пальті, на кров, яку стирала з мого обличчя, і її очі наповнюються жахом, наче якийсь моторошний здогад спав їй на думку.

— Що... що сталося, Етьєне? Що змусило тебе так вчинити цього разу?

Цієї миті батько розвертається, білий, як смерть.

Ми утрюх довго мовчки дивимося один на одного, стоячи поряд і перебуваючи незмірно далеко водночас. Переді мною починає утворюватися темна хмара. Я повільно відступаю, не відводячи від неї погляд. З іншого її боку бачу батьків, справді нажаханих.

— Етьєне, скажи нам! — викрикує батько переляканим голосом. — Що ти зробив!

Я розвертаюся й вибігаю з будинку. Стрибаю в машину, доки заводжу, чую, як кричить батько, що біг за мною аж надвір. Хуртовина вже почалася, і, навіть якщо ще зовсім рано, на вулицях уже немає нікого. Незважаючи на холод, мене вкриває піт. Вони брешуть мені! Брешуть так, як брехали всі ці роки! Але одна фраза, одна-єдина, яку сказав мій батько, може бути правдою, і саме вона штовхнула мене в дорогу, вона приведе мене до кінцевого пояснення...

І вужі, Етьєне... Вони всі були прибиті до дерев! Усі висіли на гілках!

Здається, ведучий по радіо повідомив, що вийшло метео-рологічне попередження, що всі мають zostаватися вдома і що незабаром більшість доріг закрийть. Я роздратовано вимикаю апарат і концентруюся на дорозі.

На двадцятій трасі через хурделицю й ніч видимість погана. Час від часу я обганяю якусь машину. Їду занадто швидко, необережно, але хочу якнайшвидше дістатися місця. Весь час повторюю собі, що батьки брешуть, що така історія просто неможлива... і все ж поза мого бажання в плутанині моєї змученої свідомості пригадується купа незручних деталей...

Оте хворобливе відчуття, яке опанувало мною, коли я приїхав у Сен-Назер місяць тому... І коли ми вперше пішли в гараж, я майже втратив свідомість...

Ні, це неможливо...

Зауважую, що темна хмара, яка з'явилася в батьків, слідує за мною. Я бачу її, непрозору масу, в дзеркалі заднього огляду, за машиною, оточену білим...

Обганяю ще дві машини. Мою трохи водить, я тримаю кермо якомога рівніше. Не хочу думати, хочу тільки перевірити, чи...

...вужі, на деревах...

Однак спогади усе напливають незалежно від мене, і я думаю про хлопця, якого вбив... У зоні відпочинку на трасі, в туалеті... Його погляд на мені, коли він виходив із кабінки...

Ви можете робити, що вам заманеться, це не моя справа... Це мене не стосується...

Його стривожений вигляд, наче в людини, яка не хоче перечити...

Мене не обходить, що ви овоесамосое...

Оце закінчення фрази, яку я своїм ударом не дав закінчити...

...овоесамосое... овоетесамдосее... говоритесамдосебе...

Слова роз'єднуються, стають зрозумілими, просто впадають в очі й випалюють їх, ранять вуха.

Мене не обходить, що ви говорите сам до себе...

Неможливо! — кричу я з усіх сил.

Б'ю по керму, віддаюся гніву й шаленству, щоб завадити паніці заволодіти мною і змусити відступити темну хмару позаду машини, яка поступово простягає вперед свої тьмяні щупальця.

З'їзд на Сен-Назер, нарешті! Вдалині через снігову завісу блимання світлофора дає мені знак. Ось повертаю направо. В цій заметілі дорога ще похмуріша. Видимість така низька, що я помічаю гараж на секунду пізніше, й минаю його. З гарчанням здаю назад, заїжджаю на подвір'я й різко гальмую. Колеса ковзають, я легенько чіпляю старий остов, тепер повністю вкритий снігом, і машина нарешті зупиняється.

Трохи більше як за сотню метрів за гаражем я більш-менш розрізняю край лісу.

Ліс... і дерева.

Виходжу, відчиняю багажник машини й знаходжу старого ліхтарика. Минаю гараж і виходжу в поле, яким гуляє крижаний вітер. Ліхтар дає мало світла, але достатньо, щоб дійти до лісу, що наближається дуже й дуже повільно. Сніг уже доходить мені до литок, вітер іноді змушує відступити на крок, але я все ж рухаюся вперед і за п'ять чи шість хвилин, нарешті, дістаюся краю лісу. Воджу по деревах ліхтариком. Вони всі однакові, всі темні, голі, вкриті снігом...

Та я знайду... Знаю, що знайду...

Там, двадцять метрів углиб лісу... Там інші тіні...

Я заглиблююся серед дерев. У лісі вітер і сніг дошкуляють менше, і я краще бачу довкола. Посуваюся нерівним кроком, знервований, світлячи не вниз, а вгору.

Раптом я їх бачу. Всі троє з'являються в променях світла ліхтарика. Жінка на велосипеді. Хлопець із зони відпочинку на трасі. І Луї, мій бідний Луї. Припнуті ногами до гілок за допомогою величезного ланцюга. Їхні замерзлі трупи похмуро хитаються під поривами вітру.

Знову роблю кілька кроків і ноги натикаються на щось під снігом. Нахиляюся, шукаю руками без рукавиць і знаходжу багато величезних цвяхів, молоток і драбину... Все це — точно з гаража. Я мав принести все це сюди першого разу, коли...

Ні, не я! Алекс! Алекс!

Направляю ліхтар на трупи. Світло вихоплює їхні обличчя. Їхні вилізлі з орбіт очі звернуті на мене й дивляться, звинувачуючи.

— Це не я, — кричу до них. — Це Алекс! Не я! Луї, не я!

Ноги знову за щось чіпляються. Рука, вкрита замерзлою кров'ю. Одна з рук хлопця, якого я вбив.

А там, серед дерев, маса, чорніша від самої ночі. Це темна хмара, завжди поряд, завжди слідує за мною...

Я бігом вискакую з лісу й перетинаю поле, снігу вже по коліно. Руки так змерзли, що я випускаю ліхтарик. Я нічого не бачу попереду. Тільки дві фари своєї машини, від яких не відводжу очей.

Нарешті, відчиняю дверцята й падаю всередину. Кілька разів зітхаю, а тоді починаю кричати. Це не можу бути я, хто все це зробив! Я б пам'ятав, сука! Я все пам'ятав би! Наприклад, я пам'ятаю, що... що...

Припиняю кричати, приголомшений.

...що кожна зі смертей супроводжувалася періодами, коли я непритомнів, плив.

Уперше, коли Алекс зайшов до гаража, а я ледве не втратив свідомість, так погано почувався...

Коли було вбито жінку на велосипеді, у мене було два запаморочення: перше — коли я вдарився головою об камінь, коли впав... і друге — коли блював надворі, повністю дезорієнтований...

З хлопцем — два затьмарення: перше — коли зачинився в туалеті гаража, і друге — коли непритомнів після того, як убив...

З Луї теж два: в машині — доки чекав і майже заснув, і коли вдарився об кермо, втрапивши колесом у канаву...

Помутніння, змінені стани свідомості, впродовж яких я втрачав будь-яке поняття про реальність, що тривали час, який не піддається оцінюванню: я ніколи не дивився на годинник опісля. Тільки останнього разу, коли втратив свідомість у машині...

Мої руки тремтять і не тільки від холоду. Це нічого не доводить! Зовсім нічого! Підводжу голову й кричу в напрямку лобового скла, в напрямку лісу вдалині:

— Це нічого не доводить!

Посеред поля рухається темна хмара, нечутлива до вітру й снігу.

Я злякано шукаю в кишенях ключі... і знаходжу магнітофон.

Ось! Ось доказ того, що все, що я кажу, — правда, що я не з'їхав із глузду! Ось!

Хочу натиснути на перемотку, але пальці замерзли, я випускаю апарат із рук, клятий дурню! Піднімаю його й натискаю на кнопку. Доки плівка перемотується, темна хмара проникає в машину. Вона вже біля моїх ніг і починає жерти їх. Та я сміюся з неї: за хвилину буде доказ! Помічаю, що поспіхом натиснув кнопку перемотки вперед. Гнівno скрикнувши, натискаю play і чую голос Луї:

— Саме так, я не вийду на роботу сьогодні ввечері, бо... бо маю доставити декого в поліцію Друмонвіля і я їм можу знадобитися...

Якусь мить не можу зрозуміти, з ким він говорить, а тоді розумію, що телефоном. Вибираючись зі схованки, він, мабуть, забув вимкнути магнітофон у кишені, і його дзвінок у поліцію також записався. Розумію, що він почав із дзвінка у свій відділок у Монреалі, заінтригований, я слухаю далі. Голос Луї зривається:

— Так, хлопець, що вбив трьох чи чотирьох людей, я... я в цивільному, але доставлю його в Друмонвіль... Це... це складно все, потім поясню...

Чому він говорить про мене, наче я був єдиним обвинуваченим? Його голос тремтить сильніше:

— Ні, підмога не потрібна, тому що... Він думає, що він жертва, що то інший, але... Він один... Він видумав того іншого... Я бачив, як він говорить сам із собою, це як... це як...

Холод із рук швидко охоплює все тіло. Та що він каже? Що йому ще потрібно?

— Ні, я нічого йому не казав, я не наважився, я... Я хотів зателефонувати флікам із Друмонвіля, але сам доставлю його у відділок... Skorистаюся короткою подорожжю, щоб поговорити з ним... Так, точно, я...

Звук, наче щось ковтають, наче він стримував схлипування, а тоді:

— Я знаю його, так, це... Потім поясню... До побачення...

Сигнал телефона, коли дають відбій. Я не можу відвести очей від магнітофона, наче то небезпечна тварина, що збирається вкусити мене із секунди на секунду. І знову чую здивований голос Луї:

— Що ти тут робиш? Я думав, ти чекаєш на мене в машині...

Він говорить до мене! Але ж я не заходив у гараж, доки він... доки він був живим! Я певний!

Я певний!

Голос Луї стає все більш нервовим:

— А чому ти... Що ти робиш з... Ні, зупинись, не...

Удар, крик. Я кусаю внутрішній бік губи, аж до крові, паралізований страхом. Ще удар, звук падіння, і все: магнітофон, мабуть, від удару зупинився.

Я підводжу голову й дивлюся в дзеркало заднього огляду. Що то за змарніле виснажене обличчя, яке дивиться на мене своїми палючими очима?

— Ні, — шепчу хрипким голосом.

Я трясую головою, безупинно повторюючи оте «ні», все міцнішим, усе вищим голосом, голова швидко крутиться то в той, то в інший бік, відчуваю, як починає пекти шия, я ж безупинно повторюю ні, ні, ні, тонким, наче дитячим чи й малечим голосом, а темна хмара заковтує мене, шматок за шматком, тепер гризе таз, досягає живота...

У гніві натискаю в магнітофоні на перемотку назад. Усе це змонтовано! Вони хочуть, щоб я збожеволів, від мене приховують правду, але в них нічого не вийде! У них нічого не вийде!

Доки касета перекручується, я гризу нігті, аж допоки не з'являється присмак власної крові на язичці, але не відчуваю болю, як і не чую завивання вітру надворі. Мені вривається терпець, я натискаю на кнопку play і відразу чую власний голос, що долинає з апарата:

— А тіло хлопця, Алексе?

Мені перехоплює дихання, схиляю голову й уважно слухаю. Чекаю. Чекаю на відповідь Алекса! Але ніякої відповіді немає! Тільки тиша! А тоді знову мій голос:

— Маємо поговорити.

І знову тиша... Але чому не чути Алекса? Він же відповідав мені, сука! Я пам'ятаю! Він говорив до мене, тож, чомуйого не чути?

Насправді, чути тільки дихання, дуже близько. Дихання Луї. Луї, який дихає так, наче впадає в паніку, наче він усвідомив, що...

Темна хмара підіймається...

І знову мій голос! Отой мій довгий нековирний монолог! І далі:

— Саме так усе й було, еге ж, Алексе?

Відповідай же, падло! Говори, скажи щось, стерво! ГОВОРИ!

І раптом інший голос, далекий і такий слабкий, що мені доводиться притиснути вухо до апарата, щоб розібрати слова:

—... якщо грубо підсумувати, то так...

Ось він! Голос Алекса, я впевнений! Щоб переконатися, трохи відмотую плівку й програв знову те саме місце. Цього разу його голос звучить так само чітко, як і мій, і я його добре впізнаю:

— ЯКЩО ГРУБО ПІДСУМУВАТИ, ТО ТАК...

Я знав! Я знав! Нумо ж, я знову відмотую, слухаю ще раз. Голос тепер стає громовим, що я навіть підскакую від здивування, голос, від якого здригається машина:

— ЯКЩО ГРУБО ПІДСУМУВАТИ, ТО ТАК...

З мене виривається триумфальний крик, я б'ю у дах своєї машини. Він існує! Я знав! Я не божевільний, він існує! І він несе відповідальність за все! Усе — його провина! ВСЕ!

І є тільки один спосіб, щоб він дав мені спокій! Так, один-єдиний...

Ухваливши раптове рішення, я кидаю магнітофон на заднє сидіння й заводжу двигун. Вітрове скло вкрите снігом, і я запускаю склоочисники. Заднє скло теж засніжене, але я здаю навімання. І пускаюся в дорогу. Так, в дорогу, бо він на мене чекає, як завжди, там, на трасі! І він стоятиме там, допоки я до нього не приїду. Прекрасно, я буду! Але не для того, щоб грати, ні! Ні, ні! З грою закінчили! І саме я покладу кінець партії! Раз і назавжди!

Сніг падає щільно, я не бачу й на п'ять метрів попереду, та мені пофіг! Їду по прямій, упевнений, що доберуся. Але маю поспішати, бо темна хмара вже заковтнула груди. Неможливо їхати швидко, забагато снігу, машину заносить. Бачу блимання світлофора, коли вже проїжджаю під ним, гальмую, розвертаюся на місці, виїжджаю на трасу. Попереду ліхтар ледве-ледве освітлює виїзд на шосе, і там вгадується панно. Траса закрита. До біса закриття, пофіг заборони! Нічого не завадить мені востаннє дістатися до нього, нічого! Тож я наїжджаю на невеличке панно, яке з тріском розлітається, й нарешті вибираюся на трасу. Щонайменше, так думаю, бо неможливо відрізнити шосе від поля. Насправді, неможливо відрізнити небо від землі, та я все ж просуваюся вперед, керований інстинктом руйнування. Машині вдається прокладати шлях у цьому білому пеклі, доходить навіть до вісімдесяти кілометрів на годину, хоч і підстрибує, наче от-от вибухне...

...і раптом ліхтар... з'їзд... і ота маленька тінь, що рухається?... Це Алекс! Він там! Він дивиться, як я наближаюся, чекає, привид у цьому апокаліпсисі снігу й вітру.

З мене виривається тваринний крик. Я ударю його, вб'ю і привезу труп батькам, кину до їхніх ніг і скажу: «Дивіться! Бачите, він насправді існує! Це я мав рацію!» Натискаю на акселератор. Машина виробляє небезпечні зигзаги, її все більше заносить, та навіть не йдеться, щоб зняти ногу з педалі, а коли її вже починає розвертати, я з розгону б'ю по Алексу. Відчуваю жажливий струс і невимовну радість.

А далі – безлад, кінець світу. Всесвіт починає крутитися навсібіч. Я відриваюся від сидіння... лечу... натикаюся... б'юся... Я – тільки кубик у склянці, яку шалено струшують... І враз – тріск, політ, холод, і врешті – нерухомість.

Розплющую очі. Я розкинувся на снігу. Моє тіло – одне суцільне страждання й пошматована плоть. Та я сміюся. Сміюся, бо в мене вийшло. Я дістався до нього!

Повертаю голову. Дорога видається страшенно далеко, але я починаю повзти. Хочу його побачити. Хочу доторкнутися до його трупа, плюнути йому в обличчя! Права нога й ліве зап'ястя не реагують на мої команди, мабуть, вони зламані. Та я повзу під ударами бурі... Просуваюся, незважаючи на нестерпний біль, що спричиняє кожен рух, кожен подоланий сантиметр...

Темна хмара вже ковтає мою шию, виступає тільки голова...

Не відразу... Ще кілька секунд...

Бачу тіло... Майже дістався... Там, трохи далі, вантажівка, яку я не помітив раніше. Муніципальна вантажівка, стоїть. Задній борт відкинутий і видно панно «ДОРОГУ ЗАКРИТО».

Огидний сумнів, нестерпне передчуття...

З останніх сил добираюся до тіла... Торкаюся його... Повертаю голову до себе...

Череп розтроснений, липкий від суміші снігу й крові. Очі від страху вилізли з орбіт. Рот напіввідкритий.

Це не Алекс.

Якийсь незнайомиць, чоловік, працівник, що встановлював панно.

Відпускаю анонімну голову, повертаю обличчя до траси й з усієї сили вигукую ім'я Алекса. Падаю лицем у сніг, стає так холодно, що я не можу дихати. З зусиллям підводжу голову.

Там, із хуртовини, з'являється силует, нечутливий до шаленства природи. Червоне пальто розстібнуте, руки в кишенях, чорне кучеряве волосся розвіває вітер.

Алекс зупиняється просто наді мною. Я маю вигинатися, щоб дивитися йому в обличчя. Він дивиться на мене з повною безпристрасністю. Не промовляючи ні слова, я відчуваю, як тіло потроху німіє.

Він нагинається до мене, востаннє робить свій ритуальний жест: кладе пальця на свого лоба, а тоді на мого. Цього разу його вказівний палець довго притискається до моєї голови, і я заплющую очі, наче він обпікає мене, пропікає. Коли розплющую повіки, Алекс уже випрямився. Так і тримаючи руки в кишенях, він розглядає мене ще якийсь час і посміхається... без злості, без глузування, без жорстокості. Посмішка, забарвлена легкою меланхолією.

Він розвертається, віддаляється і зникає в п'їтмі, що вирує, шаленіючи.

Я важко перевертаюся на бік, лежу якийсь час у такій позі, перевертаюся на спину, випускаючи довге зітхання, нечутне в завиванні вітру. Здається, зовсім поруч я чую гудіння двигуна. Можливо, наближається ще одна муніципальна вантажівка... Немає сил глянути. Віхола накидається на моє обличчя, єдину частину тіла, яку я ще відчуваю, яка ще виступає з темної хмари. Якусь мить дивлюся в небо, очі заповнює сніг, і я, врешті, їх заплющую. У відчаї. Але і спокійний водночас. Тому що це єдина річ, в існуванні якої я вже не сумніваюся: жорстокий і справжній відчай.

А ще темна хмара, звичайно...

Вантажівка, зовсім поруч... Стук дверцят, звуки голосів... До чого це тепер?

Моєю останньою чіткою гадкою була думка про тата й маму...

Нарешті темна хмара заковтує мене повністю.

* * *

notes

Примітки

1

Miss Esperson, August Derleth, 1962 p.

2

Бібліотека Плеяди — найпрестижніша французька книжкова серія. Випускається видавництвом Галлімар.

3

Алюзія на роман Патріка Сенекаля «Сім днів таліону».